

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik LXXXIX., št. 12
december – grudni

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d.d.
Tisk Euroadria, d.o.o., v Ljubljani
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:
v. d. glavnega urednika
Edvard Krašna
Odgovorni urednik
Boris Leskovic

Lektorica in korektorica
Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovci izhajajo praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 8,5 % stopnji.

Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-mailu (ali na
disketi + izpis), uradne dopise,
potrjene z žigom in podpisom
odgovorne osebe ZLD/LD, in
fotografije pa v originalu ali na
CD. Pripišite tudi svojo telefonsko
številko.

Nenaročenih rokopisov in fotografij
ne vračamo!

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505
1001 Ljubljana
e-mail: lovec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovstvo.net>

Cene malih oglasov:
do 15 besed 1000 SIT,
od 15 do 25 besed 1300 SIT,
od 25 do 30 besed 1500 SIT.
Za vsako nadaljnjo besedo 50 SIT.
Male oglase je treba poslati pisno in
plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.

IZ VSEBINE:

F. Rotar:	Jo znamo dovolj ceniti?	572
IZ DNEVNEGA TISKA		573
B. Podvršnik:	Lovska pravica in pravice živali	575
M. Krofel, H.		
Potočnik, I. Kos:	Ris in njegov vpliv na divjad	579
F. Koščak:	Kdaj zeleni prehodi za divjad prek avtocest	
	tudi v Sloveniji?	587
B. Krže:	Črno na belem ...	586
R. E. Širnik:	Kaj vse so o divjadi, lovu in lovcih pisali	
	časopisi na Kranjskem ...	589
PO LOVSKEM SVETU		590
B. Leskovic:	Ni tako črno, kakor je videti!	590
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska ...	592
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		593
A. Guzelj:	Volčja zgodba	593
LOVSKA ORGANIZACIJA		596
S. F. Kropce:	Občni zbor ZLD Ptuj - Ormož	596
F. Ličer:	Prihodnost LZ Gornje Posočje je v znanju	
	in sodelovanju	597
F. Wakounig:	Dvojezična učna točka na Obirskem pri	
	Železni Kapli	598
P. Nared:	Rekordna udeležba lovskih mojstrov in	
	čuvajev	599
B. Žerdin:	Prekmurski lovci so se pomerili v streljanju	600
B. Žerdin:	Razstava naravnega okolja ptic in divjadi	
	v OŠ Puconci	600
B. Žerdin:	Prekmurski rogisti aktivni že od leta 1972	600
J. R. Grah:	Srečanje s predšolskimi otroki v Šmartnem	600
A. Levičnik:	60-letnica LD Litija	601
F. Černigoj:	LD Vrhe - Vrabče je praznovala 40-letnico	601
B. Podvršnik:	95 let lovstva na zreškem in 60 let LD Zreče	602
F. Kulovec:	60 let LD Toplice	603
B. Žerdin:	60 let LD Petišovci	605
I. Nečemar:	LD Železniki - 60 let	605
MLADI PIŠEJO		606
JUBILANTI		607
LOVSKI OPRTNIK		608
J. Marhl:	Skrb zbujajoče število žrtev divjadi na naših	
	cestah	608
F. Kranjc:	Na priboljšek k starešini!	608
M. Likar:	Safari na liči antilopa v slovenski prestolnici	608
J. Papež:	Jutro za sladokusce	610
A. Podbevšek:	Samotni medved v turjaškem gradu	610
B. Leskovic:	Preskusili smo Aiglovo lovsko jakno moose	
	ISO	610
M. Erzar:	Kulinarični kotiček	611
V SPOMIN		612
LOVSKA KINOLOGIJA		612
K. Košir:	Uporabnostna preizkušnja po krvnem sledu	
	v LD Borovnica	613
B. Peternelj:	Neznanje, pomota ali namerno kršenje	
	»fair play«?	613
N. R. Koradin:	PNZ goničev na Erzelju	614
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	614

SLIKA NA NASLOVNICI:

Poljska jerebica – *Perdix perdix*

Foto: Foto Spring MB

Foto: M. Rovšek – Diana

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna

srnjak, lanščak:

1. 5.-31. 10.

srna, mladiči obeh spolov:

1. 9.-31. 12.

mladica:

1. 5.-31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.-31. 12.

košuta, teleta obeh spolov:

1. 9.-31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.-31. 12.

Damjak

damjak:

16. 8.-31. 12.

košuta in teleta obeh spolov:

1. 9.-31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.-31. 12.

Muflon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.-28. 2.

ovca:

1. 8.-31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 4.-31. 1.

svinja:

1. 7.-31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.-31. 12.

Poljski zajec:

1. 10.-15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica:

1. 11.-28. 2.

Jazbec:

1. 8.-31. 12.

Lisica:

1. 7.-15. 3.

Rakunasti pes (enok):

1. 8.-31. 3.

Navadni polh:

1. 10.-30. 11.

Alpski svizec:

1. 9.-30. 10.

Pižmovka:

1. 8.-31. 3.

Nutrija:

1. 1.-31. 12.

Fazan:

1. 9.-15. 1.

Poljska jerebica (gojena):

1. 9.-15. 11.

Raca mlakarica:

1. 9.-15. 1.

Šoja:

20. 8.-28. 2.

Sraka:

1. 8.-28. 2.

Siva vrana:

10. 8.-28. 2.

Jo znamo dovolj ceniti?

Od leta 2006, ki je bilo za slovenske lovce preveč stresno zaradi neurejenih odnosov znotraj lovske organizacije, je ostalo le še nekaj dni. Za mnoge LD bo za nami tudi jubilejno leto, saj je skoraj polovica slovenskih LD praznovala 60 let uspešnega delovanja, ki smo ga obeležili tudi s kulturnim programom.

Pred nami je novo, jubilejno leto 2007, v katerem bo slovenska lovska organizacija (LZS) praznovala sto let svojega delovanja. Ob tako bogati in pestri stoletni zgodovini slovenskega lovstva, v kateri so vsa dolga desetletja imele pomembno vlogo tudi naše lovske šege in navade in ne nazadnje tudi vedno bolj razvejana lovska kultura, je prav, da o njej odkrito spregovorimo tudi na tem mestu.

Čeprav smo slovenski lovci že pred več kot stotimi leti znali z ubranim petjem poskrbeti za dobro počutje na lovih in drugih priložnostih, se je neko pravo obdobje slovenske lovske kulture začelo šele v začetku sedemdesetih letih minulega stoletja. Takrat so namreč v Sloveniji začeli aktivno delovati lovske pevski zbori (LPZ) in skupine rogistov. Lovska glasbena kultura pa je v pravi luči zaživela leta 1974 v Globokem na 1. srečanju slovenskih lovske pevskih zborov. Že mnogo prej so temelje zdajšnje razvejane lovske kulture postavili maloštevilni slovenski lovci, ki so iz lesa, roževine in drugih materialov ustvarjali umetniške lovske motive, pa tudi tisti, ki so se ukvarjali s pripovedniško prozo in liriko, t. j. pisanjem lovske zgodbe in pesmi, pa spet drugi, ki so s fotoaparatom ali čopičem povzemali in ustvarjali enkratne stvaritve gozdnih živali v naravnem okolju. Da je temu res tako, ni potrebna širša raziskava. Dovolj je že, če pogledamo v stare letnike glasila Lovec, knjige Zlatorogove in Strokovne knjižnice LZS ter stenske koledarje Kluba Diana.

Malo je evropskih lovske zvez, ki bi imele tako razvejano in bogato lovsko kulturo, kot jo imamo v Sloveniji. Pa smo nanjo tudi dovolj ponosni; jo znamo dovolj ceniti? Menim, da je vedno več takih, k sreči, ki menijo, da lovska organizacija ni namenjena samo lovu – uresničevanju načrtov odstrela in zbiranju vzorcev delov divjadi za najrazličnejše skupine strokovnjakov, ki se tudi ukvarjajo z divjadjo in lovstvom. Žal pa se tudi dogaja, da se posamezniki v nekaterih lovske družinah, v katerih že dolgo delujejo glasbene skupine, zaradi pomanjkanja denarja, predvsem pa zaradi drugače mislečih in nerazumevanja kdo sprašuje: »Zakaj je sploh potrebna lovska kultura?« Nastajajo celo nesoglasja. Zgodilo se je že, ko v LD niso bili pripravljeni pevcem in rogistom izročiti denarja, ki so si ga na raznih prireditvah sami zaslužili. Še več, ker so bili za nekatere v LD »črne ovce«, so jim celo grozili, da jim bodo pobrali lovske rogove in podobno. Da, tudi to se je že dogajalo na naši kulturni lovske sceni; žal. Upamo, da se to ne bo zgodilo nikoli več. Ker v nekaterih območnih lovske zvezah in LD ni dovolj denarja za vse potrebe pevcev in rogistov, so le-ti poiskali dodaten vir financiranja v občinskih kulturno-umetniških društvih (KUD). Nenazadnje to niti ni tako narobe, saj lovske pevci in rogisti nemalokrat poskrbijo za pester kulturni program tudi na krajevnih in občinskih prireditvah. In prav je tako!

Naj ponovno spomnimo predvsem drugače misleče, da so

bili in še vedno so slovenski lovci – pevci in rogisti najbolj odmevni ambasadorji slovenskega lovstva. Zato je nekatere osamljene posameznike težko razumeti, da na lovske kulturo gledajo zviška. Tudi ni naključje, da se je (ne)prvič zgodilo, da se je v uvodniku na to temo oglasil predsednik LZS. Prav zapisane besede Bogdana Mahneta v letošnjem julij-sko-avgustovskem Lovcu so bile napisane v veliko podporo pevcem in rogistom. So tudi lepa popotnica v novo obdobje slovenske lovske organizacije. Z izbranimi besedami je potkal tudi na vest drugače mislečih. Zavedati se je namreč treba, da noben narod, ki ne skrbi za svojo kulturo – tudi lovske, ni dovolj prepoznaven; v obratnem primeru je obsojen na propad. Pri tem tudi lovske organizacije niso izvzete. Čeprav je treba priznati, da so tudi nekateri nekdanji predsedniki LZ Slovenije v obdobju svojega delovanja tako ali drugače budno skrbeli za lovske kulturo, pa ne morem prezreti posluha in prispevka, ki sta ga tudi v minulem mandatu lovske kulturi prispevala predsednik LZS in izvršnega odbora.

Skratka, ob prehodu v jubilejno leto naše organizacije si lovske kulturni snovalci želimo predvsem razumevanja, sodelovanja med seboj in lovci, saj bo le tako naše umetniško poslanstvo, ustvarjanje in izražanje dovolj kakovostno. Kulturo vam bomo skušali na kar najbolj kakovosten način vtakati v še preostale proslave ob jubilejih lovske družin, v srečanje LPZ in rogistov, samostojne koncerte in tudi v osrednjo proslavo ob 100-letnici slovenske lovske organizacije, če nas boste povabili k sodelovanju. Sicer pa se bomo pevci, rogisti in predstavniki slovenskega lovstva s te in one strani državne meje ponovno srečali že junija prihodnje leto v Mariboru. Tam bo namreč pod pokroviteljstvom LZ Slovenije ter v organizaciji ZLD Maribor potekalo že 33. srečanje slovenskih lovske pevskih zborov in rogistov.

Več kot 230 slovenskim lovske pevcem in več kot 170 rogistom, ki so pred dobrimi tremi leti dobili tudi svoj 11-članski odbor za lovske glasbene kulturo, že več desetletij lovske glasbene kulturo pomagajo plemeniti tudi pevci in rogist, ki niso lovci. Za drugo vejo lovske kulture pa nadvse uspešno in prepoznavno skrbijo mnogi slovenski lovske slikarji, rezbarji, fotolovci, pisci, pesniki in drugi.

Pri našem nesebičnem delu nam boste najbolj pomagali, če bomo naščutili, da si nas želite v svojih okoljih in da iz srca cenite našo skupno slovensko lovske kulturo. Menimo namreč, da slovenska lovska organizacija, njene območne lovske zveze, predvsem pa lovske družine ne bi bile tako polne življenja, kot so z našim prispevkom.

Pred vsemi nami je še veliko dela. V lovske glasbene skupine je nujno treba povabiti mlajše, ki bodo skrbeli za nadaljnji razvoj lovske glasbene kulture. Zelo pozitivno bi bilo, da bi tudi v tistih lovske družinah, ki še nimajo LPZ ali skupine rogistov, le-te ustanovili. In ne nazadnje, nehajmo z medsebojnimi prepiri; bodimo bolj složni in tovariški ter z združenim strokovnim znanjem in voljo uresničujemo stoletne želje slehernega slovenskega lovca. Tudi to je namreč slovenska lovska kultura!

Franc Rotar

BREZ NAČRTOVANJA NI REZULTATOV

Nedeljski dnevnik, 17. septembra 2006 (Andrej Levičnik). – »Leta 2004 sprejeti Zakon o divjadi in lovstvu še do danes, dve leti po sprejetju, ni zaživel v praksi,« ugotavlja pisec daljšega sestavka, ki ga je vredno prebrati. Po mnenju pisca se zatika glede koncesij, ki bi jih morali plačevati upravljavci lovišč in predvsem lovske družine, zato se pojavljajo zahteve po spremembi obstoječega zakona. Eden od razlogov za to je tudi želja po ustanovitvi zasebnih lovišč.

Ko avtor piše o letnem in dolgoročnem načrtovanju, se sprašuje, zakaj moramo dodatno obremenjevati Zavod za gozdove z lovsko problematiko, saj ima z gospodarjenjem z gozdovi še preveč dela in premalo denarja za izvajanje svojih temeljnih nalog. Po njegovem mnenju bi Lovska zveza in njene območne zveze, ki imajo na voljo vse podatke o divjadi in ustrezne kadre (658 lovskih tehnikov, 2339 lovskih čuvajev z ustreznimi izpiti itn.), zlasti načrtovanje zagotovo opravile enako kakovostno. Vse

podatke o divjadi, ki so potrebni za načrtovanje, namreč zbirajo le lovske organizacije.

Po mnenju A. Levičnika je gozdarstvo samo eden od uporabnikov, ki poleg kmetijstva vpliva na populacijo divjadi, ni pa to znanstveno strokovni organ, ki bi se profesionalno ukvarjal s prostoživečimi živalmi. To so samo biologi in zoologi, ki v sodelovanju z drugimi dejavniki edini lahko predvidijo dolgoročne smeri razvoja posameznih populacij in tako omogočijo kolikor toliko realno načrtovanje za daljše obdobje.

KDO BO KRMIL DIVJAD V PRIHODNOSTI?

Tržiški glas, Gorenjski glas, 29. 9. – Ob 60. obletnici Lovske družine Tržič je **Miro Dovžan**, tajnik LD Tržič, med drugim dejal, da pri njih ne ustrelijo niti toliko divjadi, kot je predpisano s strani države. Veliko časa porabijo za vzdrževanje pašnih površin za divjad na opuščenih senožetih in travnikih v višje ležečih krajih. Kosijo ročno, seno pa spravljajo po vlakah v dolino. Predlani jim je strela uničila bivač na Kriški gori, kjer

so postavili novega. Zaradi staranja članov jih skrbi za prihodnost, saj komaj zmorejo delo v loviščih.

Lovska družina Jezersko je ob svoji 60. obletnici dobila lovski dom pod Turni, ki ga je gradila 8 let. Skupaj so ga odprle starešine, ki so kdaj koli vodile jezersko lovsko družino; med njimi tudi sedanji starešina **Franc Ekar**. Novi lovski dom je blagoslovil ljubljanski nadškof in metropolit **Alojz Uran**, o čemer smo v Lovcu že poročali.

Šestdesetletnico delovanja so pri domu lovcev na Pangršici proslavili tudi v **LD Storžič**, kjer med drugim ugotavljajo, da je njihova lovna površina zaradi prostorskih posegov iz leta v leto manjša. V **LD Velika Polana** so ob 60. obletnici delovanja odprli sodobno strelišče.

VISOKA OCENA SLOVENSKIM ORNITOLOGOM

Delo, Gorenjski glas, 6. 10. (**Klara Škrinjar, Cveto Zaplotnik**). – Slovenija je tudi letos sodelovala pri organizaciji evropskega dneva opazovanja ptic, ki je potekal prvi konec tedna v oktobru. Društvo za opa-

zovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS) je v okviru evropskega dneva opazovanja ptic pripravilo opazovanje ptic na območjih, ki so mednarodno pomembna za varstvo ptic, na primer v hraških mlakah (Hraše pri Smledniku). V Tržiču so v dvorani na Balosu pripravili tradicionalno razstavo ptic ob Šušarski nedelji. V malem informacijskem središču Triglavskega narodnega parka sta bili fotografska razstava in delavnica za izdelavo ptičjih krmilnic.

Mag. Slavko Polak, biolog in izvrsten poznavalec ptic, je v pogovoru za Delo odgovoril tudi na vprašanje, kaj najbolj ogroža ptice. »Lov in neposredno uničevanje ptic nista tako pereč problem, kot je krepitev kmetijstva,« je med drugim dejal. »Tu sta še industrializacija in turizem, zlasti na območjih, kjer so gnezdišča.« Navedel je primer Sečoveljskih solin, kjer bi zaradi morebitnega množičnega turizma izginile številne vrste ptic, ki gnezdiijo tam.

V okviru svetovnega dneva je izšla tudi knjiga ornitologa **Iztoka Škornika** z naslovom *Portreti slovenskih ptic*. Pravijo, da si živali v Sloveniji na svoj svetovni dan ne bi mogle želeli lepšega darila. Med portretirani-

Brinovka (*Tudus pilaris*)

Foto: H. Oršanič – Diana

mi pticami je tudi klavžar, ki so ga v Evropi iztrebili pred 400 leti.

Dr. Mike Rands, direktor BirdLife International, svetovne mreže ornitoloških in naravovarstvenih nevladnih organizacij, je med obiskom v Ljubljani odlično ocenil slovenske ornitologe. »So dobro organizirani, zelo so osredotočeni na svoje jasno zastavljene cilje. Sodelujejo z oblastmi, a so hkrati neodvisni. So kritični, a konstruktivni. Zahteve postavljajo na podlagi trdnih znanstvenih ugotovitev,« je dejal med drugim.

DIVJE ŽIVALI POD KOLESI

Delo, 10. 10. (Žarko Hojnik). – Povožena divjad na cestah zbujala skrbi, zatrjujejo lovci in policisti. Po njihovih podatkih se je lani zgodilo 253 tovrstnih nesreč, v katerih je bilo 40 ljudi laže ali huje ranjenih, medtem ko so jih letos policisti obravnavali že 260. Po nekaterih podatkih lovcev naj bi avtomobilisti vsako leto povozili kar 8.000 divjih živali, veliko ranjenih pa se po nesreči zavleče v samoto in tam pogine.

Predvsem v večernih in jutranjih urah naj bodo vozniki po-

zorni na morebitno nenadno prečkanje živali, ker je to čas, ko iščejo hrano.

BODO MRHOVIŠČA ODVRNILA MEDVEDE OD NASELIJ?

Dolenjski list, 25. oktobra. – Po približno dveh letih in pol, odkar so v Sloveniji nehali krmiti medvede z živalskimi stranskimi proizvodi (ŽSP), je Vlada RS sprejela sklep o uvedbi pilotnega projekta mrhovišč in t. i. mirnih con. Projekt, v katerega bodo vključili 18 mrhovišč, naj bi pripravil Zavod za gozdo-ve v sodelovanju z Lovsko zvezo Slovenije. Pokazal naj bi, če so mrhovišča z živalskimi stranskimi proizvodi res tisti glavni dejavnik, ki bo medvede odvrčal od človeških bivališč in napadov na domače živali.

V ČREDI MEDVEDOV TUDI SLOVENSKI

Delo, 17. 10. (Milan Ilić). – Teddy Bears so dobra dva metra visoki kipi medvedov, ki

na svetovni turneji predstavljajo države in spodbujajo razumevanje med ljudmi. Medvedi so razvrščeni po abecedi. Na potujoči razstavi vsak mesec predstavljajo eno državo. Med skupaj približno 140 kipi je tudi slovenski. Avtorja prvih Teddy Bears sta Nemca Eva in Klaus Herlitz. Buddy Bears so se doslej predstavili v Berlinu, Kitzbühlu, Hongkongu, Istanbulu, Tokiu, Seulu, Sydneyju ter na Dunaju.

Ob vsaki razstavi organizirajo tudi dražbo za vsakega novega medveda, drugačnega od prejšnjega. Naslednja dražba bo 7. novembra v berlinskem hotelu Marriott. Izkupiček je namenjen za dobrodelne projekte.

ITALIJANA TIHOTAPILA MEDVEDJO KOŽO

Delo, Dnevnik, 28. 10. (bl. in I. U.). – Zadnje čase cariniki kar pogosto odkrivajo tihotapce. Na mejnem prehodu Dragonja so v prtljajniku mercedesovega terenca italijanskega lastnika v dvojnem dnu kletke odkrili 33 paketov z 61 oskubljenimi in zamrznjenimi ptiči. Nekaj dni prej so na mejnem prehodu Jelšane v

avtomobilih dveh italijanskih državljanov odkrili medvedjo kožo in lobanjo, vredno približno 3,5 milijona tolarjev. Ljubitelja kosmatincev sta svoje dejanje opravičevala z izgovorom, češ da nista vedela, da morata blago prijaviti carinski kontroli.

In še zadnja vest s Kočevskega (Dnevnik, 30. oktobra): Trije rjavi medvedi so zadnji teden oktobra poginili pri prečkanju državne ceste Kočevje–Ribnica. Letos je bilo na kočevsko-ribniškem lovskem območju odstreljenih že 47 medvedov, od tega polovica zaradi ogrožanja ljudi.

* * *

Nekateri slovenski mediji so zabeležili tudi razstavo v Oslu z naslovom Proti naravi (Against nature), ki prikazuje homoseksualnost pri živalih. Ta pojav so našli pri več kot 1.500 živalskih vrstah, znanstveno pa je dokumentiran pri 500 vrstah. Na razstavi so prikazani tudi primeri homoseksualnosti pri labodih, pingvinih in papagajih. Bistvo razstave je pokazati, da homoseksualnost med ljudmi ni nič nenavadnega.

Po poročanju Dela se je med skupnim lovom LD Radlje ob Dravi in Muta v nedeljo, 22. oktobra, ob 10. uri dopoldne s puško hudo poškodoval 38-letni lovec z radeljskega območja. Poskušal je razdvojiti lovska psa, ki sta se spopadla, pri tem pa mu je puška šibrenica padla na tla. Sprožila se je in naboj ga je zadela v roko in telo. Zaradi hudih poškodb so ga odpeljali v slovenjegraško bolnišnico.

STEKLINA NA OBMOČJU SLOVENIJE

V obdobju od 1. do 31. oktobra 2006 je bilo z območja 74 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 206 živali.

Virološki laboratorij Enot za diagnostiko kužnih in drugih bolezni živali Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) v Ljubljani je pregledal 192 lisic, 5 psov, 5 mačk, 1 govedo, 1 kuno, 1 jazbeca in 1 srno.

Prisotnost virusa stekline ni bila ugotovljena.

Jedrtr Maurer Wernig,
dr. vet. med.
VURS

Lovska pravica in pravice živali

Teoretična izhodišča in gibanja nasprotnikov lova

Filozofsko etične predpostavke

V sodobnih vrednostno-normativnih sistemih še vedno prevladuje pretežno egocentričen (antropocentričen) pristop. Visković (2002) imenuje pristop, kjer v etiki prevladuje moralna, ki se nanaša samo na ljudi, in sicer na en ali drugi del njihovih interesnih skupin ali pa na človeško skupnost v celoti, kjer je samo človek središnji moralni subjekt, absolutni moralni antropocentrizem (teocentrizem)¹. *Mutatis mutandis* pomeni, da je ves preostali del narave ali samo moralni ali pa moralni in tudi pravni objekt ljudskih interesov in zahtev, kjer še vedno prevladuje lastniško ekonomska podstat.

V takšnih razmerah se je v drugi polovici prejšnjega stoletja tudi z naravo začela (z zakasnitvijo in postopoma) ukvarjati etika. Pod uničevalnim pritiskom človeške družbe na okolje se je vzporedno konec sedemdesetih let 20. stoletja v okviru ekološke etike in bioetike oblikovala posebna znanstvena poddisciplina, ki se posveča celovitosti narave. Poskuša se odmakniti egocentričnemu pogledu in

se premakniti k širšemu, altruističnemu konceptu, novi paradigmi, ki jo imenujejo biocentrizem, ki se pojavlja kot nova kakovost. To je nov pristop in vključuje redefiniranje, »reformiranje« ekološke etike, humane etike in bioetike z biocentričnimi vsebinami.

Temeljni vprašanja, ki se pri tej obravnavi postavljata, sta razumevanje narave razmerja med živalmi, ljudmi in naravo (okoljem) ter vprašanje, ali gre pri tem samo za človekove moralne (etične) dolžnosti ali tudi za pravice živali² (Kim, 1998). V tej vsebini se pojavlja ekologizem, ki je sinonim za (človekov) ambientalizem in animalizem.

Treba je poudariti, da sta omenjena termina precej ambivalentna.³

Če lahko lovsko pravičnost, humaniteto, imenujemo kot etiko naklonjenosti (razumnosti) do živali, ki ima svoje korenine tudi v humanizmu in renesansi, je naslednji »agresivnejši« korak utilitarizem⁴ oziroma neoutilitaristična teorija. Glavni zagovornik te teorije je Peter Singer,⁵ ki trdi, da si bitja, ki lahko občutijo bolečino, zaslužijo, da jih obvarujemo pred bolečino, zlasti pa naj jih zaščitimo pred znanstvenimi poskusi in bolečinami

oblikami uporabe v kmetijstvu. Opozarja na svojevrstni »speciesizem« kot specifično obliko medvrstne diskriminacije »nehumanih« vrst, ki je značilna predvsem za človekovo ravnanje do drugih vrst. Singer ne govori o pravicah živali, ampak raje uporablja pojem »blaginja živali«. Njegova razmišljanja temeljijo na teoriji podobnosti s človekovimi pravicami oziroma na teoriji naravnopravnih pravic, kot sta svoboda in enakost. Zato meni, da je treba živali obravnavati podobno kot ljudi, kar bi lahko označili kot teorijo analogije. V tem delu v svojih filozofskih razpravah zastopa stališče, da imajo vsi ljudje zmožnost čutiti veselje in bolečino. To pa je lastnost, ki jo imajo tudi določene živali, ki imajo lahko v določeni meri tudi razum. Zastopa torej **teorijo enakosti**; da je treba enako upoštevati interese ljudi in živali, ki so sposobne občutiti bolečino, zadovoljstvo in trpljenje, kar *mutatis mutandis* pomeni, da se bori za uveljavitev »prepovedi« selektivne omejitve diskriminacije, ki pomeni dolžnost, da se ne povzroča trpljenja.

Regan (1996:10), zoofil, ki se predstavlja za »advokata« pravic živali, kot

osrednja avtoriteta animalistov, razlaga, da je utopično verjeti v svetovni mir, če ne bomo zmogli prinesiti miru v naše odnose z drugimi živalmi. Mir po njegovem prepričanju pomeni temeljno filozofsko predpostavko pravic živali. Po njegovem mnenju so številne živali subjekti življenja (subject of life). Pri tem zastopa naravnopravno teorijo neodtujljive vrednosti, kar ga tudi razlikuje od utilitaristov.

Novi pogled na ideje o pravicah živali je moralno udejanjen tudi v Splošni deklaraciji o pravicah živali, ki je bila s podporo UNESC-a sprejeta na zasedanju mednarodne zveze za pravice živali 15. 10. 1978 v Parizu.⁶ Ta filozofski pogled temelji na univerzalnem egalitarizmu vrst glede na življenje, pomeni premik k biocentrični koncepciji. Tako postaja humanost temeljno načelo bioetike. Iz lovske etike zajema kar nekaj »stare« in že znane vsebine.

Osredotoča se predvsem na način usmrtnitve. Zavzema se za trenutno smrt, ki naj ne povzroči bolečine. Prizadeva si za »pravice«: zaščite, prepovedi »grdega« (nehumanega) ravnanja, krutosti in razvijati se ter živeti v naravnem ritmu in svobodi. Tudi z mrtvo živaljo naj ravnamo z vsem spoštovanjem, pieteto. Ta dokument je torej trenutno temeljni npravni substrat prava zaščite živali.

Leta 1998 je bila Splošna deklaracija o pravicah živali posodobljena. Bistvena sprememba je 9. člen, ki določa, da bi morale biti pravna osebnost živali in njene pravice priznane tudi pozitivno pravno, in sicer z zakonom.

Gibanja za pravice živali

Za zdajšnji čas je značilno, da omenjena filozofska razmišljanja podpira vse več ljudi, predvsem tistih izobražencev, ki živijo v mestih in ki so odtujeni od narave in realnega dogajanja na podeželju. V takem primeru gre torej za sociološko določljivost. Tako na svetovnem spletu najdemo precej organizacij, ki se borijo za pravice živali oziroma prepoved biomedicinskih poskusov na živalih. Veliko jih predlaga celo ukinitve farmske vzreje živali, za kar se zavzemajo »vegetarijanci«. V sociološkem pomenu tako lahko celo potegnemo vzporednico z gibanji za temeljne človekove pravice⁷.

V Veliki Britaniji so predvsem v drugi polovici osemdesetih let 20. stoletja vzniknile številne ideje o prepovedi lova lisic s psi. Dilema je bila rešena kompromisno 21. 10. 2003, ko se zgornji dom ni odločil za splošno prepoved, kot je predlagal spodnji dom, ampak se je z 261 glasovi za in 49 proti odločil za nadaljevanje takšnega lova, vendar s strožjimi omejitvami.⁸ Pri tem je bil posebno aktiven poslanec Mike Hancock, ki je zahte-

val popolno prepoved lova na lisice s psi, hkrati pa se je zavzemal za prepoved dolgih prevozov živali z živalskih farm. Hotel je doseči tudi pravno subjektiviteto živali.⁹ Tako je bil za tovrstni lov v Angliji in Walesu uveden licenčni sistem. Tak sistem je lahko uporabljen, ko so »milejši načini«, kot je lov s puško, lovljenje s pastmi in strupljenje, neučinkoviti. Pri tem se lahko vprašamo, kakšna je sorazmernost med strupljenjem in lovom s psi.¹⁰

Podobne iniciative prihajajo tudi iz Nemčije. Tako je Initiative zur Abschaffung der Jagd¹¹ iz Heilbronna leta 2002 in 2003 na Tehniški univerzi v Berlinu priredila mednarodni simpozij Natur ohne Jagd. Na prvem je Frommhold (2002) na 15 straneh predstavil argumente proti lovu lisic. Omenja, da so v lovni sezoni 2000/2001 v Nemčiji odstrelili več kot 600.000 lisic. Sicer priznava, da z običajnim lovom lisic ni mogoče zmanjšati številčnosti, opozarja pa, da je lov smrtnostni dejavnik v 56 do 75 % primerov.

Eicher (2003) našteva protilovske argumente, saj je po njegovem mnenju lov desetkanje delov biocenoze in neupravi-

čeno poseganje v naravne življenjske združbe. Zato je divjad neupravičeno preplašena, preganjana in se boji, kar pomeni histerizacijo in travmatiziranje divjadi. Posledica vsega je nenaravna selekcija, preprečevanje naravnega uravnavanja številčnosti populacij, preprečevanje naravnega evolucijskega razvoja vrst. Vsa dejstva so dejavnik povečane tveganja za nastanek bolezni na mestih dodatnega krmljenja divjadi. To posledično pomeni koncentriranje divjadi na določenih območjih, zaradi česar se povečuje škoda. Polog tega zaradi lova pogine tisoče domačih živali, povečuje pa se ekološko tveganje, saj se na svetu pri lovu na leto izstrelijo v okolje okrog 600 ton svinca. Lovske obore omejujejo naravno gibanje divjadi. Ne strinja se s ponovnimi naselitvami nekaterih neavtohtonih živalskih vrst, ki ne sodijo v določeno okolje. Na koncu meni, da lov ogroža in iztreblja živalske vrste.

Hertel (2000) gre še dlje. Sprašuje se, če je lov sploh potreben, saj je najpogostejši vzrok smrti divjadi. Ali je lov kot dejavnost povzročanja smrti sploh moralno sprejemljiv? Ali je lov primeren zdajšnjemu času? So lovci aktivisti gojit-

Foto: J. Popež – Diana

ve divjadi, varovanja okolja, ki to počenja iz ljubezni do narave? Ali je lov oblika nenormalnosti? V nadaljevanju našteva motive lova, ki so predvsem v: preprečevanju lovske škode, uravnavanju čezmerne številčnosti divjadi določenih vrst in ohranjanju vitalnosti populacij divjadi. Lova ne šteje kot naravovarstvene dejavnosti, saj meni, da narava sama uravnava številčnost populacij.¹²

Teorija sicer velja, vendar v primeru res neokrnjene narave. Zato je omejeno uporabna, saj so naravni »veliki« selektorji skoraj iztrebljeni in v glavnem potisnjeni v obrobne, maloštevilne nenaseljene dele. Tako ostanejo naravni dejavniki omejevanja številčnosti populacij bolezni, ki pa pretirano zdesetkajo divjad in slabijo tudi okoliške zdrave populacije, ki niso preveč številčne. Mnoge bolezni so tudi zoonoze, ki se prenašajo na človeka ...

Tom Regan kot vodilni »animalist« (1996: 6) trdi, da je filozofija pravic živali nesebična, kar pomeni, da zahteva uveljavljanje načela pomagati šibkim in ranljivim, tistim, ki se ne morejo braniti niti z besedami niti z dejanji. Hoče pomagati tistim, ki potrebujejo zaščito pred človeško lakomnostjo in brezčutnostjo.

Meni, da je utopično verjeti v svetovni mir, če ne bomo zmogli udeležiti miru tudi v odnosih z drugimi živalmi ... (Regan, 1996: 10) To pomeni, da je animalizem eno izmed najprodornejših pacifističnih gibanj za pravice živali, ki se bori za filozofijo živalskega »miru«.

Regan (1996: 3) meni, da je zadnji čas, da zavrnemo »speciesizem« kot prepričanje, da je biološka vrsta *Homo sapiens* boljša od pripadnikov drugih bioloških vrst zgolj zaradi svoje superiornosti. Po njegovem prepričanju namreč ni boljših oziroma slabših vrst; drugačna razmišljanja pa so polna predsodkov in pristranskosti. Takšna so razmišljanja rasi- stov, sekistov ...

Če povzamemo najbolj radikalne teorije in gibanja, lahko ugotovimo, da tudi pri živalih zagovarjajo določene stopnje zavesti (želja, prepričanj, hotenj, spomina, razuma ...) in emocij, ki so lahko izražene bolj ali manj, odvisno od stopnje razvoja posamezne biološke vrste.

Kakšen je obseg gibanj za pravice živali po svetu, najbolje pokaže spletni iskalnik Yahoo, ki je pod iskalnim geslom »animal rights« 2. 10. 2004 našel 14 milijonov zadetkov.

V Evropi je osrednja organizacija, ki združuje asociacije in posameznike, ki se zavzemajo za abolicijo lova, EFAH (European Federation against Hunting) s sedežem v Rimu.¹³ Tej organizaciji pripada tudi Društvo za odpravo lova v Sloveniji (DOLS) iz Nove Gorice, ki pa vsaj pri sprejemanju novega lovskega zakona ni odigralo vidnejše vloge. EFAH je tudi pokrovitelj izdajanja številne protilovske literature.¹⁴

Po sprejemanju lovskega zakona je nase opozorilo tudi Društvo za osvoboditev živali in njihovih pravic iz Ostrožnega, ki je pred velikonočnimi prazniki v Ljubljani priredilo novinarsko konferenco. Ob tem se je spraševalo: ali peta božja zapoved »Ne ubijaj« pomeni »Ne ubijaj ljudi« ali pa pomeni »Ne ubijaj nikogar in ničesar«.¹⁵ Ta društva trenutno v Sloveniji nimajo vidnejše in aktivnejše vloge. Tega pa ne bi mogli trditi za »hrvaške prijatelje životinja«, ki z bogato spletno stranjo obravnavajo celo primer »Slovenian bears« iz leta 2003, ko je minister za okolje odobril izjemen odstrel kar 104 medvedov.¹⁶

In kako je s poznavanjem nasprotnikov lova med slovenskimi lovci? V anketi, ki jo je avtor opravil leta 2004 med 68 funkcionarji lovskih druženj LZ Maribor, smo želeli preveriti, če so lovci sploh že slišali za protilovska gibanja ter njihova prizadevanja za pravice živali (V. 9. 50) oziroma za prepoved lova ter če poznajo njihove protilovske argumente (V. 9. 51). Na prvo vprašanje je kar 97 % odgovorilo pozitivno, vendar pa žal 12 % ne pozna njihovih protilovskih argumentov. To pomeni, da tudi 9 % lovcev, ki so slišali za gibanja, ne pozna njihovih argumentov. Vendarle pa je pozitivno, da naši lovci v veliki večini (88 %) vsaj z zanimanjem spremljajo obravnavano tematiko.

Pravna institucionalizacija pravic živali in lovska pravica

Od moralnega do pravnega priznanja subjektivitete je le korak. Iz filozofsko-psihološko-sociološke analize obravnave izhaja zahteva po delnem ali popolnem priznanju (pravnih) interesov živali oziroma določeni stopnji subjektivitete določenih živali. Omenjena spoznanja izvirajo iz temeljnih filozofskih podlag etike in pravičnosti, s čimer se prek zahteve omenjenih gibanj selimo v pravno institucionalizacijo, pravno pravičnost, pravno enakost. Taka enakost naj po zahtevah omenjenih gibanj vključuje tudi interese živali, kar je deloma že realizirano v pozitivno-pravni zakonodaji kot njihovo pravno varstvo, ko govorimo o prepovedi vznemirjanja, mučenja ...

Zaenkrat pravice živali v pomenu priznanja pravne subjektivitete nikjer, niti v ZDA niti v Veliki Britaniji, kjer se je začelo tako množično gibanje, še niso pravno institucionalizirane.

Dejstvo, da zakonodaja civilnopravno obravnava divjad kot premoženo stvar oziroma lastnino, potrjujejo tudi določbe našega 3./1. čl. ZDLov-1. Divjad kot stvar je v sodobnem svetu še vedno samo predmet ene izmed najpomembnejših človekovih pravic, in sicer lastninske pravice.

Definicija divjadi ostaja lovsko-pravno v sicer različnih pravnih sistemih še vedno v antropocentričnih mejah, saj so divje živali tiste prostoživeče živali, ki so predmet lovsstva.

Nekakšen miselni preskok oziroma vmesno prehodno obdobje pomeni noveliranje civilnih (državlanskih) zakonikov v Avstriji in Nemčiji.

Avstrija je kot prva 1. 7. 1988 novelirala 285. člen ABGB–ODZ (B.G.B.I. Nr. 179/1988) z 285. členom.¹⁷ Tej spremembi so sledili tudi Nemci z novelo 90. člena – 90.a člen nemškega BGB s 1. 9. 1990. Ta člen navaja, da »živali niso stvari. Zaščitene bodo s posebnimi zakoni. Zanje se uporabljajo predpisi za stvari, če ni drugače določeno.«¹⁸ Novele so torej programske narave, čeprav je to sprožilo različne razprave med nemškimi pravniki.¹⁹

Delno pa je, kot smo že omenili, vsebina posameznih sestavin »pravic« živali javno-pravno že kodificirana, in sicer v pravu ohranjanja narave, varstva okolja in zaščite živali.

Mag. Boris Podvršnik

Viri:

1. Visković, dr. Nikola (2002) Bioetika shvačena ozbiljno. Zarez, 12. 11. 2002, št. 92.
2. Regan, Tom (1996). Pravice živali-filozofske postavke. Ljubljana: Lea Eva Müller.
3. Frommhold, Dag (2002). Fuchse im Fadenkreuz: Über Sinn und Unsinn der Fuchsjagd. Internationales Symposium »Natur ohne Jagd«, technishe Universität Berlin 2002.
http://symposium.abschaffung-der-jagd.de/2002/Dag_Frommhold_Fuechse.html (20. 10. 2003).

P. S.: Članek je bil pripravljen za objavo že konec leta 2004!

¹ Ko moralni teolog dr. Ivan Štuhec povzema bistvo odnosa krščanstva in judovske morale do živali, pojasnjuje, da gre za zelo podoben moralni pogled, saj obe izhajata iz vsebine o stvarjenju prve Mojzesove knjige, ki pravi: »Bog je ustvaril Adama in Evo, ju blagoslovil in rekel: Bodita rodovitna in množita se, napolnita Zemljo in si jo podvrzita. Gospodujta ribam v morju in pticam na nebu ter vsem živalim, ki se gibljejo po zemlji.« Iz tega sporočila naj bi bilo razvidno, da gre za različno stopnjo »pristojnosti«, ki jih imajo živa bitja. Človek, ki je ustvarjen po božji volji, ima pravico gospodovanja tudi nad živalmi, kar pa ne pomeni samovoljnega ravnanja. Biblija torej ne enači ljudi

z živalmi. Krščanski nauk živalim torej ne pripisuje duše kot nekateri današnji alternativni sodobnejši pogledi.

Takšno je krščansko razumevanje problematike; živali lahko imajo sicer svojo psiho, nimajo pa duše (Marinovičeva, 2004). V tem kontekstu se pojavlja vprašanje pete božje zapovedi. Ali se s tem, ko pravi »Ne ubijaj ljudi«, nanaša tudi na živali? Kirn (1998) je mnenja, da ne. »Že sv. Avguštin je nastopil proti razlagam, ki so razširjale zapoved o neubijanju tudi na živali in rastline. Sodil je, da bi bila blaznost, če bi to božjo zapoved razumeli kot prepoved, da se npr. krči grmičevje. Sv. Avguštin sklene, da se zapoved nanaša samo na ljudi, to je na druge osebe in na samega sebe. Ne nanaša pa se na rastline in »nerazumne živali, ki letajo, plavajo, hodijo ali se plazijo.« (Augustine 1972, Book I, Chapter 20: 31–32). Življenje in smrt teh živali je s pravico ureditvijo stvarnika podrejeno našim potrebam. Tomaž Akvinski je tudi sodil, da ni treba, da bi ljudje imeli slabo vest, če jedo meso živali. Narobe pa je, če živali, ki so manj popolne, jedo ljudi.«

² O pravicah živali je prvi spregovoril angleški socialni reformist Henry Salt leta 1892 v knjigi *Animals' Rights: Considered in Relation to Social Progress* (http://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Salt 14. 02. 2004). Današnja najpomembnejša zagovornika sta ameriška teoretika Tom Regan in Peter Singer (http://en.wikipedia.org/wiki/Peter_Singer 20. 09. 2004). Kot osnovna dela predstavljajo: Regan, Tom (1984), *The Case for Animal Rights*, New York: Routledge, Singer, Peter (1990), *Animal Liberation*, second edition, New York: Avon Books ter Francione, Gary (1995), *Animals, Property and the Law*, Philadelphia: Temple University Press.

³ Ekologizem izhaja iz predpostavke, da kadar skrbimo za varstvo okolja (narave) z namenom, da bi izboljšali kakovost svojega življenja, ob tem pa skrbimo, da bi to ohranili zanamcem (načela trajnostnega razvoja) kot sedanje dobrine za prihodnje generacije, se zavedamo, da je od tega našega prizadevanja odvisna tudi človeška prihodnost, potem seveda imamo živali kot del okolja. To pomeni seveda interesno sfero ljudi oziroma živali kot predmet razmerja, kar ne predpostavlja subjektivnih prvin, samostojnih pravic živali. Te so še vedno samo predmet socialnih in pravnih interakcij. Gre torej za »ekološko« in humanistično (da žival zaradi človeka ne trpi po nepotrebnem) modificirano, toda še vedno osrednjo antropocentrično kartezijsko koncepcijo, ki jo je utemeljil že Descartes. Nasprotno pa je seveda stališče, po katerem so živali samostojni subjekt pravic, ki se izražajo kot pravice živali. To teorijo oziroma gibanje imenujemo animalizem, kjer je človek samo eden izmed subjektov, ki ima priznano osebnost.

⁴ Utilitarizem je moderna oblika hedonistično etične teorije, ki temelji na etično-filozofskem nauku, ki šteje srečo za najpomembnejši dejavnik etične vrednosti in npravnosti. Glavna predstavnik sta J. Bentham (<http://www.newadvent.org/cathen/02482b.htm>.02. 10. 2004) in J.S.Mill (<http://www.utm.edu/research/iep/m/milljs.htm>. 2. 10. 2004). Prim. <http://www.newadvent.org/cathen/15241c.htm>.02. 10. 2004. V tem delu se utilitarizem ne sprašuje o razumu živali, ampak predvsem o tem, da je moralno treba zagotoviti zadovoljstvo ne samo čim večjemu številu ljudem, ampak tudi živalim, kar mutatis mutandis pomeni omejevanje trpljenja.

⁵ Animal liberation (1975) in http://en.wikipedia.org/wiki/Peter_Singer#Animal_liberation (2. 10. 2004).

⁶ Universal Declaration of Animal Rights. <http://league-animal-rights.org/en-duda.html> (14. 9. 2004). Tako 1. čl. Povzetek najpomembnejše vsebine je: 1. čl.: vse živali se rodijo enake pred življenjem in imajo iste pravice do obstoja. 2. čl.: vsaka žival ima pravico, da je spoštovana. 3. čl.: nobena žival ne sme biti izpostavljena grdemu ravnanju ali kruto-

sti. Če je žival treba ubiti, je to treba storiti trenutno in brez povzročanja bolečine. 4. čl.: vsaka žival, ki pripada divji vrsti, ima pravico, da živi svobodno v svojem naravnem okolju, in ima pravico, da se razmnožuje. 6. čl.: vsaka zapustitev domače živali je kruto in poniževalno dejanje. 9. čl.: če se žival vzgaja zaradi prehranjevanja, mora biti hranjena, nameščena, prevažana in ubita, da ne občuti strahu in bolečine. 10. čl.: nobena žival se ne sme uporabljati za človekovo zabavo. 12. čl.: vsako dejanje, ki povzroči »uboj« velikega števila živali, je genocid, biocid, k čemur vodita tudi onesnaževanje in uničevanje naravnega okolja. 13. čl.: z mrtvo živaljo je treba ravnati s spoštovanjem. 14. čl.: pravice živali se morajo varovati z zakonom.

⁷ Naslednji korak bi pomenil, da se prestavimo v sociologijo prava, v interesno teorijo nastanka pravic živali, zahtevkov ... To pa bi nedvomno preseгло namen obravnavane tematike. Naj vendarle opozorimo, da je nedvomno osnovni naravnopravni interes določene živalske vrste njeno preživetje, normalni razvoj, kar vključuje ohranjanje genske in vrstne raznovrstnosti, kar pa deloma že vključuje je novejši pravni viri.

⁸ Prim. England: Oberhaus bleibt beim Ja zur Fuchsjagd. *Jagen Weltweit* (2. 10. 2003).

⁹ Prim. www.mikehancock.co.uk (20. 10. 2003).

Prvič je bil predlog prepovedi lova na lisice s psi blokiran v parlamentu julija 1998. 8. 7. 1999 je Tony Blair na BBC TV obljubil prepoved lova še pred naslednjimi volitvami. 16. 5. 2001 je manifest laburistične stranke predvidel prepoved za naslednji sklic parlamenta. 13. 2. 2002 je škotski parlament izglasoval prepoved lova za Škotsko. Marca 2002 je bila prepoved zopet zavrnjena s 386/175 glasovi. 19. 2. 2002 je zgornji dom predlagal kompromisno rešitev. 2. 12. 2002 so z vladnim dekretom izpeljali kompromisno rešitev.

¹⁰ Is licenced hunting with dogs the answer? BBC News. 3. 1.2003.

¹¹ <http://www.abschaffung-der-jagd.de/> (20. 10. 2003).

¹² Hertel (2003) je lov označil kot intelektualno, moralno in psihično primitivnost, v etično moralnem aspektu brutalnost. Na koncu sestavka pa je uporabil besede Theodorja Heussa: »Jagd ist eine nebenform menschlicher Geists Krankheit.«

¹³ Organizacija trenutno združuje 16 asociacij iz: Irske, Luxemburga, Slovenije, Grčije, Malte, Nemčije, Danske, Velike Britanije, Italije, Francije, Belgije, Poljske in Nizozemske. Spletni naslov je <http://www.efah.net/member.htm> (20. 10. 2003).

¹⁴ Pregled t. i. »antihunting literature« je razviden na spletni strani <http://www.efah.net/literature.htm> (20. 10. 2003). Povezave na druge spletne strani (other animal rights and conservation sites): <http://www.efah.net/other.htm> (20. 10. 2003).

¹⁵ To se poleg drugih vprašanj sprašuje predstavnik društva Stanko Valpatic (članek Marinovičeve v časniku Večer, 13. 4. 2004, ki ima naslov »Pri nas je bila na mizi živa hrana«).

¹⁶ Tu najdemo tudi številne povezave in komentarje: <http://www.prijatelji-zivotinja.hr/htmlen/> (20. 10. 2003).

¹⁷ § 285a : »Tiere sind keine Sachen; sie werden durch besondere Gesetze geschützt. Die für Sachen geltenden Vorschriften sind auf Tiere nur insoweit anzuwenden, als keine abweichenden Regelungen bestehen.« http://zivilrecht2.uibk.ac.at/online_lehre/zivilonline/gesetze/abgb/p285a_abgb.html (20. 9. 2004). http://zivilrecht2.uibk.ac.at/online_lehre/zivilonline/sachenrecht/sachen.html#Allgemeines (20. 9. 2004).

¹⁸ § 90a : »Tiere sind keine Sachen. Sie werden durch besondere Gesetze geschützt. Auf sie sind die für Sachen geltenden Vorschriften entsprechend anzuwenden, soweit nicht etwas anderes bestimmt ist.« http://bundesrecht.juris.de/bundesrecht/bgb/_90a.html (20. 9. 2004).

¹⁹ Prim.: <http://www.bildungsverlag1.de/buch-plus/8237-5006/tiere.doc>. (20. 9. 2004).

Ris in njegov vpliv na divjad

Velike zveri so zaradi estetske privlačnosti, karizmatičnosti in potencialne konfliktnosti vedno pritegovale človekovo pozornost. Med tistimi, ki so z zanimanjem opazovali dogajanja v naravi in jo poskušali razumeti, so se pogosto pojavljala vprašanja, kolikšen in kakšen je vpliv plenilcev na vrste, ki jih lovijo. Različna opazovanja in raziskave so pokazale, da je v naravi ta vpliv lahko zelo različen. V nekaterih primerih se je izkazalo, da je spreminjanje številčnosti plenskih vrst praktično neodvisno od obsega plenjenja in da so drugi dejavniki precej pomembnejši.

Spet v drugih primerih so dokazali, da plenilci pomembno uravnavajo številčnost plena in preprečujejo, da bi vrste, ki jih lovijo, presegle nosilnost okolja. Tako omejujejo prevelika nihanja v številčnosti, s čimer prispevajo k stabilnosti ekosistema.

V Evropi sta od zadnje ledene dobe glavna plenilca parkljarjev volk in ris. Zaradi različnega načina lova ter izbire plena tudi različno vplivata na plenske vrste. Tako opravljata vsak svojo vlogo, v kateri se dopolnjujeta. V Sloveniji sta volk in ris avtohtoni vrsti. Ris je sicer pri nas izumrl v začetku 20. stoletja, vendar

so ga ponovno naselili leta 1973. V zadnjih letih se populacija risov očitno manjša, kar se kaže v podatkih te vrste (monitoringa) v Sloveniji, pa tudi na podlagi izkušenj s terena.

Zaradi boljšega razumevanja procesov v naših gozdovih smo v okviru diplomske naloge na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete proučevali plenjenje in prehranjevanje risa na dinarskem območju v Sloveniji. Pri tem nas je zanimalo, katere vrste živali lovijo risi in ali morda obstajajo razlike v prehrani med različnimi območji. Poleg tega smo tudi ugotavljali, ali obstaja znotraj posameznega

Foto: K. Schneider

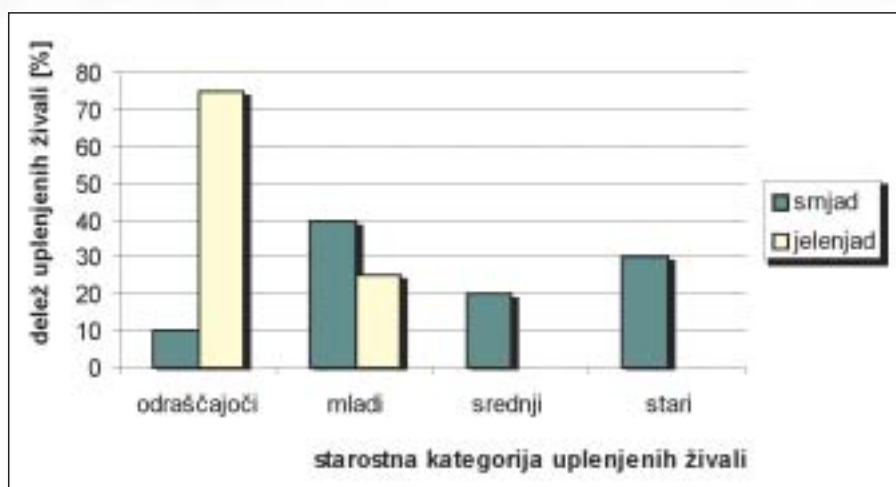
ne plenske vrste selektivno plenjenje določenih osebkov. Proučevali smo tudi način lova in usmrtnitve ter potek prehranjevanja pri risu. Zanimalo nas je še, katere so druge vrste, ki se prehranjujejo z ostanki risovega plena in kakšen je njihov vpliv na risa.

Prehrana risa v Sloveniji

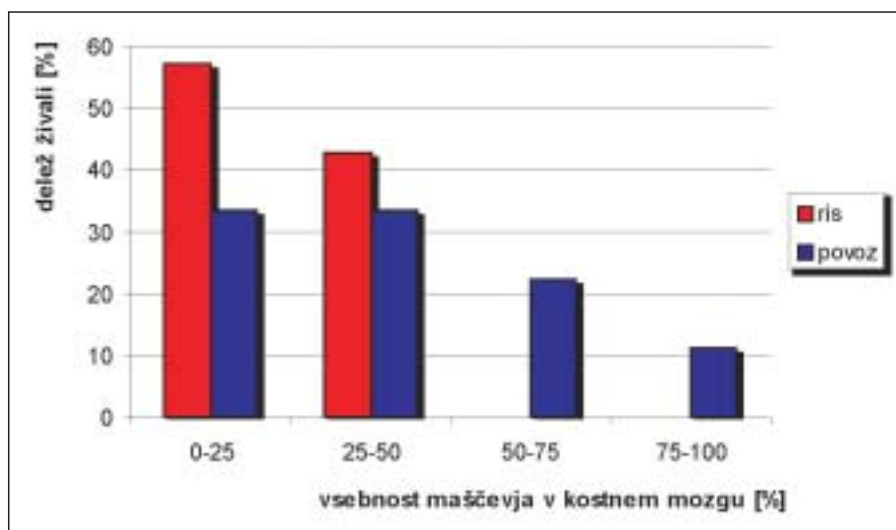
V našem vzorcu je bila najpomembnejša plenska vrsta risa srnjad, ki je zavzemala 64 % risove prehrane, sledila ji jelenjad s 24 %. Vendar pa smo pri tem, podobno kot že prej raziskovalci na Poljskem, opazili precejšnje razlike med posameznimi območji, kar je bilo v veliki meri odvisno od gostote posamezne vrste v naravi. Tako so, na primer, ponekod na Kočevskem, kjer je bil stalež srnjadi majhen, risi v večji meri lovili jelenjad. Poleg srnjadi in jelenjadi so lovili še gamse, relativno pomemben delež v njihovi prehrani pa so bili tudi polhi. Kot so pokazale že prejšnje raziskave z Dinaridov, so polhi pomembni predvsem za odrasle osebe in samice. V posameznih primerih so se risi prehranjevali še z vevericami, mišmi, voluharicami, ptiči in manjšimi zvermi (npr. lisico).

Selekcija pri plenjenju

Analiza starostne in spolne sestave živali, ki so jih uplenili risi, je pokazala precejšnje razlike med srnjadjo in jelenjadjo. Medtem ko so bili pri srnjadi bolj ali manj enakomerno zastopani posamezni starostni razredi oziroma se je kazala manjša težnja do plenjenja odraslih živali, so med jelenjadjo risi prednostno

Graf 1: Starostne kategorije srnjadi ($n = 10$) in jelenjadi ($n = 4$), ki so jih uplenili risi v Sloveniji.

Graf 2: Primerjava fizičnega stanja odrasle srnjadi, ki so jo uplenili risi ($n = 7$), in povoženih živali ($n = 18$), in sicer na podlagi vsebnosti maščevja v kostnem mozgu v dolgih kosteh.

plenili mlajše živali (*graf 1*). Izrazite razlike so bile tudi v spolnem razmerju – pri srnjadi so risi enakomerno plenili živali obeh spolov, pri jelenjadi pa so vsi najdeni ostanki plena pripadali samicam. Razlike so posledica razlik v velikosti obeh plenskih vrst. Odrasla jelenjad je namreč v povprečju tri- do štirikrat težja od risa, ki je zato omejen pretežno na plenjenje telet in košut.

Pri srnjadi smo nadalje primerjali še telesno stanje živali, ki so jih uplenili risi, s tistimi v populaciji. Kot nepristranski vzorec iz narave smo uporabili živali, ki so poginile v prometu. Fizično stanje smo ugotavljali na podlagi deleža maščevja v kostnem mozgu v dolgih kosteh. Ta mera se je v številnih raziskavah izkazala kot dober pokazatelj splošnega fizičnega stanja živali in je precej boljša ter bolj objektivna od ocene na podlagi splošnega pregleda ali zunanje-

Foto: M. Krofel

Foto: M. Krofel

imela kar polovica srnjadi, ki so jo uplenili risi, manj kot 10 % vsebnost maščevja. Glede na ugotovitve drugih raziskav naj bi vrednost 10 % pomenila t. i. »točko brez vrnitve«. To pomeni, da imajo živali, katerih vsebnost maščevja se zmanjša pod to mejo, zelo majhno verjetnost preživetja. Torej bi verjetno poginile tako ali drugače, četudi jih ne bi uplenili risi. Ta del uplenjenih živali pomeni t. i. kompenzacijsko smrtnost, zaradi katere se lahko precej zmanjša vpliv plenjenja risa na populacijo divjadi.

Način lova

Podatki iz zimskega sledenja kažejo, da se ponavadi ris svojemu plenu približa na zalaz ali pa ga počaka v zasedi. Temu sledi kratek pogon. Kadar je lov uspešen, ris svoj plen največkrat ujame že v nekaj skokih. Zelo redko ris za ple-

ga videza trupla. Živali v dobri telesni kondiciji imajo velik delež maščevja v mozgu, medtem ko je vsebnost maščevja manjša pri živalih, ki so oslABLJENE zaradi podhranjenosti, bolezni, zajedavcev ali drugih vzrokov. Dobljeni rezultati kažejo, da risi v večji meri plenijo živali v slabšem telesnem stanju, kot pa se le-te pojavljajo v naravnih populacijah (*graf 2*). Lahko sicer sklepamo, da risi poskušajo uloviti tudi živali v dobri telesni kondiciji. Ker je risov lovni uspeh relativno majhen, mu velik del živali pobegne, pri čemer je večja verjetnost, da mu uspe ujeti žival v slabšem telesnem stanju. Če pa bi imeli večji vzorec uplenjenih živali, bi se verjetno tudi v naši raziskavi pokazalo, da vsaj občasno risi ulovijo tudi živali v zelo dobri telesni kondiciji.

Zanimiva je bila tudi ugotovitev, da je

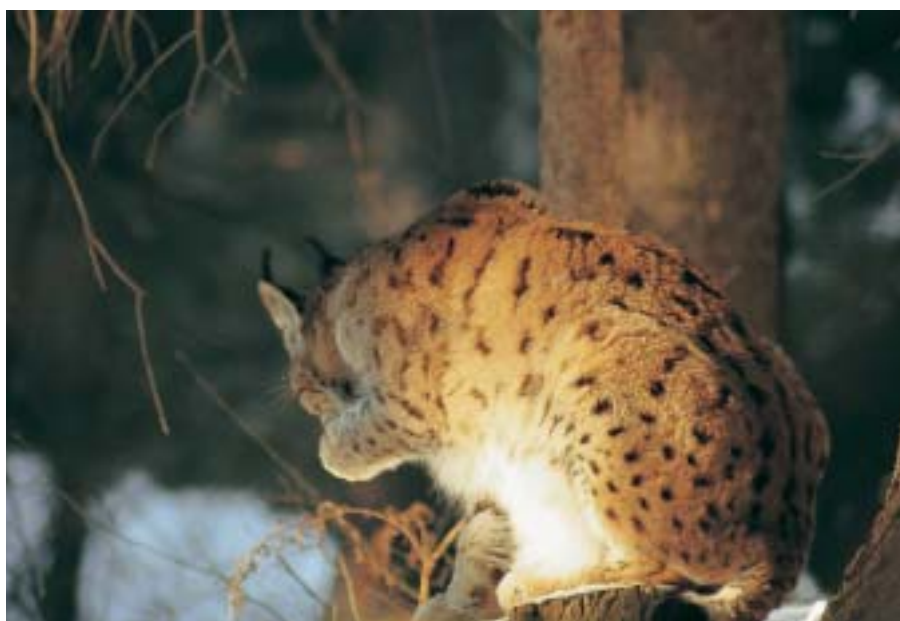

Foto: M. Krofel

nom teče več kot 100 m, vendar pa lahko srnjad ali jelenjad nosi risa na hrbtu tudi več deset metrov, preden jo uspe usmrtiti. Ris svoj plen usmrti z ugrizom v vrat. Pri tem lahko stisne sapnik ali pa prekine karotidno (vratno) arterijo in poškoduje živčni pletež, kar praktično v trenutku povzroči nezavest. Redkeje plen usmrti z ugrizom v tilnik, pri čemer prekine hrbtenjačo. Risov ugriz je zelo natančen, tako da je na vratu plena ponavadi opaznih le nekaj lukenj in čisti vbodi v mišičju (*spodnji fotografiji*). Na drugih delih telesa plena ni vidnih poškodb, ki bi bile posledice ugrizov, niti sledov podkožnih krvavitev. So pa lahko po vsem telesu globoke, skozi kožo zarezane, rane – sledovi krempljev. Nasprotno pa na plenu volkov ali psov pogosto najdemo ugrize tudi drugod po telesu in glavi in ne samo v predelu vratu. Tudi ugrizov je pri kani-

Foto: Miha Krafel

Za risa je značilno, da se začne prehranjevati v predelu stegen.

Foto: Tomaž Skrbinšek

Risov plen – na vratu so vidni sledovi ugriza.

Foto: Miha Krafel

Sledovi ugriza so bolj vidni, če plen odremo. Za risa je značilno manj vbodov in odsotnost strganin.

dih (volkovi, psi, lisice) več in mišičje je pogosto natrgano z obsežnejšimi podplutbami.

Potek prehranjevanja

Risi se najpogosteje začnejo prehranjevati v predelu stegen, v poznejših obrokih pa postopno zaužijejo še meso na hrbtu, plečih in prsnem košu (*zgornja fotografija*). Za razliko od pogosto splošnega prepričanja ris ne odnese glave. Manjkajoča glava je dokaj zanesljiv znak prisotnosti lisice. Vendar pa je treba upoštevati možnost, da lahko lisice najdejo truplo živali, ki jo je uplenil ris, in ji potem odgriznejo glavo. Tako lahko najdemo tudi risov plen brez glave.

Pri spremljanju prehranjevanja (konzumacije) plena smo zaznali šest vrst vretenčarjev, ki so se prehranjevali z ostanki risovega plena. Med njimi so bili najpogostejši krokarji, lisice in rjavi medved. Na risa najbolj vpliva medved, ki je zaradi dobro razvitega voha zelo učinkovit pri iskanju mrhovine. Poleg tega praktično kadar koli najde risov plen, v celoti požre vse preostale užitne dele, tako da je plen za risa izgubljen in mora uloviti drugega. Matematični model je pokazal, da bi se pri nas zaradi aktivnosti medvedov lahko potreba po plenjenju pri risu povečala tudi za 15 %. Pri tem je treba omeniti tudi, da lahko enako kot medved vpliva tudi človek, če iz gozda odnaša trupla živali. V nadaljnjih raziskavah bomo poskušali ugotoviti, kako pogosto risi dejansko izgubijo plen zaradi mrhovinarjev, obenem pa poskušali oceniti, kakšen pomen ima ris za te vrste. Risi bi, na primer, lahko vplivali na gibanje medveda, ki išče ostanke risovega plena. Če upoštevamo, da ponavadi risi lovijo stran od naselij, bi se zato lahko zmanjšala pojavnost medveda v bližini naselij.

Foto: Miha Krofel

Risinja, ki smo jo odlovili pri Ljubljanskem vrhu in opremili z ovratnico GPS-radijskim oddajnikom.

Telemetrično spremljanje risov

S pomočjo telemetričnega spremljanja risov, ki smo jih opremili z ovratnico z vgrajenim GPS-radijskim oddajnikom, smo ugotavljali njihovo gibanje, velikost domačega okoliša in razporeditev mest uplenitve. Tako smo, na primer, ugotovili, da risinja (*fotografija zgoraj*), ki smo jo odlovili v LPN Ljubljanski vrh, pokriva območje od avtoceste Vrhnika–Unec na zahodu pa vse do Iške na vzhodu, Ljubljanskega barja na severu in Cerkniškega polja na jugu. Skupaj je bil njen domači okoliš velik približno 200 km² in je vsaj delno zavzemal lovišča 11 lovskih družin. Pri gibanju risov smo opazili, da lahko nastanejo izraziti sezonski premiki. Risinja se je, na primer, nekaj časa zadrževala na zelo omejenem območju na severnem delu Menišije. Zatem se je preselila na območje Logaške planote, potem na Rakitno in tako naprej. Zaradi takšnega načina gibanja je nastajalo tudi osredotočeno plenjenje na manjših območjih v krajših časovnih obdobjih. To kaže, da je potrebna previdnost, kadar ocenjujemo vpliv plenjenja risa na divjad na podlagi kratkotrajnejših opazovanj. Neredko se namreč dogaja, da lahko na nekem manjšem območju v kratkem času najdemo več živali, ki so jih uplenili risi, kar bi kazalo, da plenjenje risa zelo vpliva na številčnost divjadi. Vendar moramo pri tem upoštevati, da se verjetno potem ris premakne na drugo območje in se ne vrne tudi 6 mesecev ali celo eno leto, tako da je, gledano v povprečju na daljše časovno obdobje, njegov vpliv dejansko precej manjši. Če predpostavimo, da je povprečna velikost lovske družine 5000 ha, lahko pričakujemo, da bo na takšnem območju na leto ris uple-

nil od 10 do 15 parkljarjev, kar je 8 do 12 % za leto 2006 načrtovanega odvzema na enaki površini. Če pa upoštevamo, da se v večini lovišč ris ne pojavlja na celotnem območju, je ponavadi to število za posamezno lovsko družino še manjše.

Sklepne besede

Ris v Sloveniji, tako kot v večini srednje Evrope, najbolj vpliva na populacijo srnjadi. Poleg uravnavanja številčnosti bi bil zaradi izbirnega plenjenja lahko pomemben dejavnik pri naravni selekciji. Pokazala se je tudi risova sposobnost,

da se prilagodi spremembam v gostotah plenskih vrst in plenjenje preusmeri na druge vrste, če se zmanjša številčnost glavne plenske vrste. To je tudi nekakšen varovalni mehanizem, ki preprečuje, da bi ris iztrebil določeno vrsto (pri tem so izjema neavtohtone vrste, ki jih je človek umetno prenesel v okolje, ki zanje ni naravno, npr. muflone). Poleg vpliva na številčnost in populacijsko sestavo pa risi vsaj do neke mere vplivajo tudi na vedenje divjadi. Nekateri podatki na primer kažejo, da risi preprečujejo preveliko lokalno osredotočenje prežvekovalcev, s čimer bi se zmanjšala možnost prenosa bolezni in zajedavcev, obenem pa bi se tudi preprečil čezmeren pritisk na rastlinstvo zaradi paše in objedanja. Vendar pa je zaenkrat vpliv risovega plenjenja na vedenje njegovega plena v veliki meri še neraziskan, tako kot so tudi številne druge skrivnosti narave, ki jih šele začenjamo prav razumevati.

Miha Krofel*, Hubert Potocnik, Ivan Kos

*e-mail: mk_lynx@yahoo.co.uk

ZAHVALA

Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili vsem članom lovskih družin in lovišč s posebnim namenom, ki so sodelovali pri raziskavah, še posebno pa **Janezu Curlu** (LPN Snežnik - Kočevska Reka), **Janezu Hrenu** (LD Begunje), **Tonetu Marinčiču** (LPN Jelen - Snežnik) in **Francu Petriču** (LPN Ljubljanski vrh).

POZIV K SODELOVANJU

V okviru dveh mednarodnih projektov nadaljujemo z **raziskavami pri risih v Sloveniji**, zato vabimo k sodelovanju tudi vse lovce. Če najdete živalska trupla živali, za katere menite, da so bile risov plen, ali opazite sledove risa v snegu, vas prosimo, da o najdbah sporočite terenski ekipi prek telefona (**051/228-717** oziroma (**01**) **754-71-40**) ali elektronske pošte (mk_lynx@yahoo.co.uk). Več informacij o projektih z risi, ki jih sponzorira EU, lahko dobite tudi na spletnem naslovu <http://www.dinaris.org>.

slovenija
magyarország
hrvatska

Zagotovite si dopolnjeno, II. izdajo knjige RIS V SLOVENIJI

Pred nedavnim je izšla druga, dopolnjena izdaja knjige. Monografija, ki je delo slovenskih avtorjev, vsebuje poleg natančnega opisa biologije vrste in zgodovine odnosa med risom in človekom tudi opis znamenj, po katerih lahko ugotovljamo prisotnost risa.

Knjigo je mogoče naročiti na Oddelku za biologijo na el. naslovu (hubert.potocnik@bf.uni-lj.si), pri čemer imajo člani lovskih družin **20 % popust** in knjigo lahko naročijo po ceni 5.500 sit (23 €).

Kdaj zeleni prehodi za divjad prek avtocest tudi v Sloveniji?

V okviru programa dela **Komisije za veliko divjad** pri Lovski zvezi Slovenije je bila opravljena posebna študija za naknadno zgraditev zelenih nadvodov za divjad na relaciji avtoceste Vrhnika–Razdrto. Ker so nekatere ugotovitve delovne skupine, ki je pripravila projekt, značilne in aktualne za celotno avtocestno omrežje Slovenije, v nadaljevanju povzemamo nekaj ugotovitev in usmeritev omenjene študije.

Italijo ter v druge države srednje oziroma zahodne Evrope. Tak selitveni koridor je bil predviden nekje na območju med Ljubljano in Novo Gorico, ki pa ga je skoraj v celoti prekinila trasa nove avtoceste.

Po analizi dejanskega stanja je najbolj problematičen odsek avtoceste na rela-

Izgradnja avtocestnega križa Slovenije je doslej verjetno najboljsežnejši, vsekakor pa najusodnejši človekov poseg v geografski prostor Slovenije, gledano z vidika poseganja v življenjske razmere živalskega sveta in s tem tudi divjadi. Klasični posegi v prostor, kot so: urbanizacija, razne melioracije, komasacije, pogozdovanja ipd., lokalno zelo vplivajo na življenjske razmere za divjad posameznih vrst oziroma za druge prostoživeče živali, niso pa tako zelo usodne za populacije v širšem geografskem prostoru.

Cestni križ, kot mu pravimo, je grobo zarezal v prostor Slovenije. Državo je praktično razkosal in razdelil na najmanj štiri geografsko ločene predele. Najbolj neugodno je, da razkosanje ne poteka po mejah posameznih biotopov*, niti ne po mejah podnebnih regij, ki obstajajo v Sloveniji. Po A. Lahu je Slovenija razdeljena na naslednje podnebne regije:

- alpsko-predalpsko regijo z visokim krasom,
- predalpsko nižinsko regijo,
- predpanonsko-nižinsko regijo,
- sredozemsko regijo.

Za vsako od teh regij je značilno specifično rastlinstvo, značilni tipi gozdov, pa tudi značilne živalske vrste oziroma divjad. Čeprav bi težko trdili, da so med posameznimi podnebnimi regijami zelo ostre meje in je prej prisotna precejšnja prepletenost vplivov, pa vseeno obstajajo osnovne značilnosti, ki jih je treba upoštevati pri posegih v prostor.

V zahodnem delu Slovenije se stikata dve veliki evropski gorstvi: Alpe s predalpskim gričevnatim svetom in Dinarsko gorstvo z visokim krasom. Na tem stičišču, ki se razteza nekje od Ljubljane prek Postojne in naprej do Nove Gorice in prek katerega potekajo pomembni selitveni koridori ter prehodi divjadi posameznih vrst in drugih prostoživečih ži-

* **biotop** = skupina podobnih ekosistemov širšega podnebno-vegetacijskega območja, na katerem so se razvile značilne ekološke združbe (biocenozo), npr. gozd, travnate združbe, barje ipd., s podobnim pretokom energije in kroženja snovi.

Foto: F. Koščak

Edini viadukt, primeren za naravne prehode na tem odseku, je Ravbarkomanda. Vendar bi bilo treba okolje pod njim vzpostaviti v prvotno stanje in odstraniti na črno zgrajene objekte.

vali, je bila v zadnjih letih zgrajena podobna avtocesta, ki je presekala naravne prehode in jih celo popolnoma prekinila z zaščitnimi ograjami.

Podobne razmere so verjetno nastale tudi na drugih predelih slovenskega avtocestnega križa, kar bi bilo treba posebej proučiti.

Avtocesta na relaciji Vrhnika–Razdrto je praktično onemogočila selitvene poti predvsem za velike zveri, kot so: rjavi medved (*Ursus arctos*), volk (*Canis lupus*) in ris (*Lynx lynx*). Pretrgala pa je tudi možnost stikov med osebki regionalnih populacij navadnega jelena (*Cervus elaphus*), divjega prašiča (*Sus scrofa*), gamsa (*Rupicapra rupicapra*) in drugih prostoživečih živali na tem območju.

V sprejeti Strategiji za upravljanje z rjavim medvedom se je R Slovenija zavezala, da bo omogočila selitve (migracije) medvedu iz dinarske populacije, katere deli segajo tudi v Slovenijo na območje kočevskih in notranjskih gozdov, v slovenski alpski prostor in naprej v

ciji Vrhnika–Postojna oziroma Razdrto. Na tem odseku ni ustreznih viaduktov (nadvodov) ali predorov, ki bi divjim živalim omogočali vsaj delno prehodnost trase. Poleg tega pa vzporedno z avtocesto potekata še dvotirna železnica in regionalna cesta, kar je še dodatna ovira.

V zadnjih letih se je z občasnimi raziskavami in opažanji sicer ugotovilo, da prek obstoječih mostov, podhodov in viaduktov posameznim osebkom uspe prečkati tudi avtocesto, vendar so to le izjemni primeri in zgolj simbolični prehodi, ki nikakor ne zagotavljajo potrebnih bioloških stikov med posameznimi populacijami. Skoraj vsi osebki, ki pa zaidejo na traso avtoceste, skoraj zanesljivo končajo kot žrtve prometa.

Ob načrtovanju in gradnji avtocestnega odseka Vrhnika–Razdrto, verjetno tudi pri drugih odsekih avtocest v Sloveniji, ni bilo pripravljeno poročilo o vplivu avtocestne trase na okolje, niti niso poskrbeli za presojo o življenjskih mož-

nostih divjadi, kar določa sedanja pozitivna zakonodaja. Zato pred potrditvijo cestnih projektov še ni bil določen pogoj, da se zagotovi dejansko strokovne rešitve prehodov za prostoživeče živali oziroma divjad, kot je to potrebno zdaj po novi zakonodaji.

Avtocesta na relaciji Vrhnika–Razdrto je razdelila tudi največji kompleks strnjenih slovenskih gozdov na dva dela. Gozdovi, ki se raztezajo od Tolmina prek Trnovskega gozda, Idrijsko-Cerkljanskega pogorja, Nanosa in Hrušice, Polhograjskih Dolomitov in vse do gozdov Krimskega masiva, Javornikov in Snežniškega pogorja ter se prek gozdov Kočevskega roga raztezajo tudi v sosednjo Hrvaško, so dokaj soroden habitat, ki je bil praktično neprehodno presekán z izgradnjo avtoceste.

Južno od avtoceste na območju Notranjske in Kočevske živi pri nas najštevilčnejša populacija navadnega jelena v Sloveniji. Isto območje je tudi osrednji življenjski prostor največjih evropskih zveri, medveda, volka in risa, ki so tod avtohtona divjad. Ta celotni prostor, vključno z Brkini in delom Slovenske Istre, relativno enakomerno naseljuje tudi divji prašič, medtem ko gams živi le v posameznih kolonijah na območju Snežnika ter v porečju gornje Iške in v skalnatem hribovju nad Borovnico.

Severno od trase avtoceste Vrhnika–Razdrto živi številčno že kar velika populacija jelenjadi, v pogorju Nanosa in na Idrijskem pa večje populacije gamsov, ki so v alpskem predelu in v okviru Triglavskega narodnega parka najštevilčnejša divjad. Tudi divji prašič je v tem predelu številčno precej prisoten, posebno na območju Krasa in Goriških Brd, kjer se populacija povezuje s populacijami te vrste v sosednji Italiji.

To so glavne vrste divjadi, ki bi jim

morali omogočiti stik med posameznimi populacijami za naravno izmenjavo genetskega materiala, velikim zverem pa omogočiti ustrezen koridor za spontano selitev v srednjo Evropo.

Na obeh straneh avtoceste živijo tudi številčno velike populacije srnjadi, ki pa jih, zaradi njihovega teritorialnega načina življenja, ločitev manj ogroža, čeprav je potrebno, da imajo tudi osebkí te živalske vrste ustrezne stike med seboj.

Ker pri izgradnji avtoceste niso v zadostni meri upoštevali temeljnih bioloških in naravovarstvenih standardov, je treba zdaj degradirano okolje nekako popraviti nazaj. V ta namen bi morali na relaciji avtoceste Vrhnika–Razdrto zgraditi vsaj dva do tri ustrezne zelene prehode (nadhode), ki bi bili posebej prirejeni predvsem za prehod omenjenih živali. Le tako bi določenim živalskim vrstam ponovno omogočili vsaj minimalne stike, ki jih živalske vrste morajo imeti med seboj za naraven, trajnostni razvoj.

Zeleni nadhodi (ali »zeleni mostovi«, kot jih imenujejo nekateri) bi morali biti široki vsaj okrog 50 do 100 metrov, ustrezno zaraščeni z grmovnicami in nizkim drevjem. Ob straneh bi morali biti opremljeni s protižarometnimi senčniki, tako da bi ponoči svetloba avtomobilskih luči čim manj motila živali ob prehodu.

Mikrolokacije prehodov je treba izbrati v predelih, kjer so že pred gradnjo avtoceste potekale glavne naravne selitvene stečine divjadi, upoštevajoč tudi oblikovanost terena, da bo le-ta omogočal tehnično res najustreznejšo premostitev avtoceste.

Glede na opravljeno analizo konkretnih razmer na terenu je posebna delovna skupina predlagala, da bi se na odseku avtoceste Vrhnika–Razdrto zgradili naslednji zeleni nadhodi:

1. Nadhod **OREHOVŠKA BRDA**, okrog 3 km južno od Postojne. Ta nadhod bi omogočal stalne stike med populacijami gamsov, jelenjadi in divjih prašičev pa tudi velikih zveri, predvsem volka in risa.

2. Nadhod **UNŠKI TALI** pod Kaličem, okrog 4 km severno od Postojne. Ta naj bi prečkal kar tri prometnice, in sicer avtocesto, železnico in lokalno cesto, v glavnem pa naj bi omogočal prehod velikim zverem, predvsem rjavemu medvedu za premike v Alpe, ter služil potrebnim stikom jelenjadi iz snežniško-javorniške populacije z jelenjadjo iz Hrušice in Idrijskega hribovja.

3. Nadhod **LOM** naj bi bil v okolici počivališča Lom pri Logatcu. Omogočal naj bi selitev velikih zveri in jelenjadi iz Krimskega hribovja v Polhograjske Dolomite in naprej v Alpe.

Od omenjenih treh nadhodov bi bil gotovo najpomembnejši nadhod Unški tali pod Kaličem, ki bi bil osrednji koridor za selitve velikih zveri v alpski prostor oziroma v srednjo in zahodno Evropo.

Poleg naknadne izgradnje zelenih nadhodov je treba ustrezno popraviti in urediti tudi vse prehode pod že obstoječimi viadukti. Še posebno je v tem pogledu pomemben prehod pod viaduktom Ravbarkomanda pri Postojni, kjer bi bilo treba odstraniti vse na črno zgrajene objekte in območje ponovno pogozditi, saj je bilo le-to ob gradnji izkrčeno.

Glede 30. člena Zakona o divjadi in lovu (ZDLov-1) je treba pri pristojnih državnih organih, to je pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter pri Ministrstvu za okolje in prostor, vložiti zahteve za opravilo vseh omenjenih aktivnosti, ki jih določa že omenjeni 30. člen ZDLov-1.

Četrta alineja 2. odstavka 30. člena ZDLov-1 namreč posebej poudarja, da so posegi v prostor, ki preprečujejo stike med populacijami divjadi in neposredno ogrožajo njeno življenje, take narave, da je treba o njih pripraviti posebno študijo o *presoji življenjskih možnosti divjadi*. Izgradnja avtoceste je nedvomno poseg, ki preprečuje stike med populacijami divjadi, zato je treba opraviti omenjeno študijo in zaradi izboljšave stanja določiti pogoje in ukrepe za odpravo pomanjkljivosti, ki so bile opuščene ob gradnji avtoceste. K takim ukrepom sodi tudi naknadna zgraditev zelenih nadhodov in saniranje prehodov pod viadukti.

Pri pripravi omenjene študije so sodelovali: **Marko Udovič**, ZLD Notranjske, **Aleksander Debevec**, LD Črna jama, **Marjan Istenič**, LD Rakek, **Janez Peček**, LD Logatec, in **Franc Koščak**, ZLD Notranjske.

Franc Koščak

Foto: F. Koščak

Tudi v gozdnati in kulturni krajini je avtocesta neprepusten koridor.

Foto: K. Schneider

Črno na belem ...

*Divji prašič (*Sus scrofa*), ena od najbolj vznemirljivih, nepredvidljivih, izjemno prilagodljivih, inteligentnih, škodljivih in koristnih vrst divjih živali živi praktično v vsej Evropi, po novem tudi v Angliji. To je vrsta z izjemnim biološkim potencialom, ki marsikje doživlja pravo populacijsko ekspanzijo, in vrsta divjadi, ki je marsikje po zastopanosti in odstrelu že prehitela srnjad. In končno je to vrsta, ki pripravljenost na sobivanje s človekom izkazuje tako, da se naseljuje tudi v večje primestne gozdove, parke in vrtove.*

Še nikoli jih ni bilo toliko ...

Vedno pa ni bilo tako. Spomnimo se obdobja po letu 1771 in ukazov cesarice Marije Terezije, s katerim je bilo lovskim upravičencem naročeno, naj divje prašiče ali postrelijo ali pa jih zaprejo zgolj v ograjena lovišča oziroma obore. Skoraj 150 let je minilo, da si je divji prašič ponovno izboril pravico živeti na prvobitnem, nekaj milijonov let starem življenjskem prostoru sred-

nje Evrope. Temu so prispevala tudi obdobja obeh svetovnih vojn, ko je bila večina lovcev na frontah.

V zadnjih sto letih, še bolje rečeno, nikoli doslej v Evropi ni bilo toliko divjih prašičev kot zdaj. Njihova navzočnost lovcem ne povečuje zgolj srčnega utripa in veselja, pač pa prinaša tudi skrbi in jezo. Škode od te divjadi so lahko tolikšne, da ne le načenjajo kredibilnost in ogrožajo blagajne, pač pa celo ogrožajo obstoj lovišča. Zato je obvladovanje sodobne gojitve divjih prašičev velelnik

vsem upravljavcem lovišč in lovcem, katerih poznavanje in odnos do te vrste divjadi sta izjemno raznolika. Vsi se strinjajo, da so divji prašiči zaželena in cenjena lovna vrsta, ki pa jo je treba z vidika morebitnih kmetijskih škod obvladovati v tolikšni številčnosti in sestavi, da to ne zajeda in ogroža temeljnega poslanstva lovstva in trajnosti gospodarjenja. Pri tem je upravljavcem lovišč v sklenjenih gozdovih dosti lažje kot tistim z večjim ali manjšim deležem kmetijskih površin.

Še nečesa ne smemo pozabiti: spremeni načini kmetovanja, zlasti pa ogromne koruzne njive za divje prašiče pomenijo izjemno izboljšavo v bivalnem okolišu, vsaj za nekaj mesecev v letu. Pozitivne spremembe se kažejo tudi skoraj z vsakoletnimi gozdni obrodi, ki so predvsem posledica stresnih, z onesnaženostjo zraka pogojenih rastiščnih razmer za plodonosne drevesne vrste. Bogati gozdni obrodi pospešujejo spolno dozorevanje in število ozimcev. V takih razmerah preživijo zimo tudi poleti poleženi. V bolj sonaravnih, mešanih, razno-

dobnih gozdovih, kar je doktrina sodobnega gozdarstva, pa se poveča tudi število prehransko tako pomembnih deževnikov in različnih žuželk. K temu moramo dodati še energijsko bogat prispevek dopolnilnega krmljenja te divjadi. V želodcih divjih prašičev iz različnih nemških lovišč je bilo letno povprečje hrane s krmišč tudi prek 30 % (Eisfeld/Hahn, 1998). Georgii in Dinter (1991) sta raziskovala življenje divjih prašičev v okrog 3000 ha velikem gozdnem kompleksu, ki ga omejujeta mesto Berlin in bližnje jezero. Številčnost je bila okrog 24 živali na 100 ha gozda, ki je zaradi rekreativnih dejavnosti 70-krat bolj obremenjen kot drugi gozdovi. Statistično so bili na vsak hektar gozda sočasno v povprečju trije obiskovalci. Tako kot marsikje drugje je bil velik tudi pritisk z lovom, kar je prašiče prisililo v pretežno nočno aktivnost, zaradi česar so jih ljudje le redko videvali. Divji prašiči so se izjemno prilagodili na krajevne razmere in so očitno znali ločevati med nevarnimi in nenevarnimi obiskovalci. Često so ždeli v goščavi le nekaj metrov od zelo obremenjene gozdne ceste ali steze. Nadaljnji poskusi na telemetriranih živalih so pokazali, da sta bila vzdržnostna razdalja in dolžina bega dosti krajša, kot menimo. Beg je bil redko daljši kot 30 m. V 40 % vseh primerov so divji prašiči človeka spustili na 15 m, 10 % prašičev je človeka spustilo na 5 m, 15 % na vsega 1 m. Vsi podatki veljajo za prašiče na ležišču. Pri aktivnih, to je divjih prašičih v gibanju, sta bila tako vzdržnostna razdalja in dolžina bega bistveno večja.

V večjih, sklenjenih in manj obiskanih predelih je številčnost te divjadi manjša, s tem pa vzdržnost in dolžina bega daljša, kar se zdi povsem razumljivo. Znano je tudi, da ima divji prašič veliko sposobnost prilagajanja na življenje visoko v hribih ali na poplavnih močvirnih habitatih. Bolj kritični in odločni pa moramo biti ob pojavljanju divjih prašičev v okoliših že tako ogroženih gozdnih kur.

Vsejedost - njihova velika prednost

Že zobovje in želodec kažeta na prašičevo prehransko prilagodljivost in da so vsejede živali. Številne, doslej opravljene prehranske analize so pokazale raznolike ugotovitve. V letnem povprečju prevladuje rastlinska hrana, medtem ko je mesna hrana v večjih količinah zastopana zgolj občasno. Divji prašiči niso lovci, ampak pobiralci (prebiralci). Aktivno ne lovijo srnjih mladičev, kot je razširjeno zmotno mnenje. Vendar pa se mladiču ne izognejo, pa tudi ne mladičem drugih vrst, če so ranjeni, bolni in oslabei. Tega pač ne smemo imenovati

lov. V prehrani ima pomembno vlogo tudi mrhovina. Pogosto ponoči divji prašiči opravijo vlogo psa – krvosledca. Lotijo se tudi mrtvih sovornikov ali njihovih drobovine. V nizki vodi in na bregovih iščejo poginule ribe, rake in školjke. Bubenik (citira ga Hennig, 1998) je poudaril, da divji prašiči potrebujejo mesno hrano zlasti zaradi oskrbe telesa z vitaminom B₁₂. To njihovo potrebo ljudje dojemajo z različnimi občutki. Kadar divji prašiči v gozdu rijejo za mišjimi gnezdii, je tega gozdar vesel. Kadar pa iz istih razlogov prerijejo travnik, je ogenj v strehi. Površinsko ritje za žuželkami in ličinkami rahlja gozdna tla in izboljšuje razmere za kalivost semen. Narobe pa je, če prašiči rijejo takoj za pogozditvijo. Rastlinsko hrano pobirajo s tal ali jo izrijejo. Divji prašiči použijejo veliko trav in detelj, saj se pasejo podobno kot prežvekovalci. Obirajo tudi jagode, robidnice, maline in grozdje, pri čemer pa jim gibljivost omejuje lastna anatomija. V mehkih močvirnih tleh rijejo za korenikami trstja in perunik, pa tudi za korenikami različnih rastlin, med katerimi sta zlasti priljubljena regrat in divje korenje, pa tudi čebulice žafrana in podleska. Če temu dodamo še bogato bero črvov in ličink, travnik kmalu iz zelene dobi rjavo barvo. Hranijo se tudi z gobami, kar pa je časovno in količinsko omejeno in zato prehransko manj pomembno. Resnično presežen ter z neposrednim vplivom na prirastek pa je pomen gozdnega obroda.

Na prvem mestu je želod, sledi mu žir. Povsod tam, kjer narava omogoča, je na prvem mestu jedilni kostanj. Priložnostno se na jedilniku najde tudi javorjevo semenje. Med kmetijskimi rastlinami so pomembne stročnice in gomoljnice, sledijo žita z omejitvijo resinastega ječmena. Na prvih treh mestih so koruza, pšenica in oves.

Svinje in mlajše živali so družabne, merjasci pa s starostjo vse bolj samotarski. Divji prašiči živijo v določenih bivalnih okoliših, vendar s spremenljivimi mejami, zato v resnici niso teritorialne živali. Velikost tropov, prehranska ponudba in velikost bivalnih okolišev so v medsebojni odvisnosti. Povsem zanesljivo nanje zelo vpliva tudi pritisk z lovom, saj se vrsta spremeni v pretežno nočno aktivno, ko je vse podrejeno zagotavljanju zadostne hrane. Bivalni okoliš je lahko velik nekaj 100 ha ali pa nekaj 1000 ha. Tudi naše, sicer skromne slovenske ugotovitve se ujemajo z večino evropskih raziskovalcev. Divji prašiči, markirani pri Vrhniku, so bili nekaj mesecev pozneje odstreljeni v Beli krajini, če omenim le eno od številnih zanimivih ugotovitev.

Razvito socialno vedenje

Divji prašiči so izjemno čiste živali, pri katerih je telesna nega dnevno pomembna. To ni zgolj t. i. socialna nega svinje do ozimcev. Divji prašiči uporab-

Foto: K. Schneider

ljajo predvsem konec rilca (rilčno ploščo), ki deluje tudi masažno, saj sodeč po zamolklem kruljenju divjim prašičem to očitno ugaja. Pogosto se divji prašiči iztrebljajo hkrati in na določenih mestih, če je le mogoče. K dobremu počutju prispevata tudi kalužanje in čohanje. Drevesa za čohanje (čohalniki) so pogosto v funkciji označevanja paritvenega teritorija, ki ga merjasec označuje tudi s slino.

Preplašen trop je sprva hrupen, pozneje pa se lahko giblje skoraj neslišno. Pogosto lovca preseneti skoraj neslišen mimohod izkušenega merjasca.

Kot sem že omenil, je divji prašič socialno visoko organizirana živalska vrsta. Pogosto več družin živi v skupnosti, ki ga sestavljajo svinje z ozimci, lanščakinje in le redki lanščaki. Ker tak trop med letom zapustijo le lanščaki in ker ne sprejema novih članov, so si skoraj vse živali v tropu v sorodu. Zdravi ozimci so telesno močnejši od sovrstnic in s tem dominantni. Že pri starosti 7 do 8 mesecev je v tropu mogoče opazovati, kdo je komu nadrejen oziroma podrejen. Tako družinsko skupnost vedno vodi svinja vodnica. Tega pojma ne smemo istovetiti z vodečo svinjo. V tropu se dogaja še marsikaj zanimivega. Ko so moški ozimci stari okrog eno leto in se približujejo prehodu med lanščake, se njihov socialni položaj v tropu spremeni, in to ne glede na njihovo telesno razvitost. Preidejo v položaj, v katerem so podrejeni sestram oziroma postajajočim lanščakinjam. O tej spremembi odloča le razlika med spoloma. To se nadaljuje v stopnjevanju agresivnosti, kar se konča tako, da lanščaki v starosti 15 do 18 mesecev zapustijo družinski trop in se posamično ali v družbi sovrstnikov odpravijo na negotovo in nevarno iskanje lastnega bivalnega okoliša. Podoben pojav poznamo tudi pri lanščakih srnjadi. Razdalje, ki jih prepotujejo lanščaki, so lahko dolge od nekaj 10 km, pa tudi več kot 100 km.

Glede dominantnega položaja svinje vodnice, katere položaj in avtoriteta sta odvisna predvsem od njene starosti, ne pa velikosti, velja tudi, da tak položaj izgubi, ko se ne buka več oziroma ko ne vodi več mladičev. Vsaka nenadna izguba svinje vodnice povzroči pogubne posledice za življenje v tropu; trop se razbije, živali pa se iz takega predela tudi izselijo.

Med dvema enako starima svinjama zaradi prevlade pogosti nastajajo »prepiri«, kar se nadaljuje tako, da se ena od svinj z ozimci in lanščaki odseli in, po človeško rečeno, ustanovi lastno »podjetje«.

Razumljivo se tropi številčno ne povečujejo brez omejitev. Pri določeni, verjetno »ekonomsko« relevantni gostoti se poveča nagnjenost k delitvi, na kar

Foto: K. Schneider

vplivajo socialni, starostni dejavniki in dejavnik številčnosti ter seveda prehranska ponudba. V družinski skupnosti so socialni odnosi visoko razviti. Mogoč je tudi pojav medsebojne socialne telesne nege svinj. Merjasci, ki so zapustili trop, se k njemu vračajo le v času bukanja.

Odnos do drugih vrst

Kot sem že omenil, med nekaterimi lovci prevladuje prepričanje, da divji prašiči pomembno vplivajo na prirastek srnjadi. Da divji prašiči naletijo na nebogljenega mladiča srnjadi, je le redko naključje, še redkeje pa je, česar se spominjam, da so se lotili v zanko ujete srne. Načrtno iskanje mladičev bi namreč hitro povzročilo energijski primanjkljaj. Pri približno 3-tedenski starosti so mladiči že dovolj razumni in hitri, da se lahko izognejo taki nevarnosti. Povsem drugačne so razmere v oborah, kjer velika številčnost prašičev lahko resno ogroža v obori živečo srnjad.

Divji prašiči vznemirjajo srnjad predvsem tam in takrat, ko se pojavijo na novo. Srnjad je nemirna, pogosto bavka, tudi skupinsko, in se divjim prašičem izogiba na daleč. Pozneje se srnjad nekaako prilagodi na sobivanje, kar se kaže tudi na krmiščih. Resničen problem lahko pomenijo divji prašiči v zadnjih staniščih divjih petelinov. Zato je povsem nesprejemljivo in škodljivo divje prašiče krmiti in vezati na takšne predele, sicer bomo lovci iz povsem egoističnih razlogov posameznikov sokrivi za izumrtje te izjemno ogrožene vrste divjadi.

Visoka stopnja »inteligence«

Nekdaj so divji prašiči veljali za nestanovitno, nepredvidljivo in potepuško vrsto. Tako mnenje ni povsem napačno in ima svoje razloge takrat in tam, ko so takoj ob pojavu lovci začeli divje prašiče loviti in preganjati, zato se, razumljivo, niso ustalili. S spremenjenim in razumnejšim odnosom so divji prašiči spremenili nekatere življenjske navade. V večjih, sklenjenih gozdovih in ob razumnejšem ravnanju lovcev divji prašiči postanejo stalna divjad, zmanjša pa se tudi velikost njihovega bivalnega okoliša.

Ta divjad velja za razumno in učljivo vrsto. Udomačene je mogoče šolati vsaj tako kot pse. Nemška carina jih uporablja za odkrivanje drog, v sredozemskih deželah z njimi iščejo gomoljike. In če se spomnimo tudi na divje prašiče v lastnem lovišču: po kratkem času, do minute točno prihajajo na krmišče, kmalu spoznajo in sprejmejo delovanje avtomatskih krmilnic, znajo ločevati med nevarnimi in nenevarnimi ljudmi. Hitro spoznajo, katera krmišča so smrtno nevarna in jih obiskujejo redko in le ponoči. Divji prašiči imajo sposobnost presojanja in odločanja ob električnih pastirjih, ki varujejo koruzni raj. Kadar je v pozni jeseni zaradi nevihte ali drugih razlogov prekinjeno delovanje električnih pastirjev, je lahko v nekaj urah izničeno večmesečno prizadevanje.

(Se nadaljuje.)

Blaž Krže

Kaj vse so o divjadi, lovu in lovci pisali časopisi na Kranjskem ...

Piše: mag. Romana Erhatič Širnik

(Nadaljevanje)

Redki in nevarni ptiči

Redkejša je bila neka vrsta, zanimivejša je bila za lovce. Morebitna uplenitev si je zagotovo zaslužila objavo v časopisu. Med redkimi in neznanimi živalmi so bili najpogostejše ptiči. Od domačih vrst so bili posebno zanimivi planinski orli, od ptičev, ki so redkeje obiskali naše kraje, pa beloglavi jastrebi, pelikani, pegami, kormorani, redke vrste rac in podobno.

Beloglavi jastreb

Konec junija 1878 je Jernej Modic v Velikih Laščah, v lovišču župnika gospoda Freliha, ustrelil beloglavega jastreba ali *mršnjika*, kot so takrat imenovali pri nas zelo redko ptico. Beloglavi jastreb je tehtal 16 funtov (nekaj manj kot 8 kg), z razpetimi perutmi pa je meril devet čevljev (čevelj = 31,6 cm). Lastnik lovišča ga je podaril deželnemu muzeju v Ljubljani. Ob takem izjemnem lovskem uspehu so v Slovencu bralce poučili, da beloglavi jastrebi na Kranjskem ne prebivajo, ker nimajo dovolj hrane, v Slovenijo pa prihajajo iz Hrvaške in Slavonije. Povzeli so podatke iz Erjavčeve knjige *Domače in tuje živali v podobah*, in sicer, da so zadnjega beloglavega jastreba ustrelili na Šmarni gori na Kranjskem leta 1775, leta 1835 pa da so v Dolu pod Ljubljano ujeli živega in ga poslali na Dunaj. (Slovenec, št. 60., 1. junij 1878)

Čez deset let so beloglavega jastreba opazili na Črnem vrhu v trenutku, ko je v krempljih držal divjega petelina. Lovec, ki je streljal nanj, je imel neverjetno srečo. S prvim strelom mu je uspelo zadeti jastreba in petelina. Divji petelin je tehtal 5 kg in 25 dag, o jastrebu pa niso navedli podatkov. (Slovenec, št. 197., 31. avgust 1887)

Na naslednje poročilo o tem redkem ptiču je bilo treba čakati dvajset let. Jeseni 1909 je lovec z Dolenjske nad Verdunom pri Dolenjskih Toplicah opazil velikega ptiča. Pohitel je po puško in ga ustrelil. Bil je izredno velik, z razpetimi perutmi je meril več kot dva metra. Ptico so za 30 kron prodali ravnatelju gimnazije v Novem mestu. Kateri vrsti je pripadal, ne vemo. Nekateri so trdili, da je bil beloglavi jastreb, pri Slovencu pa so se zadovoljili z domnevo, da bodo profesorji naravoslovci že dognali, v katero vrsto spada nenavadni gost. Enotnega mnenja so si bili, da je priletel iz južnih krajev, morda celo iz Turčije. (Slovenec, št. 233., 12. oktober 1909)

Pelikani

Druga zanimiva in nenavadna ptica je bil pelikan. Sredi julija 1887 so ga ustrelili v Velesovem. Bil je izredno lep, tehtal je 11 liber (1 libra = 300 do 500 g). Bralcem so takrat povedali, da pelikani živijo v Aziji, Afriki in jugovzhodni Evropi ter da večkrat gostujejo na Hrvaškem, Ogrskem in v Srbiji, pozimi pa se umaknejo v toplejše kraje. Na Kranjsko naj bi zašli zelo redko. Predvidevali so, da do takrat na Gorenjskem še nihče ni videl pelikana. To je botrovalo odločitvi, da bodo *pritepenca* preparirali, da ga bodo Gorenjci imeli vedno za spomin (Slovenec, št. 163., 21. julij 1887). Naslednje leto so o pelikanih poročali iz Slavine pri Prestranku. Tudi tam so se ljudje čudili

neznanim ptičem, ki so se postavljali v vrsto kot beli vojaki s prostornimi vrečami. (Slovenec, št. 124., 1. junij 1888)

O nevarnih orlih

Orli vseh vrst so od nekdaj burili domišljijo ljudi. Preprosti ljudje so verjeli, da so to nevarne živali, lovci pa so jih sovražili, saj so bili njihovi tekmeci pri lovu. O nevarnosti in škodljivosti teh ptičev so se ljudje lahko prepričali ob različnih primerih. Nekje v Rusiji se je sredi maja 1891 v gozdu zbralo več sto orlov, ki so napadali živali na paši. Pojedli so jih precej: deset konj in še več ovc. Pokončali so tudi mnogo ptičev. Ljudje so se orlov bali, celo vsega hudega navajeni drvarji so pred njimi zbežali v sosednjo vas. Predvidevali so, da so bili sibirski orli, ki so se z juga vračali v Sibirijo (Slovenec, št. 132., 13. junij 1891). Leta 1900 je nastal preplah v Franciji. Nedaleč od Nice je orel odnesel fantička, ki so ga otroci pustili v vozičku. Logična posledica je bila, da starši niso več puščali otrok na prosto (Slovenec, št. 30., 30. januar 1900). Če je bil v Franciji to le nesrečen slučaj, na Škotskem temu ni bilo tako. V tamkajšnjih gorah se je pogosto dogajalo, da je orel odnesel otroka; nazadnje leto in pol staro deklico, ki se je igrala v manjšem kraju. Ostalo je samo razmesarjeno truplo in od orlovih krempljev raztrgana obleka. Uboga deklica pa je stiskala v roki šop orlovega perja (Slovenec, št. 115., 21. maj 1904).

Na Kranjskem in v drugih slovenskih deželah tako krutih primerov niso zabeležili, kar pa ni pomenilo, da orli tod niso bili nevarni. Lotevali so se domačih in divjih živali, ranjeni so napadali tudi lovce. V takšnih napadih je vedno zmagal lovec.

Planinski orli so redno gnezдили na Nanosu nad Stranami. Orjaško gnezdo so si naredili v veliki steni, tako da do *drznega in nevarnega roparja divjačine, nevarnega tudi ovcam in celo otrokom*, ni bilo mogoče priti. Pri časopisu so upali, da bodo lovci kmalu prišli škodljivcem do živega (Slovenec, št. 171, 28. julij 1906). Nenavaden dogodek se je primeril lovcu iz Mojstrane, ko je ob Savi zasledoval zajce. Ko je pomeril zajca, je iz višave nanj planil orel. Ker je zajec ušel, je orel napadel psa. Lovec je streljal in orla samo rani, ranjena ptica pa je nato skušala napasti lovca. Lovec se je pravočasno umaknil, dobro pomeril in pokončal nevarno roparico. Podobno se je zgodilo lovcu na Koroškem. Tudi vanj se je silovito zakadila ranjena ptica in tudi njemu je uspelo orla pokončati z drugim strelom. (Slovenec, št. 267., 21. november 1899)

Še večkrat kot lovci sami so bile v nevarnosti druge živali, pa jih je lovčev strel rešil ostrih orlovih krempljev. V lovišču kneza Windisch-Graetza v Kamniški Bistrici so ustrelili planinskega orla v trenutku, ko je klal srnjaka (Slovenec, št. 270., 2. december 1903). Oktobra 1904 je lovec pokončal orla v bohinjskih gorah in tako rešil gamsjo družino. Nekega jutra je opazil tri orle, ki so krožili nad prepadi, in tri kozličke, ki so begali med skalami. Eden od orlov je napadel, gamsi pa so se mu postavili v bran. Vnel se je hud boj, v katerem je stara koza premagala orla. Lovec je ustrelil orla, ki je padel v prepad. Po dveh urah, ko je v prepad uspelo priti tudi lovcu, je bil orel še živ. Po srditem boju ga je lovcu uspelo pokončati s palico. (Slovenec, št. 256., 9. november 1904)

(Se nadaljuje.)

Foto: K. Schneider

Ni tako črno, kakor je videti!

Svetovna zveza društev za zaščito ptic (BirdLife International) je objavila mnenje o ptičji gripi in možnostih širjenja prek divjih ptic.

Pri domači perjadi lahko številne oblike ptičje gripe glede na njihovo različno kužnost ali patogenost (sposobnost za vznik bolezni) razdelimo v dve skupini. Nizko patogene oblike se pojavljajo pri vseh divjih pticah, še posebno pri vodnih in niso vzrok za nikakršno ali le za blago obliko bolezni. Vendar obliki podtipa H5 in H7 lahko po specifičnih mutacijah občasno postaneta visoko patogeni. Visoko patogeni virusi lahko povzročijo tudi veliko smrtnost domače perutnine. Po dosedanjih ugotovitvah sta pri divjih pticah obe obliki zelo redki (pred letom 1997 je zabeležen samo en primer, ko se je pojavila tudi zdajšnja zaskrbljujoča oblika H5N1).

Virus ptičje gripe H5N1 je visoko patogen. Genski dokazi jasno kažejo, da je njegov izvor pri udomačenih pticah, nastal pa je z mutacijami niz-

ko patogenih podtipov ptičje gripe. Posledično je virus H5N1 prešel z domače perutnine na divje ptice le v nekaj primerih. Glede na to, kako se bolezen širi, je mogoče, da bodo takšni primeri tudi pogostejši.

Prenos je več kot mogoč v jatah domačih ptic zaradi čezmerne gostote živali na enoto površine v ograjenih prostorih in posledično zaradi stikov z iztrebki in drugimi izločki, ki vsebujejo virus. Načini reje perutnine, kakršnega poznajo v jugovzhodni Aziji, kjer se domače ptice svobodno mešajo z divjimi, še posebno z vodnimi pticami, olajšujejo prenos na selivsko divjo vodno perjad.

Virus H5N1 se širi že od leta 2003 prek jugovzhodne Azije, predvsem pa z nedavnimi epidemijami na Kitajskem, v Kazahstanu, Mongoliji in v nekaterih območjih

Rusije in Romunije. Ni še povsem razjasnjeno, kako se bolezen širi. Pri tem ima po vsej verjetnosti poglavitno vlogo gibanje domačih ptic, pri čemer pa bi bile lahko vključene tudi selivske vodne divje ptice. Dokazi kažejo, da je imela epidemija na Kitajskem izvor v domači perutnini.

Znan je nedavni primer iz pokrajine Kovsgol v Mongoliji, kjer so ptičjo gripo odkrili v populaciji divjih selivskih ptic, ki skoraj zanesljivo niso prišle v stik z domačo perjadjo. Toda tam, kakor je vedno tudi pri drugih epidemijah pri divjih pticah, se je bolezen hitro omejila sama. Okrog 100 od 6.500 ptic na jezeru je poginilo, vendar preiskave 139 živih ptic (predstavljale so vzorce za preiskave) iz omenjene in bližnjih lokacij so bile vse negativne na ta virus.

Naslednje točke temeljijo na podatkih, ki so bili javnosti dostopni 25. avgusta 2005.

1. Ni zabeleženih primerov prenosa bolezni z okuženih divjih ptic na ljudi. Virusna oblika H5N1 se vsaj zaenkrat še ne prenaša med ljudmi. Večina dosedanjih primerov tega virusa med ljudmi je bila vedno povezana s prenosom z bolne domače perutnine na človeka. Možnost, da bi se človek lahko okužil od divje ptice, je zelo majhna, razen v primeru zelo tesnega stika z okuženimi pticami in njihovimi izločki.

2. Strokovnjaki za divje živalstvo in zdravje (vključno s Svetovno zdravstveno organizacijo, Organizacijo ZN za hrano in kmetijstvo in Svetovno organizacijo za zdravje živali) se strinjajo, da preganjanje divjih ptic ne more preprečiti širjenja bolezni. Prav

nasprotno: enotni so si v oce-
ni, da bi preganjanje doseglo
prav nasprotno, ker bi se ptice
razširjale hitreje in aktivneje.
Še več: to bi preprečilo tudi
ukrepe za pomembno kontro-
lo te bolezni.

3. Najuspešnejši kontrolni
ukrepi vključujejo izboljšano
biološko kontrolo, prvenstve-
no v industriji in pri vzreji
perjadi, da bi se čim bolj
zmanjšale možnosti stikov do-
mače perutnine in divjih ptic
na okuženih vodnih površi-
nah. Vse to mora biti v prime-
ru izbruha epidemije pod-
krepljeno s hitrim in popol-
nim uničenjem okuženih jat
perutnine. Še naprej je treba
zagotavljati in proučevati šir-
jenje bolezni ob sočasnem
strogem nadzoru trgovine z
divjimi pticami in prevoza
domače perutnine. Vsi ukrepi
bi morali potekati po vsem
svetu. Države, ki še niso bile
izpostavljene okužbi, bi mo-
rale zahtevati prepoved uvo-
za domače perutnine in divjih
ptic ter trgovino z domačimi
ljubljenici, pa tudi z neobdelan-
imi proizvodi ptic (perje,
sveže meso itn.) iz takih de-
žel.

4. Povsem mogoče je, da bi
izbruhnila človeška pandemi-
ja, če bi zdajšnje oblike viru-
sa povečale svojo prehodnost
prek mutacij, kar bi omogoči-
lo prenos bolezni s človeka
na človeka. Lahko prepozna-

mo tudi vpliv zdajšnjih oblik
na mesna gospodarstva zaradi
uničevanja jat domače perut-
nine. Posebej se poudarja po-
treba po povečani pozornosti
na omejene izvire vode na
mestih, kjer ljudje, živina in
divjad prihajajo v bližnji stik.

5. Poleg vpliva bolezni na
gospodarstvo, vire hrane in
potencialni vpliv na človeško
zdravje obstaja tudi vpliv za
večjo zaščito ptic. Ocenju-
jejo, npr., da je v nedavni epi-
demiji na Kitajskem poginilo
okrog 5 do 10 % indijskih
gosi (*Anser indicus*).

Ptičja gripa in divje ptice

Preiskave so pokazale, da
je bilo 178 mrtvih indijskih
gosi, najdenih v naravnem re-
zervatu v pokrajini Oinghai
na Kitajskem, okuženih z vi-
rusom ptičje gripe H5N1, so
poročali uradni kitajski medi-
ji (25. 5. 2005). Čeprav so
gosi poginile ne dolgo po nji-
hovi težavni selitvi prek Hi-
malaje, so strokovnjaki pre-
pričani, da gosi niso prenesle
smrtonosnega virusa H5N1 iz
zimovališč, ampak so se oku-
žile na mestu pogina.

Kljub zapisanemu (in še
prejšnjim govoricam o štok-
ljah na Tajski) obstoječi znan-
stveni dokazi pričajo, da tr-
govina z živimi pticami, me-
šanje ptičjih vrst na farmah in
tržnicah z živimi pticami, pa
tudi slaba biološka zaščita pri

vzreji perutnine veliko bolj
prispevajo k širjenju bolezni
kakor gibanje divjih ptic, meni
Samuel Jutzi, direktor Od-
delka za proizvodnjo in zdrav-
je živali pri Organizaciji za hra-
no in kmetijstvo UN (FAO).

FAO-va hitra obvestila o
ptičji gripi (Avian Influenza
Disease Emergency newsle-
ter – AIDEnews) še dodajajo:

»Divje ptice, pri katerih so
izolirali virus, so bile največ-
krat bolne ali mrtve, kar na-
kazuje zelo omejene možno-
sti za širjenje bolezni na večje
daljave, razen kadar bi pre-
vladale neklinične infekcije,
kar pa, kakor vse kaže, ni mo-
goče ...«

»Zaradi tega se dozdeva, da
bi povečana pojavnost in po-
ročila o širjenju bolezni v letu
2003/2004 in 2005 lahko pri-
pisali okrepljenemu širjenju
iz obstoječih jeder okužb, in
sicer od domače perutnine in
prek tržišč z živimi pticami,
kar privede do okrepljenega
onesnaževanja okolja.«

Sklepne misli

BirdLife International nava-
ja, da je zelo neverjetno, da bi
divje ptice imele pomembnej-
šo vlogo pri širjenju visoko
patogene ptičje gripe (HPA),
ker epidemije niso sovpadale
s časom, ko so ptice na dolgih
selitvah (migracijah). Pri opa-
zovanju območij, ki se pokri-
vajo z južnimi in vzhodnimi

azijskimi smermi selivskih
preletov, strokovnjaki niso
odkrili dokazov o virusu ptič-
je gripe, niti niso zabeležili
drugačnih tipov od tistih, ki
so prisotni pri azijskih epi-
demijah.

Čeprav divje ptice, še po-
sebnostno vodne, čestokrat pre-
našajo blage oblike virusa
ptičje gripe, pa je le malo do-
kazov, da nova, zelo kužna
oblika virusa H5N1 zajema
tudi divje ptičje populacije ali
da bi divje ptice lahko prena-
šale ta visoko patogeni virus.

Vsega skupaj je bilo najde-
nih le nekaj posameznih div-
jih ptic, ki so bile okužene z
visoko patogeno obliko bo-
lezni. To se je zgodilo v pri-
merih, ki kažejo, da je nastal
neposredni stik z okuženo
domačo perutnino ali iztrebki
bolne perutnine. Najdene pti-
ce so bile mrtve ali so umirale
ter kot takšne niso bile spo-
sobne za kakšen daljši polet.
Neki stavek iz strokovne lite-
rature pravi, da »še nihče ni
našel Z-tip H5N1 (obliko, ki
povzroča epidemije v Aziji),
kolikor mi je znano pri živi
ptici, ki je dovolj zdrava, da
se lahko seli«.

Primeri prenosa z divjih ptic
na ljudi niso znani.

Organizacija za hrano in
kmetijstvo ZN (FAO) je za-
beležila tudi poskuse uniče-
vanja divjih ptic in njihovih
stanišč, kar pa ne bi pomaga-
lo pri preprečevanju niti pri
kontroli epidemije ptičje gri-
pe. »Namesto tega morajo
oblasti organizirati akcije za
preprečitev stikov domače pe-
rutnine v vzrejališčih z div-
jimi pticami ob sočasno
okrepljeni biološki varnostni
vzreji.« Glede na dokaze iz
sedanjih in zgodnejših epi-
demij **BirdLife International**
navaja, da so intenzivna vzre-
ja, nezadostno obveščanje in
nezadostna kontrola bolezni
glavni vzroki za širjenje vi-
soko patogene ptičje gripe
(HPA). **Rešitev je torej v
spremembi načina reje pe-
rutnine, trgovini in veteri-
narski praksi!** Prav tu je tre-
ba najprej začeti z ukrepi za
zaščito.

Po BirdLife – pripravil
B. Leskovic.

Foto: K. Schneider

Eden glavnih ukrepov: čim prej zmanjšati možnosti stikov domače perutnine in divjih ptic na okuženih vodnih površinah.

Na kratko iz tujega tiska ...

Švica: Ministrstvo za okolje je objavilo podatke o statistiki odstrela za leto 2005. V tem letu so v državi uplenili naslednje število divjadi: 7.951 glav jelenjadi (+ 1.559 izgub), 41.077 glav srnjadi (+ 16.033 izgub), 14.893 gamsov (+ 2.047), 958 kozorogov (+ 351), 146 sika jelenov (+ 17), 6.610 divjih prašičev (+ 670), 38.410 lisic (+ 13.884), 2.757 jazbecev (+ 3.541), 2.377 poljskih zajcev (+ 1.155), 1.666 planinskih zajcev (+ 21), 7.863 alpskih svizcev (+ 81), 638 ruševcev, 882 belk, 7.748 šoj, 2.608 srak, 328 krokarjev, 25 sivih vran, 18.814 črnih vran in 1.321 kormoranov. Podatki kažejo, da se je odstrel pri jelenjadi in divjih prašičih v primerjavi z letom 2004 povečal za približno 800 živali, medtem ko je bil odstrel leta 2005 pri srnjadi in gamsih najmanjši v zadnjih 10 letih. V kantonu Bern je bil uplenjen tudi 1 rakun. Še posebno bode v oči podatek o odstrelu lisic in poljskih zajcev (38.410 uplenjenih lisic ter 2.377 poljskih zajcev).

(Pirsch, 21/2006)

Velika Britanija: V 600 ha velikem lovišču pri Didlingtonu v bližini Dorseta na jugozahodu Velike Britanije je bil 11. maja letos uplenjen srnjak, katerega rogovje je bilo neuradno ocenjeno z 275,65 CIC-točke. To pomeni skoraj 30 CIC-točk več od doslej najvišje ocenjene rogova srnjaka iz južne Švedske (246,9 CIC-točke). Angleška komisija CIC za ocenjevanje trofejev je predpisane 3 mesece po uplenitvi izmerila neto težo trofeje na kar 1.182 g ob povprečni dolžini rogova 29,9 cm. Ali je omenjeno rogovje uplenjenega srnjaka resnično najmočnejša trofeja, pa bo ocenila mednarodna komisija CIC za ocenjevanje trofejev.

(Pirsch, 21/2006)

Turčija: Da je ta država pravi raj za lovce na zrele merjasece, je znano že dalj časa. Poleg številnih zrelih merjascev z močnimi čekani pa nas vsake toliko časa presenečajo tudi podatki o izjemnih težah uplenjenih živali. Tako je bil letos uplenjen merjasec, ki je tehtal 335 kg. Nemški lovski gost pa je v začetku letošnjega avgusta uplenil merjas-

Rušavec med dvorjenjem

ca, ki je neiztrebljen tehtal kar 410 kg! Uplenjeni merjasec je bil ocenjen na starost 13 let, močno obrabljeni čekani pa so dosegli dolžino 26,5 cm.

(Wild und Hund, 20/2006)

ZDA: V zvezni državi Maryland lahko mladi lovci sodelujejo pri zelo priljubljenem lovu na divje purane. Mladi lovci so osebe, mlajše od 16 let, ki jih mora pri lovu spremljati neoborožena odrasla oseba. V zadnjem letu so mladi lovci uplenili 168 petelinov, na spomladanskem lovu pa je bilo tako skupaj uplenjenih 3.008 divjih puranov, od tega približno 83 % starih samcev.

(Pirsch, 17/2006)

Avstrija: Izjemno mrzla in s snegom bogata minula zima je tudi v tej državi povzročila razmeroma velik pogin med divjadjo. Tako je Koroška lovsko zveza registrirala pogin kar 752 glav jelenjadi. Za primerjavo zapišimo, da so izgube v letih 2000–2005 znašale od 99 do 285 živali. Največji poginule jelenjadi so našli marca, aprila in maja. Analiza podatkov je pokazala, da je za ta pojav odločilna hierarhična sestava tropov jelenjadi. Medtem, ko so bile v prejšnjih letih največje izgube med starimi živalmi obeh spolov, pa

so bile glavne žrtve te zime teleta obeh spolov; torej osebk, ki so na hierarhični lestvici najnižje in ki tako tudi zadnji pridejo do hrane (če je sploh še kaj ostane). Ugotovljeno je bilo tudi, da so bili največji pogini javljeni ravno z območij, kjer se jelenjad krmi. To navaja k razmišljanju o premajhnem številu krmišč ali pa o neustreznih krmiščih (kjer ni omogočeno, da bi vse živali iz tropa hkrati prišle do krme), premajhni količini ali nepravilni sestavi položene krme.

(Pirsch, 21/2006)

ZDA: Število trkov avtomobilov v z divjadjo se v ZDA hitro večja. Tako se je samo v minulemu letu število trkov avtomobilov z jelenjadjo povečalo za okroglo 10.000 primerov. Podatke je objavilo ameriško zavarovalno združenje. Podatki kažejo, da se število prej omenjenih trkov na leto poveča za približno 6 %. V zadnjem letu je avtomobilske trke z jelenjadjo prijavilo 192.877 zavarovancev, pri čemer se je tudi povprečno izplačana škoda povečala za 300 US\$, na 2.800 US\$. Omenjeno združenje ocenjuje, da se v ZDA na leto zgodi približno kar 1,5 milijona avtomobilskih trkov z jelenjadjo, pri čemer tudi umre povprečno 150 ljudi, škoda na lastnini pa znaša 1,1 bilijona US\$. Največ avto-

mobilskih nesreč zaradi naleta divjadi je v zveznih državah Pensilvanija, Michigan, Illinois, Ohio, Georgia, Virginija, Minnesota, Texas, Indiana in Južna Carolina.

(SCI »In the Crosshairs« e-Newsletter, 3. 11. 2006)

Nemčija: Po podatkih nemškega avtomobilističnega združenja ADAC se na leto v tej državi zgodi 160.000 škodnih primerov na avtomobilih zaradi poškodb, ki jih napravijo kune belice. Te male zveri grizejo različne kable in napeljavo pod pokrovi avtomobilskih motorjev. Skupna škoda zaradi tega naj bi znašala kar 20 milijonov € na leto. Kot mogočo zaščito pred obiski kun navajajo takojšnje pranje pod pokrovom motorja, če je kuna enkrat te predele že obiskala, sicer pa je najboljša zaščita dobra garaža, pomagala pa naj bi tudi razna oblačila, mreže ... Ravno tako naj bi bila učinkovita tudi zaščita s posebnimi električnimi napravami.

(Pirsch, 20/2006)

Nemčija: V letošnji 4. številki revije Jagen Weltweit je bil objavljen prispevek priznanega nemškega avtorja člankov z lovsko tematiko Bruna Hespelerja o Sloveniji z originalnim naslovom *Dober pogled* (v originalu zapisano v slovenščini)! In podnaslovom *Slovenija – biser v Alpah*. Na naslovnici revije je zapisan naslov *Slovenija – majhna vendar dobra* (»Slowenien – klein aber fein«). Članek govori o organizaciji lovstva v Sloveniji, bogastvu in pestrosti divjadi, o razmeroma zelo majhnih težavah v odnosih gozd-rastlinojeda divjad v primerjavi z Nemčijo ali Avstrijo, kar naj bi bila predvsem zasluga sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, lovskega turizma in druge turistične ponudbe, ki jo zahtevajo tudi lovski gosti, ter prisotnosti vseh treh velikih zveri ... Avtor še posebej priporoča našo državo tistim lovskim gostom, ki jim je pri srcu lov v gorah. Nekateri navedeni podatki so sicer že nekoliko neaktualni, kljub temu pa je članek dobra reklama za naše lovstvo in državo nasploh.

(Jagen Weltweit, 4/2006)

Pripravil:

mag. Janko Mehle

Foto: M. Masterl – Diana

Volčja zgodba

ALEKSANDER GUZELJ

Kadar koli sem v življenju doživel kaj ne-
navadnega, nepričako-
vano vznemirljivega
ali nekaj, kar sem si
prej že zelo dolgo
močno želel doživeti in če se je potem
tisto zgodilo, je od tedaj vedno moral
preteči čas. Šele čustveno umirjen sem
dogodek lahko ponovno podoživel in
ga potem opisal v zgodbi.

Jutro je bilo sončno, pokrajina zelo
lepa. Pot se je vijugala med senožetmi
ter pravkar ozelenelimi travniki in paš-
niki, ki so se globoko zajedali v strma,
še zasnežena pobočja planine Roma-
nije. Vozili smo se skozi naselja le za
silo obnovljenih hiš, s sledovi številnih
izstrelkov na svojih ožganih pročeljih.
Nekatere hiše so bile že dolgo prazne.
Zanemarjene njive za njimi je preraščal

plevel. Pomislil sem, da se mnogo pre-
gnancev nikoli več ne bo vrnilo v tiste
domove. Peljali smo se naprej ob reki,
mimo starega samostana, skritega v
senci dreves, kjer je med grbastimi vr-
bami sameval lesen mlin, vzdolž števil-
nih opuščenih industrijskih obratov,
nekoč zelo sodobnih tovarn, in mimo
novega vojaškega pokopališča s popol-
noma enakimi belimi križi, razvršče-
nimi v dolge, ravne vrste. Na poti smo
srečavali oklepna vozila z vojaki Un-
proforja v zaščitnih jopičih ter z avto-
mati prek ramen. Zazdelo se mi je, da
je mir deset let po končani vojni tam le
navidezen ...

Potem, ko smo potovalne torbe odlo-
žili v hotelski prtljažnici, smo se spre-
hodili po precej opustelih mestnih uli-
cah. Iz cestnih prodajaln sta v nosnice
silila vonj po čebuli in zažganem loju

ter smrad gnijočih ostankov hrane iz
vsepošod odvrženih vrečk s smetmi.
Na mizah uličnih stojnic je bilo napro-
daj veliko vojaških odlikovanj in spo-
minkov, oblikovno spretno izdelanih iz
granatnih tulcev. V mestnem parku se
je ob vznožju spomenika padlim ženica
v črnini negibno sklanjala nad uokvir-
jeno fotografijo mladega, nasmejanega
vojaka, položeno v njeno naročje. Poleg
nje je sedela majhna deklica, pestovala
medvedka in si nas pozorno ogledo-
vala. Spodbudnejše od že nekoliko
obledele zaobljube, vklesane v podzi-
dek spomenika – »*I kad nam muške
uzmete živote, grobovi naši borit če se
svama*« – je bilo nekdanje geslo hipijev
– »*Make love not wor*« (Ljubimo se, ne
vojskujmo!) – živo rdeč grafit, nabriz-
gan na svež omet hiše, s katere so
pravkar odstranjevali zidarske odre.

Hotel, v katerem smo se nastanili, zgrajen je tesno ob cesti blizu Pal, nekoč planinskem oporišču bosanskih Srbov, s svojimi restavracijami Exclusive, kavarno Tiffani, salonom Europe, kot da ni sodil v okoliško sivino tistega zaprašenega, vendar etnično zdaj čistega mesteca. Ob točilni mizi sta nas utrujenih in upadlih obrazov, poraslih z bodljikavo brado, pričakala lovska vodnika. Noč sta prebedela v zasedi, na preži za lovskimi tatovi. Krivolovci prodajajo tujim vojakom medvedje kože, ki jih, potem ko se vračajo, odnašajo s seboj domov. Za spomin na čas, ki so ga preživeli med ljudmi, izmučenimi od vojnega trpljenja. Vendar, kot kaže, vedno spet pripravljenimi ubijati in umirati v novi vojni.

Odkar je potihnil konjski peket treh jezdecev apokalipse, lakote, vojne in smrti, tod sedaj koljejo samo volkovi. Ponavadi se njihovo število poveča po vseh velikih vojnih spopadih. Na volčjo bližino je prebivalstvo tamkajšnjih krajev navajeno že od nekdaj. Domačini, čeprav prepričani, da je volka ustvaril sam hudič, menijo, da je ta demonična zver po starodavnem izročilu v plemensko-sorodstveni zvezi z njimi samimi. »Rodila vučica vuka,« obvesti babica sorodstvo, ko se Srbu rodi sin. Ljudje, ki se niso otresli praznoverja, verjamejo, da se lahko živ človek, pogostejše pa po smrti, spremeni v volka ali volkodlaka. Zato ponekod kmetje, kljub denarni nagradi, nočejo zastrupljati volkov. Poganska obredja so se pomešala s šegami krščanskega božiča. Še dandanes kje na božični večer gospodar s hišnega praga povabi volka na večerjo. Tudi zanj gospodinja speče kolač.

Počasnih korakov sva se vzpenjala po strmih kolovozu. Slok, nekoliko sključen je lovec stopal pred menojo, ognjen s starim vojaškim plaščem. Brstje se je že napenjalo, čeprav je povsod še ležal sneg. Prej ko sva prišla do široko izsekane jase, z vse naokrog razmetanimi, obeljenimi kostmi, sem vohal smrad crkovine in slišal hripavo krakanje črnih mrhojedcev. S težkimi zamahi svojih peruti so krokarji le počasi in neradi zapuščali kraj gostije. Nekajkrat so še v velikih krogih zaokrožili nad nama, potem pa so odleteli proč. Na temno modrem nebu so že mrzlo sijale prve zvezde, ko sva se povzpela na prežo in se pripravila na dolgo, potrpežljivo čakanje. Čakanje je prastar način lova. Pozorno prisluškuješ tišini ter ugibaš, kje tedaj divjad je in kaj počne. To so ure upanja, čuječe zbranosti, srečno samotne, ki se jih spominjaš pozneje.

Od Pal nas je pot vodila mimo mestnega vojaškega pokopališča komaj minule vojne.

Teman obris smrek in borovcev, med katerimi so se svetlikala posamezna debela brez, je srpasto obkrožal planjavo pod nama. Ponoči na novo zapadli sneg se je iskril v soju mesečine mlade lune. Nekje globoko v gozdu se je oglašala sova. Z dvignjenim smrčkom in pristrenimi uhlji se je lisica nezaupljivo razgledovala v vseh smereh. Gozdni obronek je zapustila šele, ko je na mrhovišču zagledala drugo, ki je tam že prej, čepe, z ukrivljenim hrptom nekaj

naprej. Nebo se je začelo mreniti, mesečina je le občasno poblisnila skozi oblake, ki jih je veter hitro potiskal proti zahodu. Ko hipoma potihnejo vsi nočni šumi in če že dolgo loviš ter si tega vaje, v trenutkih take okamnele tišine zaznaš neposredno bližino divjadi prej, preden jo zagledaš. Lisici sta bliskovito zbežali. »Medved!« je šepnil lovec. Negiben, komaj opazen med sencami drevesnih debel je dolgo vohal, okleval, kot bi se bal zapustiti gozd.

Z leseno tablo je bil označen vhod v Posebno lovišče Romanija.

ovohavala ter razgrebala s tačko. Lisici sta švigavo huškali sem in tja, včasih izginili, pa se nenadoma zopet pojavili čisto kje drugje. Noč je bila mirna in mrzla. Lovec je visoko privihal ovrtnik, zadišalo je po žganjici. Iz ploščate čutare je naredil nekaj dolgih požirkov. Pijača, ki jo je ponudil tudi meni, mi je prijetno ožgala grlo in me ogrela. Potem sva molče, otrplo, negibna čakala

Šele ko se je čutil varnega, je zibaje zalomastil naravnost k že napol požrtemu konju ter ga popadel. Potem so na plano začeli prihajati še drugi. Čez čas se jih je kar enajst, vseh velikosti, naenkrat prerivalo ob mrtvem kljusetu, ga premetavalo, renče trgalo in goltalo ter se za kos mrhovine tudi divje spopadalo med seboj. Orjaška je bila njihova moč in silno njihovo zobovje. Utvara

Sredi po pobočju raztegnjenega zaselka preprostih bivališč je stala nova cerkev ...

prvinske, nedotaknjene divjine je postala popolna, ko se je iz teme utrgalo zagleglo, srhljivo zavijanje. Glasovi, ki so upadali in naraščali, zdaj otožno turobni, zdaj, kot se je zdelo, zmagoslavni. Čeprav sem volčje tuljenje slišal nekajkrat tudi prej, me je drget spreletel po vsem telesu. »Ali se krdelo sklicuje ob plenu ali pa s tuljenjem želi le zaznamovati svojo ozemeljsko posest? Si volčje še izbirajo družice? Danes jih sem gotovo ne bo več,« je glasno razmišljal lovec. Začelo je snežiti in ker se je tudi že napovedovalo jutro, sva kmalu zapustila prežo.

Ko sem se pozno prebudil, je bilo nebo jasno, brez oblakov. S spremeljevalcem Vukom – v družinah, v katerih zaporedoma umirajo moški potomci, zadnjega večkrat krstijo za Vuka zato, ker se volka boji tudi smrt – sva se zapeljala po ozki makadamski cesti med hribi do vrha planine, obdane z vencem strnjenega gozda, ki je neposredno prehajal v planinske pašnike, na katerih se je pasla drobnica. Od vsepovsod se je oglašalo pozvanjanje zvoncev in beketaanje ovc. Sredi po pobočju razpotegnjenega zaselka preprostih bivališč je stala nova cerkev. Notranjost cerkvene ladje je bila od tal do vrha obokov pod kupolasto streho popisana z štirideset tisoč imeni padlih Srbov, revolucionarjev Mlade Bosne, četnikov Draže Mihajlovića in pobitih v zadnji vojni. Vsi, ki jim je bila cerkev posvečena, so umrli prepričani le v eno, svojo resnico. Oni, ki so jih ubili, pa so verjeli drugi, drugačni resnici, zanje tudi edino veljavni. Nasploh je bilo tamkaj med ljudmi veliko resnic. Slehernik pa mi je zatrjeval, da je branil dom in da so se le maščevali za grozote, ki so se jim dogodile. »Ajde, da

popijemo još jedno. Da ti ja kažem istinu ...« Pregovorno je človek človeku volk. V svoji neprizanesljivi okrutnosti pa je človek človeku lahko samo človek ...«

In tako sva zvečer spet sedela na preži, odločena čakati do jutra. Pritajenega, potrpežljivega čakanja, spretnosti neopaznega zalaza in obvladovanja samega sebe je davno nekoč pralovca poučevalo ter s svojim vedenjem naučilo prav volčje krdelo. Ko človek volku, pogosto bolj zvitemu lovskemu tekmeču, ni več priznal pravice do sobivanja, ga je začel iztrebljati in sovražiti. V podobi in pripovedi je bil že v antiki, srednjeveški kulturi, pa vse do nedavnega volk prispodoba krvoločnosti,

Značilna bosanska visoka zaprta preža na mrhovišču, kjer sem čakal na volka.

izprijenosti in nenasitnosti. Ta čas si urbanizirana družba ter razne lupofilne – volkoljubne skupine borcev za pravice živali (boriti se za pravice živali je danes zelo moderno) prizadevajo ustvariti novo, drugačno predstavo o tem, še do včeraj najbolj osovraženem škodljivcu. Za vse, ki so še ostali v vsakodnevem, neposrednem stiku z naravo, zopet pogosto težko sprejemljivo.

Spokojno diha noč. Leta 1986 je neki madžarski minister na prav tistem mrhovišču uplenil medveda, katerega kožuh je bil ocenjen z 524,70 CIC-točke, lobanja pa z 65,15 CIC-točke.

Vsa moja željna lovska pričakovanja pa veljajo tudi dandanes samo volku. Mesec, ki mu ne manjka dosti več do ščipa, sveti že visoko nad drevesnimi krošnjami. Sinočnji znanci, lisici in medvedi, so vnovič tu. Hvaležen stvarstvu jih opazujem židane volje. Če sem bil srečen, je bilo to gotovo kdaj na lovu, v gozdu ali pa ob reki, ko se je kot lok upognila moja ribiška palica. Zatopljen v stare spomine na lov in ribolov, vendar z vsemi čutili na preži, sem med debli ob gozdnem robu opazil nenaden premik. V varstvu širokih drevesnih senc je tekel lahkotno, enakomerno, ne da bi se ustavljal. Za hip obsijan z mesečino je bil zelo svetel, skoraj bel. Vedel sem, da ne smem narediti prav nobene napake. Spominjam se, kako težko sem se takrat umiril, počakal pravi trenutek, pomeril nekam predenj in sprožil. Volk je boleče revsknil, se zavrtel v krogu in negibno obležal. Izpolnjena je bila dolgoletna želja ... Vzneseno razpoloženje, ki te prevzame v takih trenutkih, zmagoslavje plenilca, zatrdno poznajo samo lovci. Šele pozneje, ko popusti naporna napetost, ko ob plenu hkrati srečen in potr, potešen in izprazenjen sprejemaš odgovornost za svojo strast ter smrt živali, vzvalovijo še drugačna čustva. Zaradi takih dolgo ne bom pozabil vame uprtega pogleda umirajočega volka.

Dan pred našim odhodom so letališče v Sarajevu poimenovali po pokojnem predsedniku Aliji Izetbegoviću. Med prebivalci vzhodnega, srbskega dela mesta zopet vre. Pričakujejo nemire. Vojna je ljudi, ki žive tam, zaznamovala za vedno. Sprijaznjeni, kot da jim je le-ta usojena, govore že o naslednji vojni. Posedamo, se veliko pogovarjamo o preteklosti, manj o prihodnosti. Rad bi se spominjal samo lova. Morda bom nekoč pozabil razumu nedojemljive zgodbe o nasilju in sovraštvu. Dvomim pa, da jih bodo lahko pozabili tisti, ki so mi jih pripovedovali.

Vse foto: A. Guzević

Občni zbor ZLD Ptuj - Ormož

ZLD Ptuj - Ormož je imela 27. 10. 2006 v prostorih lovskega doma LD Velika Nedelja 8. redni občni zbor. Po poročilu verifikacijske komisije so občni zbor sestavljali delegati, včlanjeni v LD in LKD Ptuj. Občni zbor sestavlja 37 delegatov, navzočih jih je bilo 36. Od 24 včlanjenih LD v ZLD Ptuj - Ormož je bilo tako navzočih 35 delegatov, 1 delegat pa je predstavljal LKD Ptuj. Od vabljenih se je vabilu odzval le lovski inšpektor **Bojan Kotnik**, ki je med drugim zadolžen za naše območje. Predlagan in potrjen je bil naslednji dnevni red: *Otvoritev občnega zbora, pozdrav delegatov in gostov; Izvolitev organov OZ (tričlansko delovno predsedstvo, zapisnikarja, overovatelja zapisnika, tričlansko verifikacijsko komisijo); Obravnava poročil organov ZLD Ptuj - Ormož; Razprava po poročilih; Obravnava in potrditev zaključnega računa ZLD Ptuj - Ormož za leto 2005; Potrditev predloga finančnega načrta ZLD Ptuj - Ormož za leto 2006; Poročilo o delovanju LKD Ptuj za leto 2006; Izročitev lovskega odlikovanja LZS in Vprašanja delegatov.*

Pod tretjo točko so predsedniki posameznih komisij podali svoja poročila. V nastopnem delu so povzeli le glavne poudarke, saj so delegati celotno gradivo prejeli že z vabilom za občni zbor. Poročila so pripravili vsi prisotni po delovnih področjih oz. komisijah: za UO, IO je poročilo pripravil mag. **E. Trafela**, predsednik OZUL-a **Andrej Vaupotič** za delovanje OZUL, **Janko Kolar** kot predsednik komisije za varstvo in gojitev divjadi, **Štefan Gačnik** kot predsednik komisije za izobraževanje in kulturo, ki je pripravil tudi poročilo za delo rogistov zaradi odsotnosti **Franca Slodnjaka**, **Viktor Cvetko** kot predsednik komisije za lovsko strelstvo, **Tomaž Lah**, predsednik komisije za lovska odlikovanja, mag. **Srečko F. Krobe** kot predsednik komisije za odnose z javnostjo, **Janez Horvat** kot predsednik LKD Ptuj in **Ivan Zupanič**, predsednik NO ZLD Ptuj Ormož.

V razpravi so nekateri izrazili svoja stališča do pisanja, ki ga je neposredno vsem starešinam poslal nekdanji predsednik LZS **Bojan Lepičnik**.

Predsednik ZLD je pohvalil prisotnost mladine in drugih krajevnih društev na vseh 60. obletnicah, ki so letos potekale na

našem območju. Poudaril je, da je potrebno še več aktivnosti za pridobitev mlajših članov. Nadalje je poudaril, da je treba usklajevati funkcije v LD tako, da niso vedno na vodilnih mestih eni in isti. Velikokrat se tudi zgodi, da le eni ne zmorejo vsega. Opozoril je na zdrav duh med lovci in na medsebojno sodelovanje s krajskimi ter vključevanje mlajših kadrov v lovske vrste. Izpostavil je rogiste, ki veliko svojega prostega časa namenjajo za svoje delo (na leto opravijo

več kot 40 nastopov). Pričakuje, da se bodo ponovno organizirali tudi pevci.

Izpostavljeno je bilo tudi vprašanje glede obveščanja LD, saj o povozih divjadi policija ne obvešča več LD, ampak obveščajo VHS, ki pa podatkov o povozih ne posreduje LD. Sodelovala sta Janko Kolar in predsednik OZUL, ki sta pojasnila tovrstna vprašanja in povedala, da se na tem območju bijeta med sabo dva zakona. LD bi morale skrbeti za beleženje odstrela in izgub

Iskren stisk roke dobitniku reda za lovske zasluge I. stopnje Stanislavu Frangežu (levo)

Poročilom predsednikov komisije ZLD Ptuj - Ormož je bila namenjena velika pozornost delegatov.

Predsednik komisije za lovsko izobraževanje in kulturo Štefan Gačnik je delegatom izčrpno poročal o delu na tem področju.

ter zbiranje čeljusti. Na seji OZUL je bilo sprejeto kar nekaj sklepov glede nadaljnjega obveščanja in s tem zagotavljanja točne evidence. Do nadaljnjega evidentiramo tisto, za kar glede na razmere vemo, da to niso popolni podatki. Ne glede na vse pa je treba v okviru možnosti podatke spremljati, da lahko podamo oceno glede na podatek o prejšnjih izgubah.

V razpravo se je vključil inšpektor **Bojan Kotnik**, ki je v bistvu podprl predsednika OZUL, saj sta oba udeležila sestankov. Edina rešitev je sprememba zakona. Ponekod je zadeva nespremenjena, kot je bila prej, zopet drugod pa ne. Kakšne bodo posledice, je jasno: nepopolna in zavajajoča evidenca, nemogoče je določiti kategorijo in celo spol ter starost povožene divjadi. Torej, temeljili bomo na podatkih, ki jih bomo pač dobili. Na seji inšpekcij so se o tem pogovarjali in predlagali, naj bi ministrstvo

posredovalo obvestila vsem dosedanjim sodelavcem s prošnjo po nadaljnjem sodelovanju, dokler se zakon ne spremeni.

Predsednik LKD Ptuj je ob podajanju svojega poročila apeliral na vse prisotne, da je treba v LD storiti veliko več za razvoj in napredek lovske kinologije, da je treba neprestano ozaveščati lovce o pomembnosti kinologov ter zanje tudi ustrezno poskrbeti, vključno z določitvijo delov lovišč, kjer lahko šolajo lovske pse. Predstavil je še program dela in načrt kinoloških prireditev do konca leta ter vse povabil na nekaj prireditev.

Pod osmo točko je predsednik ZLD Ptuj - Ormož po nagovoru v imenu LZS izročil odlikovanja najzaslužnejšim lovcom. Prejeli so jih: red III. stopnje: **Anton Kokol**, LD Juršinci, **Franc Mežnarič**, LD Juršinci, **Alojz Kaučič**, LD Juršinci, **Bojan Maček**, LD Ormož, **Janez Vidovič**, LD Jože Lacko in **Franc Milošič**,

LD Cirkulane. Red II. stopnje je prejel **Milan Petrovič**, LD Cirkulane, red za lovske zasluge I. stopnje pa je dobil **Stanislav Frangež**, LD Ormož.

Po zaključku uradnega dela je novinarka **Radia Prlek** opravila intervju s predsednikom ZLD Ptuj - Ormož, s starešino LD Velika Nedelja in dobitnikom najvišjega priznanja, Stanislavom Frangežem. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo starešini LD Velika Nedelja za pomoč pri izvedbi rednega občnega zbora.

Mag. S. F. Kroppe
Komisija za odnose z javnostjo

Prihodnost Lovske zveze Gornje Posočje je v znanju in sodelovanju

Organiziranost, naloge in tudi pristojnosti lovske organizacij so se v zadnjem času bistveno spremenile. Vizija in namen pred nedavnim ustanovljene nove **Lovske zveze Gornje Posočje** (LZGP) je predvsem opravljanje nalog v korist vključenih lovske družine in organiziranje izobraževanja na področju lovstva in drugih področij, ki so kakor koli povezana z lovstvom. LZGP bo v prvi vrsti organizirala izobraževanje lovske pripravnike za opravljanje lovskega izpita, lovskočuvarjski tečaj za opravljanje izpita za naziv lovski čuvaj, izobraževanje za naziv lovski mojster, neprekinjeno nadaljnje izobraževanje lovcev in tudi izobraževanje širše javnosti, ki se kakor koli ukvarja s področjem lovstva, vpliva nanj in ki jo lovstvo kakor koli zani-

ma. Lovske družine in Lovska zveza Gornje Posočje se zavedamo, da bo treba veliko več vlagati v znanje oziroma izobraževanje. Zato je za uresničevanje teh nalog potekal prvi sestanek predstavnikov Lovske zveze Gornje Posočje 29. septembra 2006 v prostorih OŠ Dušana Muniha na Mostu na Soči. Tam so se srečali s predstavniki Zavoda za gozdove Slovenije – OE Tolmin in Triglavskega narodnega parka.

Sestanka so se udeležili: **Franc Ličer**, predsednik Lovske zveze Gornje Posočje, **Branko Lončner**, ravnatelj Osnovne šole Dušana Muniha Most na Soči, **Martin Rovšček**, zunanji sodelavec Osnovne šole Dušana Muniha Most na Soči, **Iztok Koren**, vodja Odseka za gozdne živali in lovstvo pri Zavodu za gozdove Slovenije, OE Tolmin in **Jože A. Mihelič**, vodja Službe za izobraževanje in naravovarstveno vzgojo pri Triglavskem narodnem parku. Lovska zveza Gornje Posočje namerava skupaj s preostalimi tremi organizacijami izobraževanje zastaviti širše. Vsak naj bi prispeval svoj del v širok program izobraževanja.

Zbrani smo se strinjali, da bi z morebitnim sodelovanjem med Lovsko zvezo Gornje Posočje, Osnovno šolo Dušana Muniha Most na Soči, Zavodom za gozdove Slovenije in Triglavskim narodnim parkom lahko združili veliko znanja in izkušenj s sorodnih področij. Sodelovanje na področju izobraževanja bi tako odprlo veliko novih priložnosti in prineslo veliko sinergijskih učinkov. LZGP Gornje Posočje želi izobraževanje začeti tako, da bo koristno za vse lovske družine in vse štiri partnerje, da bo kakovost izobraževanja veliko večja ter da bo izobraževanje na področju lovstva doseglo višji nivo,

zajelo širši krog ljudi in tako lovstvu prineslo večji ugled v našem in tudi širšem prostoru.

Osnovna šola Dušana Muniha na Mostu na Soči pokriva izobraževanje s področja biologije, ima kakovostno in bogato opremljeno biološko učilnico, ki je za zgled ne le v okviru Slovenije, ampak tudi v evropskem prostoru. Pomemben je prenos znanja s področja lovstva v šolski prostor. Zelo pomembno je izobraževati otroke, zato bi bila ustrezna povezava med osnovno šolo in drugimi uporabniki znanja. Lovske družine bodo spoznale, da je znanje vrednota, da ga mora članstvo nenehno pridobivati in širiti med mlade.

ZGS bi lahko skrbel za izobraževanje s področja načrtovanja in gospodarjenja z divjadjo.

Pomembna naloga Triglavskega narodnega parka je ohranjanje kulturne dediščine, tradicionalnih gospodarskih dejavnosti, od katerih je poleg kmetijstva in gozdarstva pomembno tudi lovstvo. Za park skrbijo naravovarstveni nadzorniki in tudi lovci, hkrati pa je treba skrbeti za izobraževanje in dobre kadre za nekatera področja.

Skupaj bi lahko vse zainteresirane organizacije postale izobraževalni center vseh lovskih družin v našem prostoru. Na enem mestu bi tako imeli šolo, park, zavod in zvezo.

Strategija pristopa k sodelovanju je tudi ozaveščanje lovskih družin in širše javnosti, sodobneje predstavljena zasnova izobraževanja v lovskih družinah in poglobljanje človekovega razmišljanja o naravi. Projekt o sodelovanju bi bil lahko spodbuda, da znanje ne ostane zaprto znotraj posamezne organizacije. Temelj sporazuma bo tudi ustrezno informiranje lovskih družin, tako da bomo lahko skupaj postali informator znanja v lovskih družinah.

Da bi sporazum o sodelovanju uresničili, smo se dogovorili, naj vsaka stran čim prej pripravi izhodišča ter svoj prispevek in cilje, ki bodo temelj za pogodbo. Odpirajo se tudi možnosti kandidiranja za sredstva na razpisih, ki jih podpira EU. Skupaj bi imeli verjetno veliko več možnosti, ker bi bili programi tudi bogatejši, projekti pa naravnani na področje pridobivanja znanja, izobraževanja ipd.

Skratka, povzeto: s skupnim delom bi dolgoročno pomembno pozitivno prispevali k večanju ugleda lova in lovstva v javnosti. Z več znanja bi tudi lažje odgo-

vorili javnosti, zakaj je dandanes pomemben lov.

Na koncu smo tudi ugotovili, da imamo v vseh širih organizacijah veliko strokovnjakov z različnih področij, ki bi pri tem lahko prispevali svoj delež. Takšno izobraževanje bi nam verjetno prineslo tudi ustrezen certifikat.

Franč Ličer,
*predsednik Lovske zveze
Gornje Posočje*

Dvojezična lovška učna točka na Obirskem pri Železni Kapli

Interreg III A-projekt Lov - Jagd

V petek, 22. septembra 2006, popoldne so v lepem sončnem vremenu na Obirskem pri Železni Kapli na domačiji pri

Namen lovške učne poti na domačiji pri Piskerniku na Obirskem je, da ljudi na desetih informacijskih tablah in na nevsiljiv način zbliža s pomenom lova ter nalogami lovcev pri trajnostnem upravljanju z naravnimi viri, jih seznani z divjadjo v naših krajih ter z idejo naravovarstva. Kakor se spodobi za pedagoško ponudbo na jezikovno mešanem ozemlju in bi moralo biti na dvojezičnem ozemlju Koroške povsem samoumeven pojav, je celotno besedilo na slikovnih tablah dosledno dvojezično, deseta tabla pa je povrh tega namenjena dr. Angeli Piskernik, koroški Slovenki iz Ljubljane pri Železni Kapli, ki je sploh prva Korošica in Slovenka z doktoratom iz naravoslovnih ved. Piskernikova je bila med drugim kot ravnateljica Slovenskega naravoslovnega muzeja v Ljubljani pobudnica za ustanovitev Triglavskega narod-

Na Obirskem od septembra naprej lahko obiščete dvojezično lovsko izobraževalno točko, katere pobudnik je bil KPL - Celovec.

Piskerniku odprli lovsko učno točko (ali pot, kot ji pravijo), prvo tovrstno dvojezično lovskopedagoško ponudbo na Koroškem. Pobudnik za to akcijo je bil **Klub prijateljev lova – Celovec (KPL)**, stanovsko in strokovno združenje slovenskih lovcev na avstrijskem Koroškem, uresničil pa jo je skupaj s Copplo Kašo, krajevnim Društvom gorskih kmetov doline Bele, ki od svoje ustanovitve naprej tesno sodeluje s partnerji v Sloveniji.

Lovska učna točka je del čezmejnega delovanja INTERREG III A-projekta Lov - Jagd, čigar pobudnik in izvajatelj je KPL. Na koroški strani so partnerji Kärntner Jägerschaft/Koroško lovstvo, Slovenska gospodarska zveza v Celovcu, Copplo Kaša, na slovenski strani pa območna Koroška lovška zveza kot zastopnica Lovske zveze Slovenije.

nega parka. Table je stiskala slovenska tiskarna Drava v Celovcu, kozolčke, na katerih so pritrjene učne table, pa je izdelalo podjetje GG inpo, d. o. o., iz Slo-

Goste in partnerje projekta je pozdravil vodja projekta Franc Wakounig (KPL).

venj Gradca. Stojijo ob poti Copplo Kaše, ki že od nekdaj povezuje kmetije in ljudi med seboj.

Ugled in pomen lovške učne točke dokazuje udeležba najvišjih pristojnih predstavnikov dežele, Koroškega lovstva, občine Železna Kapla, Koroške lovške zveze oziroma Lovke zveze Slovenije pri njenem odprtju. Dr. **Josef Martinz**, kot član koroške deželne vlade, pristojen za lovstvo in EU zadeve, je pozdravil čezmejno sodelovanje koroških in slovenskih lovcev, ki se odraža v skupnem projektu Interreg Lov-Jagd. Njegov predhodnik v tej funkciji, **Georg Wurmitzer**, je sodelovanje imenoval vzorno za druga območja in za vso Evropo, **Josef Monz**, namestnik koroškega deželnega lovskega mojstra je poudaril pedagoško stran ponudbe, ki se odraža predvsem v dvojezičnosti slikovnih tabel, podžupan občine Železna Kapla **Engelbert Ojster** pa je izjavil, da lovška učna pot in dvojezične slikovne table bogatijo turistično ponudbo občine. Pri tem je treba dodati, da je Občina Železna Kapla zelo dejavno podprla ureditev

Odprtja lovške učne točke so se udeležili tudi visoki predstavniki dežele Koroškega lovstva, Občine Železna Kapla, Koroške lovške zveze in Lovske zveze Slovenije.

lovske učne poti. V imenu Koroške lovske zveze in Lovske zveze Slovenije je lovsko učno pot pozdravil **Dušan Jukič**; poudaril je, da je sad skupnega truda lovcev Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine. V imenu slovenskih lovcev Furlanije-Juljske krajine je za odprtje poti čestital častni predsednik društva Doberdob **Karlo Furlan**, v imenu Copple Kaše pa predsednica **Elisabeth Miklau** in podpredsednik **Franc Jožef Smrtnik**. Lovsko zvezo Slovenije so zastopali **Edo Krašna**, **Blaž Krže** in urednik Lovca **Boris Leskovic**.

Goste in partnerje je v imenu izvajalca projekta, Kluba prijateljev lova - Celovec, pozdravil vodja projekta **Franc Wakounig**. Posebej je pozdravil predsednika Kluba Diana **Ela Mihevic**.

Vse foto: B. Leskovic

Kozolčke, na katerih so pritrjene dvojezične učne table, je izdelalo podjetje **GG info, d.o.o., Slovenj Gradec**.

ca in koroškega fotografa **Dietmarja Streitmeierja**. Še posebej se je zahvalil članom Kluba Diana iz Ljubljane, ker so takoj in nesebično dali na voljo potrebne fotografije divjadi. Wakounig je poudaril, da je lovska učna točka odraz odprtosti in strokovnosti KPL in vseh partnerjev, ki sodelujejo v projektu, table pa da so dvojezične tudi zato, ker se Klub vse od svoje ustanovitve zavzema za spoštljiv odnos do obeh deželnih jezikov.

Na evropsko razsežnost in združevalni pomen projekta Lov-Jagd in na pomembno pedagoško izobraževalno stran dvojezičnih slikovnih tabel je opozoril **Mirko Kumer**, predsednik Kluba prijateljev lova. Izrazil je upanje, da bi bile vzorno urejene dvojezične slikovne table lahko zgled za odprto politično rešitev tudi pri vprašanju krajevnih dvojezičnih napisov.

Zelo odmevno odprtje lovske učne točke na Obirskem, ki je potekalo vzorno dvojezično, sta polepšala nastopa *Lovskega pevskega zbora Železna Kapla* pod vodstvom **Jozija Starca** in *Trobentačev lovskega krožka iz Železne Kaple*, čigar član je tudi **Florijan Županc**, gospodar na Piskernikovi domačiji.

Franc Wakounig

Rekordna udeležba lovskih mojstrov in čuvajev

9. srečanje LM in LČ ZLD Notranjske - Cerknica

Letos se je naš iniciativni odbor **Sekcije lovskih mojstrov (LM) in lovskih čuvajev (LČ)** 9. 6. 2006 zbral v lovski

Udovič. Po uvodnih besedah je besedo predal predsedniku ZLD Notranjske **Francu Koščaku**, ki nam je tudi zaželel uspešen izobraževalni dan in z nekaj besedami strnil pomen tega druženja od začetka do zadnjega snidenja. Menil je, da je bila izbrana prava pot, saj smo tako zadovoljili tudi zakonske zahteve, ki predvidevajo neprestano dopolnilno izobraževanje članstva lovske organizacije. Podal je svoje videnje o delovanju LZS, o lovskem informacijskem sistemu Lisjak, o sami spletni strai LZS, o pripravi študije zelenih mostov (prehodov) čez avtoceste, saj je na Notranjskem največ izgub velike divjadi zaradi prometa (prehodov divjadi čez avtocesto in železnico), in nekaj besed spregovoril tudi o 40-letnici delovanja ZLD Notranjske - Cerknica, kar naj bi praznovali prihodnje leto.

Glavno predavanje na našem

katere naj bomo pozorni. Nadalje je povedal, za katere načine zaščite se je najbolje odločiti na določenih lokacijah, katere imajo na določenem kraju prednost pred drugimi in obratno. Na koncu se je vsem ponudil, da jim bo po svojih močeh rad svetoval in pomagal pri izbiri prave zaščite za določeno problematično lokacijo, na kateri bi bilo treba položiti določena zaščitna sredstva, da divjad s svojimi prehodi ne bi ogrožala varstva ljudi v prometu in obratno, delala škodo na kmetijskih površinah, predvsem pa, da bi se zmanjšalo število povozov divjadi.

Za Kržetom je imel predavanje **Boris Kavčič**, in sicer o lovski optiki in optičnih pripomočkih na puškah. Predavatelj je s seboj prinesel kar nekaj različnih optičnih naprav in pripomočkov, ki se vedno bolj uveljavljajo v lovstvu. Opisal nam je zgradbo

Foto: P. Nared

Udeleženci 9. srečanja lovskih mojstrov in lovskih čuvajev ZLD Notranjske - Cerknica

koči LD Grahovo na notranjski gori čarovnic - Slivnici, kjer smo premleli dosedanja srečanja, dorekli pogovorne teme in sploh letošnjo 9. organizacijo srečanja. Glavno organizacijo srečanja LM in LČ je letos prevzela LD Grahovo, posvetovanje pa naj bi vodil starešina omenjene LD **Marko Udovič**, ki je ob marljivem delu lovskih čuvajev in posameznih članov omenjene LD tudi res pripomogel k uspešno organiziranemu srečanju.

Izobraževalni del srečanja je bil 2. 9. 2006 v lovskem domu LD Grahovo v Grahovem, družabni del srečanja pa se je nadaljeval pri lovski koči na Slivnici. Kot vsako leto doslej je bil tudi letos program dobro zasnovan. Na začetku nam je ubrano zapel tri pesmi Lovski oktet Martin Krpan - Bloke. Uradni del srečanja je začel in vodil Marko

izobraževalnem enodnevnem druženju je imel **Blaž Krže**, in sicer nam je predaval o škodi na divjadi in od divjadi. V svojem predavanju je nanizal kar nekaj poučnih navodil in usmeritev, na

in način delovanja omenjenih naprav. Kot strokovnjak nam je praktično pokazal, kako lahko sami dokaj zanesljivo pristrelimo svoje orožje, seznanil nas je o velikem vzponu in priljub-

O lovski optiki in optičnih strelskih pripomočkih je predaval strokovnjak Boris Kavčič, član LD Storžič.

ljenosti tako imenovane »rdeče pike« in izrazil njegovo mnenje o kakovosti posameznih optičnih naprav. Slušatelji smo obema predavateljema postavili tudi nekaj vprašanj, na katere sta izčrpno odgovorila.

Na koncu uradnega dela je starešina LD Grahovo vse skupaj povabil na zaključek druženja k lovski koči in obenem prebral vse sponzorje, ki so po svojih močeh omogočili izobraževanje in prijetno druženje.

Na družabnem druženju so nam požrtvovalni lovci LD Grahovo pripravili različne družabne igre, kar je še izboljšalo naše že tako dobro razpoloženje. Da s srečanja ne bi odšli brez lepih spominov, so nam za spomin razdelili tudi lepo izdelane obeške z motivom zlatoroga.

Vsem članom LD Grahovo, ki so se potrudili za dobro organizacijo srečanja, velja zahvala za prijetno druženje in izobraževanje, pa tudi obema predavateljema in slušateljem za doslej rekordno udeležbo poslušalcev, zaradi česar je druženje še zanimivejše, saj je tako poplačan tudi organizatorjev trud.

Pavel Nared

Prekmurski lovci so se pomerili v streljanju

V okviru prekmurskih lovskih družin so se dokaj dejavni strelci tokrat pomerili na strelišču v Rakičanu v streljanju na glinaste golobe in tarčo srnjaka. Tekmovanje je potekalo za prvenstvo Zveze lovskih družin Prekmurja. Nastopilo je 12 3-članskih ekip in več posameznikov.

Lovci so streljali na glinaste golobe v lovskem položaju in z MK puško na tarčo srnjaka stoje in kleče. Ekipno so največ znanja pokazali člani LD Petišovci, drugi so bili lovci LD Mlajtinci in tretji LD Moravci. Posamezno je bil prvi Bojan Budin, član LD Petišovci, drugi Martin Marič, član LD Grad-Kuzma, in tretji Branko Hari, član LD Mlajtinci. Na streljanju z MK puško je ekipno slavila ekipa LD Tišina, drugi so bili lovci LD Križevci in tretji strelci LD Prosenjakovci. Posamezno je prvo mesto osvojil Franc Vidonja, član LD Križevci, drugi je bil Ivan Gregorn, LD Tišina, in tretji Aleš Štefanec, LD Tišina.

V kombinaciji so ekipno slavili lovci LD Tišina, drugi so bili

lovci LD Moravci in tretji člani LD Petišovci. Posamezno je najbolje streljal Aleš Štefanec, član LD Tišina, drugi je bil Boštjan Maček, član LD Radovci, in tretji Martin Marič, član LD Grad - Kuzma.

Sicer pa so bili na tekmovanju za prvenstvo ZLD Prekmurja med najboljšimi strelci člani LD Tišina, ki so jo sestavljali Aleš Štefanec, Ivan Gregorn, Vinko Bežan in Miran Holcman, ki so v svoje lovske vitrine odnesli pet pokalov.

Bojan Žerdin

Razstava naravnega okolja ptic in divjadi v OŠ Puconci

Lovska družina Dolina, ki letos praznuje 60-letnico delovanja, je v sodelovanju z Osnov-

Lovska razstava, ki so jo v OŠ Puconci za mlade uredili lovci LD Dolina.

no šolo Puconci v enem izmed njihovih prostorov pripravila bogato razstavo nagačenih živali, ki sicer živijo v naravnem okolju Krajinskega parka Goričko. Cilj razstave je bil, da bi učenci spoznali živali, ki živijo v naravnem okolju. Ob tej priložnosti je bilo mogoče videti veliko takih, ki so v naravi že »iztrebljene«. Projekt razstave je bil razdeljen na tri sklope, in sicer prikaz živali v vodi, na polju in v gozdu. Predstavljeno je bilo namreč okolje, v katerem živijo razstavljene živali. Na ogled je bilo postavljenih okrog 40 različnih živali. Tako so bile na ogled živali iz gozda, denimo kuna, veverica, živali, ki so vezane na vodo, to so race, pižmovka, pa poljske živali, kot so fazan, poljska jerebica in prepelica. To je bila priložnostna razstava, kajti lovci LD Dolina,

ki delujejo na območju Občine Puconci, si želijo, da bi razstavo postavili v svojem lovskem domu, potem pa bi gostovali v vrtcih in šolah v Pomurju. Želijo si, da bi mladi čim bolj spoznali živali, ki živijo v lovišču LD Dolina, in njihove življenjske potrebe.

B. Žerdin

Prekmurski rogisti aktivni že od leta 1972

Skupina rogistov, ki deluje že od leta 1972, šteje 12 članov in jo slovenski lovci že dobro poznamo; nastopajo ne le na lovskih prireditvah, pač pa tudi na samostojnih Hubertovih lovskih mašah, in sicer v Sloveniji in na Madžarskem. S temi instrumenti so prisotni tudi na lovskih pogrebih umrlih članov. Igrajo lovske skladbe, kot so koračnice, sak-

cih, »bogračijadah« in lovskih srečanjih, ki jih organizira Lovska zveza Slovenije; npr. vsakoletna srečanja lovskih pevskih zborov in skupin lovskih rogistov. Večkrat so nastopali tudi na tekmovanju mednarodnih rogistov, kjer so bili štirikrat zlati in enkrat srebrni. V Društvu prekmurskih rogistov so v večini lovci muzikanti iz različnih lovskih družin Prekmurja. V skupini je bil do lani najmlajši član, ki je bil star 20 let, najstarejši pa je štel 70 let. Skupina Prekmurskih rogistov nastopa vse leto, tudi pozimi in ob velikih lovih posameznih lovskih družin.

Bojan Žerdin

Srečanja s predšolskimi otroki v Šmartnem

Radi se spominjamo prvega srečanja z malčki VVZ Slovenj Gradec, Enota Šmartno. Leta 1981 je vzgojiteljica pripeljala varovance na lovsko razstavo v OŠ Šmartno. Lovci nismo pričakovali, da je taka razstava lahko tudi tako poučna in vzgojna za otroke v otroškem vrtcu. Spominjamo se, kako so otroci živo spremljali razlago našega Ožbija Fajmuta st., ki je otrokom poskušal pričarati lep živalski svet, hkrati pa jih seznaniti z delom lovcev. Povedal jim je, da je najpomembnejša naloga lovcev varovati naravo in jo ohranjati ter gospodariti z živalskimi vrstami po načelih trajnosti. Prvo srečanje nas je spodbudilo, da na OŠ Šmartno vsako leto organiziramo srečanje s predšolskimi otroki in lovci. Z otroki se srečujemo že od leta 1982. Leta 1988 je lovec Ožbija zamenjal mlajši lovec Srečko Konc, ki nalogo opravlja še vedno. Srečko je z

Prekmurski rogisti igrajo različno zvrst glasbe.

Z enega izmed mnogih srečanj lovca Srečka Konca (LD Golavabuka), ko otrokom razlaga o divjadi in lovstvu.

izobraževalno komisijo LD pripravil program za izobraževanje otrok tako, da zdaj vsako leto poteka izobraževanje o divjadi in varstvu narave. Poudariti je treba, da je to le razgovor z otroki o naravi in živalih, ki tako pridobijo nova znanja.

Predvsem želimo doseči, da bi otroci počasi spoznavali naravo in njene lepote ter tudi živalske vrste, ki živijo v njihovem okolju. V razgovorih jim želimo prikazati delo lovcev v naravi in nujnost po ustreznem ravnanju med divjadjo in naravo, zaradi česar je potreben tudi odstrel. Vsakoletni program vključuje tudi obhod gozda, ogled lovskih naprav za krmljenje velike in male divjadi, ogled krmilnic in hišic za zimsko krmljenje ptic ipd. Posebno skrb namenjamo krmiščem in krmilnicam za ptice, ki so v hudih zimah ogrožene. Otroci nam na razgovorih tudi povedo, kako sami pripravljajo ptičje krmilnice in kako redno pregledujejo, da so napolnjene s hrano. Otroci se z lovцем Srečkom srečajo vsako leto in vedno se ponovi tematika prejšnjega leta, nato pa nova vsebina gojitve divjadi in ohranjanja narave. Iz tega obdobja naj opišem dve obliki izobraževanja mladih in njihovo željo, naj se naš lovec ponovno vrne mednje.

Bilo je lepega zimskega dne, 18. 11. 2001. Srečko je prišel v šolo oz. vrtec. Zunaj šole je pripravil primerke lovskih naprav in ptičjo hišico, v katero pozimi prinašamo hrano. Prijazne vzgojiteljice **Ivanka Mlačnik** in **Ivanka Hendler** sta Srečka še posebej zaprosile, naj tokrat kaj več spregovori o mali divjadi in ptičkih, ki živijo v tamkajšnjem okolju. Za Srečka je bila to prava paša, da je lahko govoril o tem, saj v tistih krajih in gozdovih živi mala divjad: lisice, zajci, race mlakarice, fazani, golobi grivar-

ji, vrane in še druge vrste divjadi. Otroci so Srečka poslušali z odprtimi usti in ga zasuli z različnimi vprašanji ter pričakovali tudi odgovore. Odgovarjal jim je zelo modro in šaljivo, tako da so malčki razumeli, s čim lahko hranijo ptice in katera hrana je primerna za drugo divjad. Ogled krmilnice in ptičje hišice je tako hitro minil, da so si otroci sami podaljšali čas izobraževanja, saj ni bilo konca njihove radovednosti. Pa vendar: vsaka stvar se enkrat konča, zato jim je Srečko obljubil, da se bo v naslednjih letih še vračal in jim pripovedoval lovske zgodbe.

Pozimi leta 2005 se je Srečko odločil, da bo otrokom predstavil različne živali. Z vzgojiteljicami se je dogovoril, da bo otrokom pripovedoval ločeno: za starostno stopnjo do 4 let in primerno starosti od 4 do 6 let. Srečko je tudi to uspelo. Tudi malčki so uživali, ko jim je pokazal preparirane živali: alpskega svizca, srnico, jazbeca in ko so vse lahko pobožali. Pri otrocih od šestega leta je bil Srečko presenečen, saj so mu že sami veliko povedali o živalih, ki so jih s starši videli v gozdovih, na travnikih in njivah. Veliko so vedeli tudi o tem, s čim se hranijo lisice, zajci in ptice.

Lovci se zahvaljujemo vsem vzgojiteljicam, ki se na omenjenem zavodu trudijo, da bi otroci veliko dodatnega izvedeli o naravi, ohranjanju čiste narave, divjadi in sploh o živalskih vrstah, ki živijo v njihovem okolju. Vzgojno-varstveni zavod, Enota Šmartno, je gotovo lahko zgled številnim drugim zavodom v Sloveniji. Tovrstno izobraževanje in spoznavanje narave, njenega bogastva je vredno vse pozornosti; predvsem je neprecenljivo za mlade rodove, ki nam bodo nekoč hvaležni.

Jožef R. Grah,
starešina LD Golavabuka

60-letnica LD Litija

Še ne dolgo tega smo praznovali 50-letnico ustanovitve družine, zdaj pa je tukaj že 60-letnica! Neverjetno, kako čas beži.

Leta 1946 sta **Ivan Kos** in dr. **odšla v Ljubljano na ustrežno ministrstvo, zaprosila in tudi dobila dovoljenje za ustanovitev LD Litija. V tistih časih je to bilo potrebno, preden je 18 ustanovnih članov lahko ustanovilo lovsko družino LD Litija. Sprva je lovišče obsegalo samo desni breg Save, skupaj s Šmartnim 2000 ha lovne površine. Prvi predsednik LD Litija je bil **Jože Borišek**. Z levim bregom Save je gospodarila LD Sava - Tirna. Njen prvi starešina je bil **Ladko Berdajs**, gostilni-**

Občine Litija **Mirko Kaplja**, ki je imel tudi pozdravni govor. Zbrane je pozdravil in jubilatno čestital tudi predsednik Območne lovske zveze in član odbora Lovske zveze Slovenije inž. **Franc Trebušak**. Na srečanju smo našim zaslužnim članom podelili priznanja, ki jim jih je podelila lovsko družina, in odlikovanja, s katerimi jih je odlikovala Lovska zveza Slovenije. V kulturnem programu, ki je sledil, so sodelovali Zasavski rogisti in Pevski oktet Valvazor. Celotno proslavo s kulturnim programom je uspešno vodil in povezoval **Anton Lokar**, za kar mu velja vse priznanje. Za prijetno razpoloženje in druženje, ki je sledilo po kulturnem programu, je skrbel Ansambel Pepelnjak iz Radeč, tako da je proslava 60-letnice LD Litija kljub muha-

Člani LD Litija so se fotografirali ob 60-letnem jubileju LD.

čar v naselju Sava, oče sedanjega starešine naše LD. Leta 1954 sta se družini združili v enotno LD Litija. Nova družina je po združitvi povečala svoje lovišče na površino 6.300 ha, število članov pa se je povečalo na 49. Zdaj LD še vedno gospodari na površini 6.300 ha, od tega je 5.500 ha lovni in 800 ha izločenih ali nelovnih površin. Zadnja leta se lovna površina postopoma še vedno zmanjšuje v škodo divjadi. Zdaj LD šteje 67 članov, povprečna starost pa je dokaj visoka, 52 let. Vendar nas razveseljuje dejstvo, da se v zadnjih letih spet povečuje zanimanje mladih za lovstvo, tako da ni bojazni za nadaljnji vitalni obstoj lovske družine, ki je za hribovito in gozdnato okolje Litije nujno potrebna.

27. avgusta 2006 smo se člani naše LD zbrali pred svojim lovskim domom v Ponovičah, da bi proslavili svojo 60-letnico. Poleg lovcev in njihovih družic so se proslave udeležili tudi povabljeni gostje, med njimi župan

stemu vremenu vsem ostala v najlepšem spominu.

Andrej Levičnik

LD Vrhe - Vrabče je praznovala 40-letnico

Dan je bil tak, kot se za slovesnost spodobi – poln luči, tiste pozno poletne, ki že malo spominja na jesen: ne pretopel ne premrzel. In bila je sobota, 26. avgusta 2006. Dogajalo pa se je na vzpetini Ocinca pri Štjaku, pod visokimi bori, ob lovskem domu **LD Vrhe - Vrabče**. Kje natančneje je to? Vrhe se dvigajo med Krasom in Vipavsko dolino. In kdor Vrhovec pozna, bo v njih značajih razbral kraško trdoto in trmo ter vipavsko gostoljubnost in zgovornost. In ponos in zavednost ...

Vrhovski lovci so slavili 40-letnico ustanovitve svoje LD. O tem, kako je bilo z ustanovitvijo te LD ter o njeni zgodovini, smo

v Lovcu že pisali¹, zato bomo v tem zapisu na kratko poročali le o slovesnosti ter o zborniku **Tod hodimo Vrhovci**, ki so ga lovci Vrhovci izdali ob tej priložnosti.

Na slavlje sodijo slovesne in praznične besede. In tako so o aktualnih dogajanjih v slovenskem lovstvu in v imenu okolij, iz katerih so prišli, spregovorili: predsednik Lovske zveze Slovenije **Bogdan Mahne**, predsednik Obalno-Kraške ZLD **Miha Pogacar**, predsednik Obalno-Kraškega OZUL **Marino Kontelj**, starešina LD Vrhe - Vrabče **Vladimir Škapin** ter tajnik LD Vrhe - Vrabče **Bojan Vovk**.

S svojo prisotnostjo in priložnostnimi darili so vrhovske lovce počastili tudi predstavniki vseh sosednjih LD, prišli pa so tudi lovski tovariši iz LD Pesnica - Jarenina pri Mariboru ter zamejski lovci iz DSLFJ-K - Dobrdo iz Italije.

V kulturnem delu programa sta nastopila LPZ Dekani pod vodstvom prof. **Antona Baloha** ter zapisovalec ljudskega izročila **Franc Černigoj**, ki je tudi uredil zbornik. O tem, kako je obširna knjiga nastajala (126 str.), je najprej spregovoril gospodar LD Vrhe - Vrabče **Stojan Počkar**, brez katerega tega dragocenega dela gotovo ne bi bilo!

Urednik Franc Černigoj pa je povedal: »Izid knjige je kot rojstvo! Iz daljav duha zatli **hotenje**; to hotenje se razrašča v **dejanje** in iz dejanja se izvije **snov**! Ta snov je tokrat knjiga! To je knjiga Vrhovcev!

Ko sem sprejel uredništvo, sem se zavedal teže tega zaupanja, predvsem pa odgovornosti. Ker – nobeno človekovo delo ni dokončno in popolno.

Hkrati pa sem vedel, da bomo tudi s tem delom morda zadnji trenutek rešili pred pozabo marsikatero dragoceno pričevanje.

Knjiga **Tod hodimo Vrhovci** ima v bistvu dve obširni poglavji. V prvem skupina avtorjev predstavi LD Vrhe - Vrabče: lovišče; gospodarjenje z divjadjo in številne spremljajoče dejavnosti; lovski dom in nekatere zanimivosti, ki z lovom samim nimajo neposredne zveze. Recimo: smolarjenje, to zanimivo gospodarsko dejavnost iz polpretekle zgodovine Vrhov in Krasa sploh; ter partizanske pomnike na Vrhoh.

V drugem delu zbornika pa so predstavljeni posamezni starejši lovci LD Vrhe - Vrabče, njihovo življenje in delo, s poudarkom na lovskem udejstvovanju. Tu so tudi lovska doživetja in spomini, ujeti v lovske in druge zgodbe.

Na slavlje sodijo slovesne in praznične besede ... Na fotografiji sta predsednik Lovske zveze Slovenije **Bogdan Mahne** in starešina LD Vrhe - Vrabče **Vladimir Škapin**.

Ko sem obiskoval posamezne starejše lovce po Vrhoh, sem postal pozoren na dejstvo, da čisto vsi prej ali slej začnejo govoriti o dogajanju na Vrhoh med drugo vojno. In tako ta knjiga govori tudi o krvavem in ognjenem plesu, ki je Vrhe zajel med 2. svetovno vojno.

Med besedila v njej pa je raztresenih tudi dosti dokumentarnih fotografij in barvnih posnetkov krajev in drugih lepot današnjih Vrhoh.

Naj nam bo vsem, ki smo tole delo ustvarili, v zadoščenje, da smo zagotovo iztrgali pozabi marsikateri drobec snovi in duha iz sveta naših prednikov.

Najbolj slovesen trenutek slavlja pa je bila podelitev priznanj najbolj zaslužnim!

Najprej je starešina LD Vrhe - Vrabče podelil posebno družinsko priznanje častnemu članu lovske družine **Albinu Mahnič**; kot novega častnega člana LD Vrhe - Vrabče pa je razglasil enega najzaslužnejših v družini – **Ivana Viteza**.

Priznanja LZS je podelil predsednik LZS **Bogdan Mahne**. Znak za zasluge LZS so prejeli:

Miroslav Bratož, Gvido Čefuta, Iztok Kalc, Nikolaj Mohorčič, Peter Paradiž, Stojan Počkar, Jožef Sanabor, Franc Saražin in Vladimir Škapin.

Družinska priznanja, ki jih je podelil starešina LD Vrhe - Vrabče **Vladimir Škapin**, si je s svojim delovanjem v LD prislužilo še 20 drugih lovcev Vrhovcev.

Seveda ni treba poudarjati, da so pod krošnje visokih borov na Ocinci še dolgo v noč pršele prešerne besede in se dvigale vesele pesmi ponosnih Vrhovcev ...

Franc Černigoj

95 let lovstva na Zreškem in 60 let lovske družine Zreče

Sedemindvajsetega avgusta 2006 smo zreški lovci praznovali. Na našem lovskem domu smo svečano obeležili oba častljiva jubileja. Na slavnostno prireditev smo povabili vse kme-

tudi zvon. Kot prvi sem več kot 500 zbranim gostom spregovoril starešina. V svojem govoru sem na kratko orisal zgodovinski razvoj lovstva na Zreškem. »Malo je društev na Zreškem, ki se lahko pohvalijo s tako bogato tradicijo, na kar smo sami upravičeno ponosni. Naše korenine segajo namreč v poletje leta 1910, ko je skupina pretežno slovenskih narodnjakov, zbranih okrog posestnika in trgovca **Jožeta Preskarja** (predsednik) z Loške Gore in zreškega narodnega buditelja, učitelja **Karla Mravljaka** (blagajnik), še v Avstro-Ogrski ustanovila prvo lovsko družbo – Zreški lovski konzorcij. Med obema vojnoma je pod Mravljakovim vodstvom tradicijo nadaljeval Zreški lovski klub Sraka, ki je uspešno gospodaril s podzakupljenim loviščem, ki je bilo veliko približno 2000 ha.

Lovsko interesno kontinuiteto predstavlja 15. avgusta leta 1946 ustanovljena **Lovska družina Zreče**, v katero je nadučitelj Mravljak zbral še 12 članov. 13. 12. 1949 se je zreški lovski družini pridružilo tudi šest članov LD Skomarje, ki je zgubila lo-

S proslave ob 60-letnici LD Zreče

tijske in gozdne posestnike z območja našega lovišča, številne donatorje in sponzorje, predstavnike ZGS ter predstavnike sosednjih lovskih družin in druge prijatelje. Praznovanje, ki smo ga organizirali v našem lovskem domu, se je začelo že dopoldne s svečano sveto mašo, posvečeno sv. Hubertu, ki jo je daroval župnik iz Gorenja nad Zrečami gospod **Stanko Krajnc**, ki je med drugim pojasnil da »... Sveti Hubert, zavetnik lovcev, ni poznal zavisti, hinavščine. Takšen bi moral vsak prijatelj narave ...« So maševala sta tudi **Silvester Molan** in prof. **Srečko Rehar**. V ta namen smo postavili lovsko kapelo, v kateri za srečo pozvanja

višče zaradi ustanovitve državnega lovišča. Biserni jubilej – 60 let uspešnega delovanja in gospodarjenja z divjadjo pa ne pomeni samo pravne kontinuitete, ampak tudi nešteto ur vloženega dela, veliko prelitega znoja, mnogo truda, pa tudi veselja in (lovskih) radosti ter prešernega druženja vseh naših zadnjih lovskih generacij.

Pred nami pa niso sami uspehi. Zreški lovci sicer lovimo v še precej (ne)razumno okrnjeni naravi. Vendar dandanes v sodobnem svetu vse bolj prevladuje nova miselnost, da človek preprosto zato ne sme in ne more biti več neomejen gospodar narave. Žagamo si vejo, na kateri

¹ Lovec, št. 5/06, str. 253

sedimo. Zadnja vremenska dogajanja nam to le potrjujejo. Torej, dragi bralec, gospodarstvenik, podjetnik, lovec, zemljiški posestnik, gostinec, turist, pohodnik, nabiralec gozdnih sadežev, motokrosist, sankoč, biciklist ali politik: narava je ena, nam vsem dodeljena ... Skupaj spoznajmo, da je skrajni čas, da jo lahko obvladamo samo tako, da se ji podredimo. V največji mogoči meri bo ta sodobna naravohranitvena, biocentrična paradigma upoštevana tako, da se naravi podredimo tudi s svojimi, pogostokrat (preveč)egoističnimi gospodarskimi interesi. To še v toliko večji meri velja za našo, še vedno občudovanja vredno pohorsko naravo. Lepo je »nebiocentrično« graditi, še lepši pa je občutek, če »pustimo živeti«. Pustimo čim bolj neokrnjeno naravo tudi našim zanamcem!

Te ugotovitve, ki niso naslovljene samo nam, lovcem, ne morejo omajati naših skupnih uspehov in strpnosti ter samoomejevanja drugih uporabnikov prostora, predvsem kmetijskih in gozdnih posestnikov ter gozdarjev, za kar se jim zreški lovci iskreno zahvaljujemo. Tudi zaradi njihove ljubezni in navezanosti na našo krajino lahko na Pohorju vidimo gamsa, jelena, srnjaka, ruševca in divjega petelina ...

Prireditev je povezoval naš pohorski poet »Jurij Vodovnik«, ki ga posrečeno posnema **Daniel Opolotnik**, sodelovali pa so tudi rogisti iz Mute, Gasilski pevski zbor PGD Zreče ter folklorni skupini iz Skomarja ter Zreč. Čestitke za dobre želje so nam zaželeli **Gregor Bolčina**, poblaščenec predsednika LZS, poslanec v državnem zboru RS **Rudi Petan**, **Branko Kurnik**, predsednik Lovske zveze Maribor, zreški

župan **Jože Košir**, predsednik uprave Unior, d. d., **Gozard Korošec** ter starešini LD Vitanje **Bojan Bračič** in LD Oplotnica **Ivan Landeker**.

Ob slavnostnih jubilejih smo podelili tudi priznanja posameznikom in organizacijam, ki so v preteklosti pripomogli k učinkovitemu delovanju naše LD. Plaketo LZ Maribor je njen predsednik izročil podjetju Unior, ki nam zvesto stoji ob strani že vse od leta 1984. Priznanja LD je prejelo tudi več »zunanjih« posameznikov ter organizacij. Ob tej priložnosti smo našim najzaslužnejšim članom podelili tudi priznanja LZS: **Karlu Beškoviču ml.** red za lovske zasluge II. stopnje LZS, **Mirku Beškoviču** in **Jerneju Gričniku** reda za lovske zasluge III. stopnje; podelili pa smo tudi devet znakov za lovske zasluge.

Po končanem svečanem in kulturnem delu prireditve smo svoje goste povabili na lovsko veselico z ansablom Zreška pomlad.

Ob tej priložnosti smo zreški lovci izdali tudi priložnostno publikacijo, drugi zreški lovski zbornik. V njej smo poskušali prikazati naša prizadevanja za ohranjanje življenjskega prostora divjadi ter naše delovanje predvsem v zadnjem obdobju. Tudi ta izdaja povezuje vse generacije zreških lovecev, ki jih družijo skoraj stoletje uspešnega delovanja v objemu našega enkratnega Pohorja. Naša čudovita narava poleg narodne zavednosti in združevanja lovskih interesov za ohranjanje divjadi in njenega življenjskega prostora ter razumnega (trajnostnega) lova pomeni rdečo nit zreškega lovstva vse od začetkov organiziranega delovanja. Zbornik so obogatili tudi prispevki zunanjih avtorjev **Bojana**

Bračiča in **Martina Krajnc** iz ZGS. Dve priložnostni pesnitvi nam je napisal naš rojak in zvesti raziskovalec Pohorja ter publicist **Anton Gričnik**.

Pred nami niso samo uspehi. Zreški lovci sicer lovimo v še precej (ne)razumno okrnjeni naravi. A bo v največji mogoči meri ta sodobna biocentrična paradigma upoštevana tako, da se ji bomo podredili tudi s svojimi pogostokrat egoističnimi gospodarskimi interesi. To še v toliko večji meri velja za našo še vedno občudovanja vredno pohorsko naravo. Lepo je »nebiocentrično« graditi, še lepši pa je občutek, če »pustimo živeti«. Pustimo čim bolj neokrnjeno naravo tudi našim zanamcem.

Ugotovitve, ki niso naslovljene samo nam, lovcem, ne morejo omajati naših skupnih uspehov in strpnosti ter samoomejevanja drugih uporabnikov prostora, predvsem kmetijskih in gozdnih posestnikov ter gozdarjev, za kar se jim zreški lovci iskreno zahvaljujemo.

Ob tej priložnosti se javno in iskreno zahvaljujemo tudi vsem donatorjem, sponzorjem in vsem sodelujočim pri izidu zbornika ter drugim, ki so omogočili prireditve.

Mag. Boris Podvršnik

60 let LD Toplice

20. avgusta 2006 je minilo 60 let od ustanovitve **Lovske družine Toplice**, ki jo je ustanovilo 17 lovecev iz Dolenjskih Toplic in okolice. Prvi starešina je bil **Janez Šobar**, tajnik **Franc Gutman**, blagajnik pa **Peter Henigman**. Okrajni ljudski odbor je tako 27. decembra 1946 LD dodelil v zakup lovišče Toplice, ki je merilo 2.700 ha. Zakupnino v višini 1.350 takratnih dinarjev so morali plačati vnaprej, pogodba pa je bila sklenjena do marca 1951. Zaradi spremembe lovišč in njihovega oblikovanja v naravno in lovsko gospodarsko enoto so nastale nekatere nove LD, nekatere pa so se pridružile drugim LD. Tako se je leta 1950 LD Toplice pridružila LD Vavta vas, štiri leta pozneje pa še LD Uršna sela. Zaradi preoblikovanja lovišč je bil naši LD odvzet celoten del lovišča, ki je bil na levem bregu reke Krke in dodeljen lovišču Novo mesto, ter del lovišča v Rasnu, ki je bil dodeljen lovišču Padež. Sedaj naše lovišče meri dobrih 6.600 ha, od česar je okrog

Bruno Puhar prejema priznanje.

6.000 ha lovnih površin. Po strukturi ga sestavlja dobrih 3.600 ha gozdov, slabih 2.500 ha kmetijskih površin in dobrih 500 ha ne-lovnih površin. Lovišče je razdeljeno na lovske revirje Dobrava, Pakjež, Ljuben, Boršt in Farjevka.

Lovišče je dokaj bogato. V njem je največ srnjadi, jelenjadi in divjih prašičev. Od velikih zveri so prisotni medved, volk, ris in divja mačka, od malih zveri pa lisica in kunj, od katerih je predvsem belica zelo številčna. Od male divjadi je največ rac mlakaric, premoremo pa tudi nekaj poljskih zajcev. Žal so, vendar ne po naši krivdi, iz lovišča izginile poljske jerebice, prepelice ter fazani, ohranil se je le še gozdni jereb, vendar je maloštevilen. Pri realizaciji odstrela smo dokaj uspešni, čeprav k izločitvam v veliki meri pripomore tudi povoz. Izgube divjadi v prometu so zelo velike, kljub našim prizadevanjem, da bi jih zmanjšali. Lovci se zavedamo, da nismo edini gospodarji v prostoru in z divjadjo ter da lov ni pobijanje živali na pamet. Lov je ohranitev narave in divjadi pred vsemi škodljivimi vplivi »moderne« človeka. Prepričani smo, da v teh šestdesetih letih zaradi puške ni izumrla nobena divjad v našem lovišču. Promet, strupi in oračju, zemlji in rastlinah ogrožajo divjad in proti tej »kugi« bi se morali boriti »zeleni« in drugi tako imenovani varuhi narave, ne pa proti nam, lovcem, ki smo njihovi zavezniki. Lovci skrbimo za divjad kot napreden kmet za svojo živino. Če je ima več, kot ima zanjo hrane in prostora v hlevu, jo odproda.

Naš lovski dom stoji na lepi gozdni jasi v najbogatejšem predelu lovišča. Postavljen je na pogorišču nekdanje kočevarske vasi, ki so jo v drugi svetovni vojno požgali Italijani. Ob njem

Sveto mašo sv. Hubertu je ob 60-letnici LD Zreče daroval župnik Stanko Krajnc, somaševala pa sta tudi Silvester Molan in Srečko Rehhar.

kra-
ljuje košata, večsto-
letna lipa, ki je spomeniško za-
varovana. Lovski dom so začeli
graditi leta 1961 zanesenjaki iz
Toplice ob pomoči svojih dru-
žinskih članov. Leta 1962 ga je
slavnostno odprl takratni stareši-
na **Peter Henigman**. Leta 1976
smo ga razširili, saj je postal pre-
majhen za vedno številčnejše
članstvo. Natanko pred desetimi
leti pa je naš lovski dom dobil
sedanjo podobo. V slabem letu
smo prejšnji lovski dom podrli
do temeljev in zgradili novega;
gradili smo ga s prostovoljnim
delom, lastnimi sredstvi ter ob
pomoči številnih donatorjev. Pri
obnovi so se posebno izkazali
posamezniki, ki so več časa pre-
bili na Pajkežu kot doma. Slaba
tri leta po zaključku gradbenih
del pri lovskem domu smo po-
novno prijeli za lopate; sanirati
je bilo treba pogorišče pomožne-
ga objekta, ki je bil popolnoma
uničen zaradi požiga. Tudi ta
objekt smo zgradili s prostovolj-
nim delom in ob pomoči dona-
torjev. Pomagali so nam številni
obrtniki, najbolj pa smo bili
veseli pomoči CGP Novo mesto,
KOLPA, d. d. - Metlika ter GG
Črmošnjice in Podturn.

Od sedemnajstih ustanovnih
članov se je število povečalo na
93 članov. Največ nas je bilo leta
1995, ko je družina štela kar 103
člane. Žal je povprečna starost
naših članov dokaj visoka (55
let). Člani LD Toplice pa nismo

dejavni samo na
področju gojitve in lova divjadi.
Naša aktivnost se kaže tudi v
društveni dejavnosti. Redno se
družimo na novoletnih zabavah,
kjer je vedno zelo prijetno. Ob
dobri kapljici in odlični hrani, ki
jo pripravi družina našega člana
Janeza, znanega lastnika Gosti-
šča Kolesar na Dolenjih Sušicah,
ne manjka lovskih skečev in dru-
gih domislic zelene bratovščine.
Tudi na naše t. i. lovske veterane
ne pozabimo. Vsako leto se z
njimi in njihovimi družicami
srečamo v lovskem domu. Ta-
krat povabimo na srečanje tudi
vdove naših pokojnih članov.
Občasno se člani in njihove
družice odpeljemo tudi kam na
izlet, vsako leto pa priredimo že
tradicionalno Srečanje lovcev in
krajanov. Začetki tovrstnega dru-
ženja segajo v drugo polovico
sedemdesetih let. Najprej so bile
prireditve na Zdraviliški jasi v

Dolenjskih
Toplicah, pozneje pa smo jih
prestavili na Pajkež, kjer stoji
naš lovski dom.

Letos (2006) smo srečanje
lovcev in krajanov združili s pri-
reditvijo ob 60-letnici naše lov-
ske družine. Srečanja so se ude-
ležili praporščaki iz vseh sosed-
njih LD, LD Padež in Smuk pa
sta poslali tudi delegacijo. Sreča-
nje so z zvoki lovskih rogov od-
prli Šentjernejski rogisti in pože-
li buren aplavz. Nato je starešina
Igor Volk več sto zbranim pred-
stavil našo lovsko družino ter
njeno zgodovino od ustanovitve
naprej. **Miha Božič**, predsednik
ZLD Novo mesto, je zbrane na-
govoril in pozdravil tudi v imenu
Lovske zveze Slovenije kot njen
pooblaščenec.

Nato je sledila podelitev pri-
znanj. Starešina **Igor Volk** in
Miha Božič sta najprej podelila
priznanja za 45-letno članstvo v
naši LD. Priznanja so prejeli:

**Jože Bučar, Franc
Henigman, Franc Krašovec,
Bruno Puhar, Ivan Šobar,
Stane Šobar, Ciril Štrumbelj,
Jože Tomlje in Jože Turk.**
Letos je tudi deseta obletnica
prenove lovskega doma. Po-
sebnost priznanje za trud, ki sta ga
vložila v prenovo, sta prejela
**Martin Sintič in Matija Zami-
da**. Za večletno delo v družini so
prejeli plaketo LD Toplice **Franc
Avguštin, Franc Bakšič, Bojan
Bevc, Andrej Bučar, Avgust
Bučar ml., Janez Bučar, Ivan
Klobučar in Miha Pugelj**. »Ob
tej priliki pa je potrebno dati po-
sebnost priznanje in pohvaliti de-
lavce Policijske postaje Novo
mesto. Z njimi že vrsto let zgled-
no sodelujemo tako pri varova-
nju premoženja kakor tudi pri
preprečevanju krivolova in zago-
tavljanje reda na naših priredit-
vah,« je med drugim povedal sta-
rešina **Igor Volk**.

Rado in Sandi Štravs sta us-
pešno prestala pripravniški staž
in opravila lovski izpit na ZLD
Novo mesto. Ob tej priložnosti
sta pred več kot 500 zbranimi
lovci in krajanji slovesno podpi-
sala *Zaprisego* slovenskega lov-
ca. Kako je z izobraževanjem v
lovski družini in kakšen je postop-
ek za pridobitev lovskega izpi-
ta, pa je spregovoril **Ciril Štrum-
belj**, predsednik Komisije za izo-
braževanje v naši LD.

Tako kot so ga začeli, so urad-
ni del tudi zaključili Šentjernej-
ski rogisti. Zvoki lovskih rogov
so ubrano odmevali po jasi in
nato zamrli v krošnjah mogočnih
dreves.

Zbor članov LD Toplice ob praznovanju 60-letnice

Skupinska fotografija LD Petišovci ob proslavi 60-letnice

V zraku se je že nekaj časa širil vonj po divjačinskem golažu, ki so ga pripravili vrli kuharji pod vodstvom **Mihe Puglja**. Člani in naše življenjske sopotnice ter nastopajoči smo ga dobili brezplačno, po njem pa so povpraševali tudi številni obiskovalci, saj so nekateri prišli na srečanje prav zaradi golaža. Lačen in žejen ni bil nihče od kakih 200 obiskovalcev. Kuharji so imeli polne roke dela, da so napekli dovolj kotlovine iz divjačinskega mesa, poskrbljeno pa je bilo tudi za tiste, ki prisegajo na odojke ali jagenjčke. Priznati moram, da so jih **Jože Mausar** in njegovi fantje odlično spekli, nož in sekir pa je večče vihtel **Brane Zupančič**. Toda brez **Jožeta Povšeta** in njegove skrbne priprave mesa vse dobrote gotovo ne bi bile tako okusne.

Vreme je bilo kakor naročeno za takšno druženje, malo slabe volje je povzročilo nekaj kapelj dežja, ki so pregnale manj vnete obiskovalce. Drugi so pridno brusili pete vse do ranih jutranjih ur, saj je za ples in dobro voljo poskrbel Ansambel Vandrovci s svojimi poskočnimi vižami.

Franc Kulovec

60 let LD Petišovci

Lovska družina Petišovci, v kateri je dejavnih 67 članov zelene bratovščine, leta 2006 praznuje 60 let organiziranega delovanja in organiziranega gospodarjenja z loviščem. Lovci so jubilej proslavili v nedeljo, 10. septembra 2006, pri svojem lovskem domu v Dolini. Praznovanja so se poleg članov LD Petišovci kot gostje udeležili tudi lovci iz Kluba prijateljev lova iz Celovca v Avstriji in iz lovskih družin s Hrvaške: iz Murskega

Središča, Dekanovca in Vratišnica.

O pomembni vlogi lovske družine, ki gospodari na 4.500 ha, sta na slovesnosti spregovorila starešina LD **Anton Graj** in gospodar **Aleksander Marič**, ki sta kronološko podala poročilo in oceno dela za zadnje desetletje. V zadnjem desetletju so namreč zgradili hladilnico za divjačino in strelišče za glinaste golobe. V vsem obdobju so člani in vodstvo LD Petišovci skrbeli za ohranitev narave in divjadi v lovišču, in sicer s pravilnim pristopom in odnosom do okolja. V društvu ugotavljajo, da beležijo nihanje številčnosti divjadi v lovišču, predvsem poljskega zajca, katerega je uničilo sodobno kmetijstvo.

V preteklosti so tod bolj kot zdaj lovili tuji lovski gostje, predvsem italijanski, in sicer fazana, zajca, poljsko jerebico. Vseh 60 let delovanja LD Petišovci je bila zelo aktivna strelska ekipa, leta 2006 pa je postala v streljanja na glinaste golobe tudi prvakinja ZLD Prekmurje. V kombinaciji je osvojila 3. mesto, posamezno pa je postal prvak **Bojan Budin**. V minulih šestdesetih letih so člani veliko

postorili predvsem na področju ohranjanja naravne dediščine, obenem pa so ohranjali vse lovске običaje.

Bojan Žerdin

LD Železniki - 60 let

Tudi naša LD je letos, tako kot mnoge družine v Sloveniji, praznovala 60-letnico ustanovitve. 10. avgusta pred 60 leti se je zbralo 20 lovcev iz Železnikov in bližnje okolice na ustanovni sestanek. Na sestanku so ugotovili zakonsko možnost za ustanovitev LD in opravili popis ustanovnih članov, za starešino LD izvolili **Borisa Globočnika** in za tajnika **Jožeta Benedičiča**. Zapisnikar je bil **Vinko Markelj**, ki je od tedaj prisotnih edini še živeči ustanovni član, za kar mu je LD na slavnostnem srečanju podelila naziv častnega člana. Srečanja se je udeležila večina članov z ženami. Slavnostni govornik je bil starešina družine **Anton Globočnik**, sin starešine izpred 60 let. V svojem govoru je

Župan in poslanec Miha Prevc je izročil priznanje Občine Železniki starešini Antonu Globočniku.

povzel življenje in delo družine v minulih letih, ko se je iz skromnih 20 članov povečala na sedanjih 78 in iz prvotnih 3.700 ha lovišča na sedanjih več kot 9.000 ha. Povečanje je zasluga tedanjega članstva, ki je bilo odprto za nove, predvsem mlajše člane, in tudi zmanjšanje lovišča GL Triglav - Bled, ki se je umaknilo s celotnega območja Blegošja in Je-lovice. V vsem tem času je družina pri gospodarjenju z divjadjo upoštevala sonaravno gospodarjenje v lovišču, tako da številčnost divjadi nikoli ni bila ogrožena, škoda v gozdu pa je bila minimalna. Tako je še dandanes.

Uspeši smo uravnesiti interese lastnikov gozdov in kmetijskih površin pa tudi interese lovstva in razmere za divjad. Nena zadnje smo svojo dejavnost uskladili tudi z interesi občine, o čemer priča priznanje Občine Železniki, ki nam ga je izročila letos ob občinskem prazniku. Priznanje vsekakor kaže, da je LD izpolnjevala svoje naloge resno, dosledno in na vseh področjih.

Ob delu, uspehih pa tudi neuspehih si je družina prizadevala reševati vrsto naravnih nesreč, kot so bile hude zime, gamsja garjavnost in slepota ter posledične izmenjave vrste populacij divjadi (v začetku je bilo lovišče okrog 25 % gozdnato, medtem ko je zdaj gozda že več kot 80 %). Zaradi gospodarjenja z gozdnimi in tudi kmetijskimi površinami se je številčnost srnjadi zelo zmanjšala, številčnost jelenjadi pa zelo povečala. V zadnjih 20 letih se družina srečuje z novo težavo: kako bi ohranili vsaj nekaj mirnih predelov in nekaj naravnega okolja za divjad, ki ga za svoje normalno življenje nujno potrebuje. Pritiski na naravo in s tem na divjad so se namreč zelo povečali. Rekreativno pohodništvo, tekmovalno planinarjenje na Ratitovec, množično gobarjenje itn. povzročajo umikanje in izginjanje divjadi. V takih razmerah bi bilo morda treba poskrbeti za zavarovana območja, seveda v soglasju z drugimi, predvsem s planinci in lastniki gozdov. To pa je problem, s katerim se spopada celotno lovstvo in vse družine v Sloveniji.

Na koncu naj omenim, da smo v teh letih postavili lovski dom v Železnikih, lovsko kočjo na Prtovču in na Podnu pod Ratitovcem.

Jubilej smo sklenili z željo, da bi se tako dobro razpoloženi in v čim večjem številu srečali tudi ob 70-letnici.

Ivan Nečemar

Člani LD Železniki ob jubileju

Na lovski razstavi v Slavini

V prostorih stare šole v Slavini so po dolgih letih zopet odmevali otroški glasovi. Učenci OŠ Prestranek so si prišli ogledat zanimivo razstavo. V obnovljeni stari šoli so lovci iz Prestranka pripravili razstavo v počastitev 60-letnice **Lovske družine Prestranek**. Otroci so lahko celo pobožali medveda, občudovali kožuh volka in jelenje rogovje, se čudili velikosti divjega prašiča in izvedeli marsikaj zanimivega o živalih v domačih gozdovih. Videli so tudi vodomca, ki ga v domačem naravnem okolju skoraj ne najdemo več.

Domači lovci so jih popeljali po razstavi, jim predstavili dejavnosti članov LD, jim razkazali lovčovo opremo in jih opozorili, da moramo naravo varovati in zanjo skrbeti.

In kaj so o razstavi izjavili učenci?

»Bilo je zelo lepo. Videli smo razne živali. Morali bi biti več časa tam.« – **Nina**, 4. razred osemletke

Učenci OŠ iz Prestranka na razstavi tamkajšnje LD

»Lovci so nam predstavili vso lovsko opremo in pokazali, kako se oglašajo jeleni.« – **Eva Skočir**, 4. razred osemletke

»Na razstavi je bil vsem najbolj všeč majhen divji prašiček.« – **Rebeka**, 4. razred osemletke

»Pokazali so nam razne živali. Živali streljajo le, če so bolne, slabotne in nevarne. Divje živali tudi krmijo.« – **Maja**, 4. razred osemletke

»Predstavili so nam veliko

živali. Najlepša je bila veverica. Videli smo tudi razne puške.« – **Nika**, 4. razred osemletke

»Videl sem puške in kože od živali. Najbolj zanimiva je bila jelenova glava z rogovjem.« – **Mitja**, 3. razred devetletke

»Videli smo puške. Videli smo tudi merjasca. Tam so bile tudi ptice.« – **Patrick**, 4. razred devetletke

»Nazadnje so nas pogostili s sokom.« – **Nives**, 3. razred devetletke

Zapisala: **Liljana Bole**

Moje bližnje srečanje z medvedom

Opisala bom svoje bližnje srečanje z medvedom, ki se je zgodilo lani (2005) lepega poletnega večera.

Skupaj z mojo mamico, sestro Manco in bratom Tilnom smo se po večerji odpravili na večerni sprehod proti gozdu, za vasjo, ki vodi mimo očkove opazovalnice za divjad.

Z mislimi, zatopljenimi v naš klepet, smo se sprehajali ob pašniku, kjer se čez leto pase sosedova živina. Ker s Tilnom velikokrat nosiva hrano divjadi, naju narava večkrat obdari z lepimi prizori, saj vidiva veliko divjih živali. Tudi tokrat sva se splazila pod električnim pastirjem čez pašnik, prek krmne njive za divjad proti večji jasi, kjer se divjad pase vsak večer. Mamica in sestra sta nadaljevala pot naprej, saj naj bi ju midva prav kmalu dohitela. Mami se je obrnila proti opazovalnici, kamor nosimo hrano za divje živali, če je kje slučajno kakšna divjad, da bi jo lahko opazovali, kako se hrani. V tistem trenutku je zagledala za majhno vzpetino nekaj kosmatega, kakor grivo. Najprej je pomis-

lila, da je ob pašniku konj, toda že v naslednjem trenutku se je griva v vsej svoji veličini dvignila, ker je verjetno že zavohala mamico in sestro.

Mami se je ustrašila za naju, zato nama je naglas zavpila, naj beživa, ker je na kraju, kjer krmimo divjad, medved. V tistem trenutku naju je kosmatinec zagledal, se obrnil in stekel proti nama. Ker sva bila s Tilnom zatopljena v misli, kje bova zagledala kakšno srno, sva na mamičino klikanje le malo postala; takrat pa nama je bil medved že za hrbtom. Ko sva to opazila, sva stekla nazaj, da se nama je menda kar kadilo izpod nog. Potem naju je še električni pastir pošteno stresel, saj se nisva imela časa pod njim previdno splaziti kot ponavadi. Kosmatinec se ga je ustrašil, saj ga je moral že kdaj zelo »prestrašiti«, da ni šel za nama.

Tako se je gozdni stric Jaka odpravil k mizici »pogni se«, ki jo zalagava z bratom in sestro. Ko sva pritekla do mame, sva se tresla kot šibi na vodi. A hlače so, hvala Bogu, ostale suhe. Za las sva mu ušla. Potem smo z mamico in Manco gledali kosmatega strica izza grma, saj se sploh ni hotel umakniti. Ker očka ni bilo doma, smo mu po mobitelu sporočili, kaj smo doživeli. Povedal nam je, da je to zahvala narave za naš trud. Tilen je stekel poklicat še sosedove, da so se ga tudi oni dodobra nagledali. Medvedu je naše opazovanje očitno ugajalo, saj je kar lepo poziral: nekaj časa je sedel, potem je ležal, se dvigoval na zadnje noge in mirno jedel koruzo, ki sva jo popoldne z bratom nesla na tisto mesto. Po dobri uri opazovanja smo kosmatinca komaj pregnali, saj se sploh ni zmenil za naše glasno pogovarjanje, ploskanje njegovim »možičkom«, sklecami in ležanju.

Jeseni jih je očka, skupaj s svojim lovskim prijateljem Slavkom s Štajerske, na istem kraju videl kar 8 skupaj. Tudi takrat je poklical domov, da so jih odšli pogledat še mami, Slavkova soproga Hermina in brat Tilen, jaz pa sem takrat že spala.

Konec koncev vam izdam, da me je bilo počten strah, a sem bila z dogodkom zelo zadovoljna, saj sem verjetno ena redkih otrok, ki imam možnost videti toliko divjih živali. Očka mi vedno pravi: »Maša, to je darilo in plačilo Narave za tvoj trud, ki ga vložiš, ko hraniš divjad in znaš deliti prostor z njo!«

Maša Nared, 4. b
OŠ Maksim Gaspri – Begunje

V krogu svojih najbližjih in s svojimi lovskimi tovariši je 80-letniko čiljenja praznoval član Lovske družine Slovenj Gradec, **Janko Dunaj**, ki se je rodil 27. 6. 1926.

Član LD je že od leta 1965.

Janko je eden izmed članov Dunajev rodbine številnih lovcev iz Preleki, kjer je bil že njegov dedek Franc pred 1. svetovno vojno lovski zakupnik. Lovsko tradicijo je nadaljeval oče Alojz, ki je bil po 2. svetovni vojni član izpitne komisije za okraj Ljutomer, brata Alojz in Franc sta oba vidna lovca, v četrtem kolenu jo nadaljujejo kar štirje nečaki v Preleki, na Koroškem pa zet Franjo in vnuk Mitja.

Janko je že v mladosti zapustil rodno Preleko in se ustalil na Koroškem, kjer je pogljal korenine, si ustvaril družino ter se vključil lovske vrste. Ob pogostih obiskih na svoji domačiji se je še naprej družil s preleškimi lovci, saj je življenje nanese tako, da se je družinska lovska družina povečala še za dva svaka.

Janko je opravil tudi lovski izpit kot član LD Ljutomer pri LZ Ljutomer.

Kmalu po vstopu v LD Slovenj Gradec je leta 1968 sprejel prvo nalogo tajnika. Od tistega časa je bil nepretrgoma član UO LD ali drugih organov lovske družine. Bil je namestnik starešine, prosvetar, predsednik NO, kar je še zdaj. Osemnajst let, več mandatov zaporedoma, je bil starešina te LD (od leta 1985 do 2003). Vmes je bil tudi trikrat predsednik LGB, pet let oskrbnik lovskega doma in v prvem mandatu ustanovitve Koroške LZ član komisije za finančno poslovanje. Vse funkcije opravlja nepretrgoma že 37 let. Vedno je imel neustavljivo voljo, ideje ter dovolj energije za razvoj svoje LD. Največji premiki so se zgodili prav v času njegovega starešinstva in vodenja LD. Že prej si je zelo prizadeval pri gradnji lovskega doma, ko pa je postal starešina, so zgradili še nekaj objektov ob lovskem domu, napeljali telefon, centralno ogrevanje in do lovskega doma pripeljali lepo cesto. Ko je opravljal funkcije, Janko ni bil samo organizator del. Tudi sam je rad prijel za delo, ko so pripravljali krmo za divjad na krmini njiavah in urejali nove lovske steze po obronkih Uršlje gore.

Še posebno je zaslužen na področju lovskega strelstva, saj je dolgo aktivno tekmoval na lovskih strelskih tekmah po vsej Koroški in zunaj nje. Veliko truda je vložil pri gradnji in širitvi strelišča v Znančanih, ki je zdaj edino sodobno urejeno strelišče na Koroškem. Tja zelo rad zahaja in se tudi vsak teden redno srečuje s svojimi lovskimi tovariši. Ni še odložil puške in še vedno ga kot strelca - veterana ali kot sodnika srečujemo na družinskih in bazenskih strelskih tekmah. Je tudi gonilna sila pri zdaj že tradicionalnem strelskem tekmovanju za pokal mesta Slovenj Gradec. V času njegovega starešinstva so začeli organizirati prireditve, na katerih se lovci v njihovi družinski člani rekreirajo in zabavajo. Začeli so prirejati smučarske in sankarske tekme, pohode na Vernico, srečanja z zemljiškimi posestniki. Prireditve so postale tradicionalne in jih negujejo še vedno.

Kot naturaliziran Korošec je Janko aktiven tudi v drugih društvih. Kot velik ljubitelj narave je zelo dejaven v ribištvu, saj je eden od ustanovnih članov Koroške ribiške družine, ki jo je kot predsednik vodil 30 let, zdaj pa opravlja funkcijo računovodje. Za vse zasluge so mu koroški ribiči podelili naziv častnega predsednika. Najdaljši staž pa ima v AMD Slovenj Gradec, kjer je opravljal razne funkcije, in sicer od predsednika do NO, kar je še sedaj. Tudi tam so ga razglasili za častnega člana.

Za vse opravljene zasluge in delo je na področju društvenega in družabnega dela prejel številna državna in društvena odlikovanja ter priznanja. LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in redoma III. in II. stopnje, LZ Maribor pa s plaketo.

Le redki so ljudje, ki premorejo toliko volje in energije ter se zmorejo tako razdajati za skupnost in druge ljudi kot Janko. Verjetno je k temu pripomogel njegov značaj: veder in čil, tih in skromen, vedno pa z odkritostjo in pošteno besedo. Izhaja iz generacij vrst ljudi, ki jim dana beseda pomeni več kot gora popisanih listov. S svojim delom in nastopom si je pridobil številne prijatelje, ugled in spoštovanje. Da ima še vedno mirno roko in bistro oko, je potrdil še pred nedavnim, ko je uplenil gamsa z enim rogljem.

Vsi njegovi lovski prijatelji želimo Janku, da bi še naprej ohranil trdno zdravje in bi še dolgo prihajal med nas.

LD Slovenj Gradec – D. L.

Na obrobju Ljubljanskega barja, v idilični vasi Stajenje pri Igu, se je 29. 7. 1936 začelo uspešno življenje našega jubilara **Ludovika Sterleta**. Rodil se je v številni družini državnega mojstra in vaškega kovača – zato dobro sliši tudi na ime Kovačev Luda. Doma so ga naučili na strog red, predvsem pa na delo in potrpežljivost. Rosno mladost je preživljal med vojno, ko sta vladala veliko pomanjkanje in odrekanje. Oče je bil v internaciji. Ludo pa je imel vedno veliko srce za vse živali, tako za domače, ki jim je, skupaj z očetom, velikokrat pomagal, kakor tudi za divje, ki jih je pozimi skrivaj krmil pod kozolcem. Poleg velikega srca je imel Ludo tudi odprto glavo za uk, saj je bil tisti čas v širni okolici prvi elektrotehnik, predvsem pa »tisti, ki je znal že takrat popraviti radio«. Zaradi službe, ki mu je kazala pot h kruhu, se je preselil v Ljubljano in si z ženo Jožico uredil toplo družinsko gnezdece, v katerem sta vzgojila tudi dva sinova. Tesno povezan pa je ostal z rojstnim krajem, kjer je bil povsod tam, kjer je bilo opraviti z živalmi. Od domačih živalih so ga navduševali, kot kovačevega sina, vedno in povsod predvsem konji. Pomagal je zaživeti Konjerejskemu društvu Ig, kjer je še vedno član, štiri leta pa je bil tudi njihov predsednik. Prav tako je zelo dejaven v domačem čebelarstvu in ima tudi ličen čebelnjak.

Njegova glavna ljubezen pa so divje živali. Že leta 1961 je postal član domače Lovske družine Ig. Lovski izpit je opravil leta 1962, pozneje

tudi izpit za preglednika uplenjene divjadi in ostal nam je zvest do dandanes. Veliko njegovega dobrega dela je bilo vloženo v delo LD Ig, za kar smo po njegovi zaslugi prejeli marsikatero pohvalo. Kot izjemen ljubitelj divjadi je zelo redko uplenil žival. Toliko bolj pa se je posvečal lovskega strelstvu (je tudi lovski strelski sodnik), kjer je dosegel je veliko lepih uspehov. Najbolj nas razveseljujejo uspehi, ki jih je pod njegovim vodstvom dosegla naša LD Ig. Pri njenem vodenju je aktivno sodeloval od leta 1964 pa do danes, ni bilo prekinitev; to je tudi rad počel in je izkoristil vse svoje vodstvene sposobnosti. Našejeje njegovo bogato delo: bil je gospodar LD Ig (1964 do 1967 in 1980 do 1984), starešina (1985 do 1987; 1996 do 1998 in 2002 do 2006). Bogate izkušnje je prenašal na mladi rod tudi kot predsednik NO (1987 do 1989 in 1991 do 1995). Na koncu naj omenimo še njegovo najbolj žlahtno posebnost, po kateri ga poznajo po vsej Sloveniji in tudi v zamejstvu. To je področje lov-

ske kinologije oziroma po njegovi ljubezni do lovskih psov. Zaljubljen je namreč v lovske terierje, ki ga spremljajo vse njegovo življenje. Njegovi štirinožni prijatelji mu ljubezno v polni meri vračajo s pravo »pasjo zvestobo«. Pes mu je lovski tovariš in zvest sodelavec; ne le kot orodje ali priučen predmet za dosego cilja! Svoj prefinjen pogled na lovske kinologije je predstavljal tudi kot družinski kinološki referent, predvsem pa je dejaven okviru LKD Ljubljana in ŽLD Ljubljana.

Tako zavzeto delo ne more biti nepaženo, zato je bil na vseh področjih deležen pohval, zahval in odlikovanj. Za zasluge v lovstvu je od LZS prejel znak LZS za lovske zasluge, reda III. in II. stopnje, na kinološkem področju pa je od KZS prejel srebrni in zlati znak KZS.

Na koncu zapisa zaželimo našemu jubilaru: »Luda, ostani nam še naprej tak, kot si, naj ti zdravje še dolgo služi in boginja Diana naj ti nakloni še obilo lovskih užitkov!«

LD Ig – A. P.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90-letnico

Silvo Fendre, LD Ponikva

85-letnico

Nikola Čulum, LD Novo mesto
Dragomil Ferk, LD Rače
Anton Pokeržnik, LD Zeleni vrh
Jože Tomlje, LD Toplice
Franc Turnšek, LD Boris Kidrič
Vincenc Zupančič, LD Kresnice

80-letnico

Lojze Avsec, LD Gorenje Jezero
Jakob Baraga, LD Lož, Stari trg
Ernest Jaušovec, LD Benedikt
Karel Krapše, LD Makole
Štefan Lanjšček, LD Rogašovci
Stanko Pirjevec, LD Čaven
Jože Prepeluh, LD Pugled
Janez Sedonja, LD Pečarovci
Janez Steržaj, LD Rakek
Franjo Štruc, LD Remšnik
Mirko Žetko, LD Žabnik, Obrov
Janko Žgavec, LD Javornik

75-letnico

Franc Branc, LD Jesenice
Evgen Čermelj, LD Hubelj
Franc Fajs, LD Šmarje pri Jelšah
Mirko Fras, LD Medvode
Franc Galinec, LD Sveta Marjeta
Brane Gostinčar, LD Vransko
Jože Hribnik, LD Škofja Loka
Štefan Humar, LD Domžale
Franc Krajnc, LD Smrekovec
Milan Kržišnik, LD Žiri
Anton Markovič, LD Velka
Mihael Medved, LD Predgrad
Milan Novak, LD Selca
Jože Obreht, LD Radvanja
Ivan Partlič, LD Košaki
Vlado Pašalič, LD Strunjan
Anton Pavlič, LD Luče ob Savinji
Vinko Polajnar, LD Tržič
Anton Ramšak, LD Ruše

Alojz Ravnihar, LD Udenboršt
Janko Razpet, LD Tolmin
Ivan Robič, LD Kamnica
Nikolaj Rolih, LD Trnovo
Slavko Škoda, LD Suha krajina
Franc Špendal, LD Fram
Franc Urankar, LD Lukovica
Bruno Vrh, LD Trnovo
Jože Zevnik, LD Brestanica
Anton Zgonec, LD Iga vas
Anton Žagar, LD Jože Lacko

70-letnico

Franc Bigec, LD Podlehnik
Marcelo Doljak, DSL FJK Doberdob
Franc Fužir, LD Mozirje
Vinko Groznik, LD Šmartno pri Litiji
Ivan Hvala, LD Trebuša
Silvi Jurjavčič, LD Idrija
Martin Klajder, LD Orehovica
Štefan Klobučar, LD Gorjanci
Franc Leban, LD Otavnik
Miha Lipušček, LD Tolmin
Marjan Mekina, LD Rakek
Peter Mramor, LD Rakek
Alojz Noč, LD Jesenice
Ivan Ožbolt, LD Osilnica
Janez Pešl, LD Pernica
Jože Poropat, LD Pobrežje, Miklavž
Marjan Potočnik, LD Begunjsčica
Branko Radošević, LD Mlinše
Franc Ravnjak, LD Gaj nad Mariborom
Rudi Rudolf, LD Porezen, Cerkno
Franc Sajovic, LD Dobruča
Ivan Strnad, LD Ruše
Oskar Štamulak, LD Golavabuka
Jože Ušaj, LD Ljask
Kristl Valit, LD Muta
Štefan Vereš, LD Zreče
Štefan Winkler, LD Kobariid
Miljan Zidanič, LD Globoko

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih, ki so nam jih posredovali tajniki LD na članskih seznamih!

Na pribojšek k starešini!

Srna s trojčki

V LD Ruše ne pomnimo srne, ki bi skotila trojčke. Zato je toliko bolj zanimivo, da se je letos pojavila prav nad hišo na novo izvoljenega starešine naše LD **Bojana Urbančiča**. Širše je znan po kakovostnih tiskarskih izdelkih, lovcem pa po uspešnem tekmovalstvu v lovskošportnem strelstvu in po tej veščini ustreznem gojitvenem odstrelu parkljaste divjadi, zlasti divjih prašičev. Njegova tiskarna Uprint s stanovanjsko hišo in večjo ohišnico stoji ob robu gozda na zahodnem obrobju Limbuša, med medkrajevno cesto Maribor–Ruše in vznožjem dobro zaraščenega Pohorja. Prav tod je našla ugodno stanišče krepka srna, ki se je privadila domačim obiskom in pogostim obiskom drugih ljudi, vrvežu na sosednjem nogometnem igrišču, okoli športne dvorane in na drugi strani ceste stoječe osnovne šole, pa tudi gostemu prometu motornih vozil. Srna je občasno izstopala tudi na pašo ob robu gozda nad tiskarno. Zato ji je starešina začel tja pokladati jabolka iz domačega sadovnjaka. Njeni obiski so postajali vedno pogostejši in »brezskrbni«, kar je skupaj z njenim dobro vidnim vimenom kazalo na njene velike prehranske potrebe zaradi hranjenja mladicev.

In res! Ob zori v začetku julija je Bojan ob srni opazil še tri manjše sence. Z dvogledom je ugotovil, da srna vodi tri mladice, ki pa so se kmalu umaknili v kritje. V naslednjih dneh je srna izstopala sama, tudi po večkrat na dan. Ko sem to izvedel, sem 25. julija zaradi opravka pri starešini vzel s seboj svoj fotoografski aparat z 12 x optičnim zoomom. Imel sem srečo, ker je srna ob 11. uri hlastno žvečila jabolka in med tem pogledovala proti meni. Nisem odlašal in hitro sem nekajkrat pritisnil na sprožilec. Ker je bilo moje klikanje za srno gotovo nekaj novega, se je z elegantnim skokom poslovlila v kritje. Še večjo srečo je imel starešina, saj je 8. avgusta v zgodnjem jutru napravil več posnetkov celotne družinice. Razumljivo je, da srnino družinico domači skrbno varujejo, med njimi zlasti Bojanova žena Dajana, ki gotovo ne bi odpustila morebitnemu skrunitelju tega tihožitja. Ker bo srna gotovo ostala na osvojenem ozemlju, bo prav za-

nimivo spremljati njeno nadaljnjo rodnost.

*Franc Kranjc,
LD Ruše*

Skrb zbujaajoče število žrtev divjadi na naših cestah

Pogin divjadi pod avtomobilskimi kolesi v Sloveniji je že skrb zbujaajoč. Samo leta 2004 je bilo evidentiranih 8.479 izgub divjadi na slovenskih cestah (vir: Lovska zveza Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije). Dejanske izgube divjadi na naših cestah pa so bile v navedenem letu še večje, saj vse iz različnih vzrokov niso bile evidentirane. Leta 2004 je bila največkrat žr-

Srna s tremi mladici nad hišo novoizvoljenega starešine LD Ruše

tev cestnega prometa srnjad, ki je pri nas tudi najpogostejša vrsta divjadi (5.756 glav), sledijo: poljski zajec (932), lisica (631), jazbec (319), fazan (251), kuna belica (229) in jelenjad, tudi damjak (149 glav). Evidentirane izgube druge divjadi so manjše.

Cestni promet pa ni edini vzrok za izgubo divjadi, čeprav je bistveno najpogostejši. Izgubam botruje še več drugih vzrokov, navedli jih bomo nekaj le za srnjad v letu 2004. Tako je bilo med drugimi vzroki žrtev **železniškega prometa** 78 glav srnjadi. **Potepuški psi**, katerih lastniki kršijo veljavno zakonodajo (35. člen zakona o divjadi in lovstvu!), so povzročili hudo trpljenje in smrt 805 glav srnjadi. Pod **motornimi kosilnicami** nepazljivih in neozaveščenih upravljavcev je končalo življenje 850 živali, zla-

sti mlade srnjadi, **krivolovci** pa so uplenili 117 glav srnjadi. Tako je bila v Sloveniji leta 2004 evidentirana izguba srnjadi 7.606 živali, kar je 17,6 % od načrtovanega letnega odvzema iz slovenskih lovišč. Odvzem je 43.104 glav srnjadi pri ocenjenem številčnem stanju v slovenskem prostoru, ki je 105.000 glav.

Za zmanjšanje izgub divjadi na slovenskih cestah bodo morali poleg že stalnih in številnih preventivnih zaščitnih dejavnosti lovcev veliko več storiti tudi drugi subjekti družbe, pri čemer je pomembno predvsem **povečati skrb za ohranjanje bivalnega okolja divjadi**. Njen življenjski prostor se zaradi stalnih in vedno večjih človekovih posegov v okolje krči in siromaši, zaradi česar divjad nekaterih vrst že izumira, nekatere druge pa spreminjajo svoje življenjske na-

vade, kar pa je zanje velikokrat usodno – predvsem na cestah.

Mag. Jože Marhl

Safari na liči antilopo v slovenski prestolnici

Še dan prej, ko mi je Kukov po telefonu poslal sporočilo SMS z vprašanjem: »Ali jagaš antilopo iz živalskega vrta?« sem si mislil, da sta spet z Gangesom kaj strupenega popila, pa ju malo zanaša. In sem veselo naprej nastavljal anteno na naš, pregovorno slab televizijski signal. Graben pač! Pa mi je na isti signal zvečer po teletekstu prinesel informacijo, da je ena samica res ušla iz živalskega vrta v Ljub-

ljani. Aaaa, to je to! In smo šli spat, da bomo sveži za jutranjo jago.

Zjutraj ob zori sva z Biso odpeketa la novim dogodivščina naproti, se sprehodila, nalajala, navozila in se ravno prav privlekla domov za dobro kavico naše hišne gospodinje.

»A imaš kaj časa?« me je namreč kar naravnost napadel starešina po telefonu. Njegov glas je bil tak, da mi je bilo takoj jasno, da ne gre samo za obiranje hrushk. »Ma, si ga bom vzel; kaj pa je?« In zgodba se je začela odvijati. Brane nas je sklical, nekaj takrat dosegljivih dobrovskih lovcev, in že smo hiteli, vsak v svojem avtu, proti ljubljanskemu živalskem vrtu. Potem smo bili priča zamenjavi motela Mons in Tikveš, a smo se po nekaj minutah cestnohitrostnih dirk končno le zbrali ob gozdičku za Koseškim bajerjem, kjer so nas že nestrpnost čakali uslužbenci živalskega vrta s strokovno direktorico na čelu. Ekipa veterinarjev in vzdrževalcev je že pred nami izsledila pobeglo antilopo. Vanjo je izstrelila poseben naboj z uspalom, nakar je žival pobegnila v gozd, kjer naj bi nekje verjetno omamljena obležala. Sami so prečesali manjši del gozda, kjer pa je niso našli, zato so se odločili, da bodo zaprosili za našo pomoč. Seveda smo bili lovci takoj za to, saj oditi na tak »safari« ni kar tako, sploh pa tako rekoč sredi Ljubljane. In smo začeli »pametovati« in spraševati uslužbence o raznih dodatnih informacijah; saj veste, tako kot vedno na vsakem lovskega pogonu na koncu ... Na podlagi informacij veterinarjev smo predvidevali, da (»če«) antilopa leži nekje uspavana. Zato smo se razporedili v strelce, se raztegnili čisto do ograje obvoznice in se začeli pomikati v smeri proti Podutiku. Prej kot po 50 metrih se mi je že oglasil Francelj, ki je bil najbližje ograji obvoznice: »A jo vidiš? Proti tebi gre.« In res, pogledaj jo oz. »ga«, kajti pozneje smo ugotovili, da je samec. Lepo, mirno se je korakoma pomikala mimo naju v nasprotno smer. A Joško, moj sosednji, se ni vdal kar tako. Začel je vpiti in teči za Ličijem, le-ta pa v drnec in po makadamu kakšnih 100 m naprej, kjer je spet zavil v gozd. No, saj je Joško dobro hotel, le laso je pozabil doma ...

Torej, spet smo se zbrali na bojnem posvetu in obrnili pritisk v drugo stran po navodilih našega pravljicarja Vita, ki odlično pozna tamkajšnji teren. Pred za-

Foto: F. Krajnc

četkom smo v naše vrste postavili še enega strelca s puško z nabojem z uspalom, drugega pa napotili naprej v zasedo.

Pritisk je trajal nekoliko dlje kot prejšnji, ko sem naenkrat zagledal »osebo iz tiralice«, kako je ležala pred menoj v grmovju in se ni prav nič menila za nas. Po mojem mnenju se je samo pretvarjala. Odločil sem se za pantomimo, da bi čim tišje nase opozoril strelca in da ne bi splašil Ličija. Naenkrat me je začela oponašati še leva soseda, dekle iz živalskega vrta, in že sva s strelcem modrovala, kdaj in kako bi lahko oddal dragoceni strel skozi gosto grmovje. Pa se Vito, malo bolj levo, nikakor ni strinjal s tem in je začel s palico tolči po robidi. Sicer se je pozneje izgovarjal, da sploh ni vedel, kaj se dogaja in da se je skušal le prebiti naprej. Toda ker vem, da je on dobra duša, je hotel Ličiju le privoščiti še malo svobode. No, on je priložnost tudi izkoristil in jo v galopu ubral tik ob ograji obvoznice nazaj proti Podutiku.

Ko smo videli že tri načine Ličijevega premikanja, smo se tudi sami odločili za spremembo naše lovske taktike. »Napokali« smo se v avtomobile; dva celo zadaj v policijski avto.

Za Ličija se je začel bolj napet del dogajanja. Čakal nas je tik ob betonski ograji obvoznice; tam, kjer je pod njo prepust, ograjen z visoko mrežo na vseh straneh. V smeri naprej pa so ga zapirale že ograje koseških stanovanjskih hiš. Na razdalji kakšnih 50 m od nas se je sprehajal sem in tja. Stisnjen, rekli bi ... v mat poziciji. Ja, seveda, to smo si le mislili! Veterinar ga je uspel spet zadeti z odmerkom uspavala, a Liči kar ne bi rad zaspal ... Še več, potem se je čutil resno ogroženega in adrenalin je začel delati svoje. V nenadnem ogromnem skoku se je skoraj z mesta pognal prek žične ograje in pristal v prepustu, po njem pa nam pobegnil naprej pod obvoznico ... svobodi naproti. Že smo menili, da bomo dobili v lovišče predstavnika nove, neavtohtone vrste. A tudi Liči, ki je preračunaval po svoje, se je »zakalkuliral«.

Ko smo uspeli zmetati svoje zadnjice prek ograje mostu čez prepust in kar v čevljih pregaziti globoko blato v njem, smo se, mimo vrtičkov, naenkrat znašli na gradbišču novega kraka obvoznice proti Gorenjski. »Saj nam vendar ne bo še v tunel zbrisal,« sem rekel naglas; a smeh prisotnih je nakazal, da tega ven-

Pobegla antilopa liči v Dobrovskem lovišču

dar že ne bi napravil. Kmalu smo dobili poročilo nekega kolesarja, da naš Liči kot strela »šiba« po obvoznici naravnost proti predoru. Joško si je izbral mesto na

gih gonjačev pa v roverju. Vito, jaz in Francelj smo za vsak primer prečesavali območje ob obvoznici v smeri proti predoru v gradnji. Brane nam je kmalu

Iz predora so prav spektakularno na lopati rovokopača pripeljali omamljeno antilopo.

štirikolesniku s prijetno voznico – veterinarko in se vso pot prav široko režal. Brane, jasno, zadaj v policijskem vozilu, nekaj dru-

sporočil, da je Liči že v predoru in da gredo ponj. O.K., torej tudi mi; nov asfalt pod noge – in »šibaj« proti Gorenjski!

Skupen posnetek vseh udeležencev lova na pobeglo antilopo, ki je spet v varstvu Ljubljanskega živalskega vrta.

Liči, ki je očitno mislil enako, a ni bil dovolj »informiran«, da predor še ni prebit, se je na koncu temnega predora odločil počivati v vodni kotanji. A bi ga uspavala, ki so naposled le začela delovati, lahko kmalu stala življenje, če ga ne bi opazila dva delavca gradbenega podjetja, ki sta požrtvovalno skočila za njim v vodo in mu držala glavo nad njo. V takem stanju ga je tudi našla preostala ekipa, ki se je ob prihodu nas treh, »ta zadnjih«, pravzaprav že vračala iz predora. Iz druge cevi predora, prav spektakularno na »šafli« rovokopača in z vsemi častmi se je pripeljal utrujeni Liči, obdan s trumo telesnih stražarjev, ki so skrbeli, da se ne bi poškodoval. Tudi izstop in vkrcanje v vozilo, ki ga je končno odpeljalo nazaj v domačo oboroženo Zoološkega vrta v Ljubljani in v veterinarsko oskrbo, je bil dogodek, ki je bil pospremljen z občudovanjem, odobravanjem in fotografskim postavljanjem vseh prisotnih udeležencev »safarija«, delavcev na gradbišču in radovednežev iz okolice. »Ti bogca, to ni vsakodnevni dogodek, se ve!«

No, napisal sem bolj po domače, v šali. Taki smo pač »jagri«, vsaj v naši družini. Zdaj pa je treba resno povedati, da mi je bilo v čast in veselje sodelovati pri tem dejanju; da sem zadovoljen, da nam je kljub nekaj napakam končno le uspelo dragoceno antilopo vrniti v njeno oboro. Vesel sem, da se kljub vsemu stresu, ki ga je morala žival preživeti, ni huje poškodovala in da bo lahko s svojo podobo in vedenjem še naprej razveseljevala obiskovalce živalskega vrta. V zadovoljstvo mi je bilo spoznati tudi požrtvovalne delavce živalskega vrta in videti njihovo iskreno skrb za zaupane varovance. Še naprej jim želim uspešno delo na njihovem področju, čeprav se s konceptom živalskih vrtov v celoti ne strinjam. Menim pač, da so to premajhni rezervati in da bi vsi skupaj morali poskrbeti, da bi živali lahko mirno živele v njihovem naravnem okolju in ne za mrežami, kjer so na ogled predvsem takrat, ko divjadi v naravi že skoraj ni mogoče več videti. Opisani dogodek mi je napolnil srce z veseljem (ob iskanju in uspehu), a me obenem spet razžalostil, ko me je živo opomnil na zaskrbljujoče stanje narave in na prostoživeče živali v njej.

*Marijan Likar
LD Dobrova*

Foto: J. Popež – Diana

Divja mačka na travniku

Jutro za sladokusce

Fotografska naloga je največkrat še težja kot lovska, pa vendar je za pravega ljubitelja narave jutranje vstajanje iz tople postelje, hoja v breg, mokra obleka in še kaj lahko hitro poplačano.

Sončni žarki v neposredni okolici Kočevja so že nagnali jutranjo meglo, ki je v jeseni tam pogosta. Z glavne ceste sem zavil na gozdno in se po gozdu bližal svojemu vikendu. Žarki so tu in tam poblisnili čez goste krošnje in dajali gozdu prav poseben mističen navdih. Zavil sem pred hišo, pobral svojo fotografsko roportijo in jo čez vas mahnil proti prvim travnikom. Ura je bila ravno pravšnja (pravzaprav zadnje čase opažam, da se tudi živali ne izstopajo več ob urah, kot so in se umikajo nazaj v gozd). Hodil sem ob robu gozda. Zaradi nepokošenega travnika sem bil takoj moker do kolen, zaradi jutranjega mraza pa me je začelo zebsti. Spomnil sem se, da imam v nahrbtniku rokavice, zato sem odložil nahrbtnik in stojalo in jih poiskal. V tistem trenutku se je po dolini privlekel tako gost pas megle, da nisem več videl naprej. Stopil sem do naslednje

leske in celo začel premišljevati, da bi se kar vrnil. Ozrl sem se po travniku navzdol in opazil nenavadno grbo. Mačka – sem pomislil v trenutku. Počasi sem se spustil k tlom. Zaradi goste megle me tudi ona ni takoj opazila. Premišljal sem, ali je domača ali divja. Vas je le nekaj sto metrov stran; lahko bi bila tudi domača, le precej velika se mi je zdela.

Postavil sem stojalo in iz nahrbtnika vzel fotoaparat s teleobjektivom ter pogledal skozenj. Megla je bila tako gosta, da je avtomatsko ostrenje povzročalo težave, zato sem ga izključil in kleče za stojalom iskal v iskalu mačko. »Ja, to pa ni domača mačka, ta je divja, že po izrazu na glavi se vidi tisti nasršeni divji pogled,« sem si rekel. Razdalja je bila precejšnja, skoraj štirideset metrov, vendar ne prevelika za moj objektiv; le malce svetlobe bi mi prišlo prav.

Nekoč sem ob podobni priložnosti že zamudil posnetek divje mačke. Ko sem se pripeljal po gozdni cesti, sem jo zagledal le nekaj metrov stran. Ustavil sem avto, spustil steklo in pogledal skozi objektiv. Mačka je bila tako blizu, da sem v iskalu videl le njeno glavo, ki jo je žival tiščala v mokro travo. Nepozaben prizor – mačka, ki gleda iz trave,

polne jutranje rose. Prepričan sem bil, da je domača. V mislih me je prešinilo, da bi vseeno napravil portret in bi potem dražil prijatelje, da sem fotografiral divjo mačko, čeprav bi bila domača. Tistih nekaj sekund, ko sem jo opazoval skozi objektiv in razmišljal o goljufiji, pa se je mačka zapodila iz trave proti grmovju. Za njo je zaplapolal kratek, a košat rep z nekaj temnimi obroči in črnim koncem. Bila je divja mačka! Dolgo si nisem odpustil, da sem bil tako nemen, da je nisem fotografiral, pa čeprav je bila »domača«.

Tedaj sem sklenil, da take nemnosti ne bom ponovil. Razlika je bila le v tem, da sem bil tokrat prepričan, da je pred menoj divja mačka. Sklenil sem, da bom počakal, da se bo dvignila in se mi pokazala v vsej svoji lepoti, čeprav bo morda trajalo uro ali dve. Bila je nedelja in vzel sem si čas za moj hobi.

Po nekaj »skljocih« se je mačka obrnila proti meni, se še bolj pritislila k tlom in verjetno samo razmišljala, kako bi jo čim manj opazno ubrala proti bližnjemu robu gozda, kar se je po nekaj minutah tudi zgodilo. Skoraj na mestu se je obrnila in se začela plaziti proti robu, in sicer iz sekunde v sekundo hitreje. Začela je teči. Zacvilil sem na ustnice, kar jo je za hip ustavilo, nakar pa je izginila v grmovju. Stisnil sem prožilo in naredil nekaj posnetkov, vendar zaradi slabe vidljivosti nisem bil ravno prepričan v uspeh. Vseeno, ko sem prišel domov in sem pregledal fotografije, sem bil s posnetim zadovoljen. Če bi bilo le še malo več svetlobe, bi bili posnetki verjetno že zavidanja vredni.

Janez Papež

Samotni medved v turjaškem gradu

Kot čuvaj stranišča

Turjaški grad so pred nedavnim temeljito prenovili na način, ki zakriva domala vse, kar je bilo tam nekoč. Kamnite stene, ki so kazale zanimivo zlaganje kamenja v srednjem veku, so prekrili z bleščečo belo barvo, kar daje hodnikom in sobam sterilni videz. Šli so celo tako daleč, da so v veliki dvorani znižali nekdanj visok strop in pevci se zdaj pritožujejo, kako njihovi glasovi nič več ne zvenijo tako kot nekoč. Pritožuje se tudi na-

Foto: A. Podbevšek

gačen medved, nekdanj lepa velika zverina, ubita v turjaških gozdovih. Nekoč je krasil manjšo gostinsko sobano, zdaj pa je edini okras v gradu in še ta je postavljen tik pred vhodi v stranišča. Ni čudno, da mu je nekdo za šalo položil na šapo kovanec. Vse kaže, da v tamkajšnjih krajih ne čislajo kaj prida naših kosmatincev, ki so ponos naših ohranjenih gozdov, a se mnogi sprašujejo, kako dolgo še.

Medved je postal predmet politikov, ne strokovnjakov, zato tudi padajo kot za stavo. Ni čudno, da si je eden od »pametnih« kandidatov za novega župana v Velikih Laščah v deseti točki svojega volilnega programa privoščil medveda na način, da človeku zastane diha: obljubil je, da bo pri ministristvu za okolje odsegel, da bodo iz njihovih gozdov odstranili čim več medvedov. To je opravičil z razlogom, da bodo prebivalci varnejši, če bodo volili njega, ker se jim potem ne bo treba več bati medvedov. Kosmatinci pa zadnje čase niso nikomur storili nič žalega – kot bi vedeli ...

Albina Podbevšek Slokogorska

Preskusili smo Aiglovo lovsko jakno moose ISO

Lovci pogosto v soncu, dežju Lali snegu s puško in nahrbtnikom, včasih še z oprčnim psom rinemo skozi goščavje, trnaste žive meje, robidovje, visoke trave in ločje, hodimo vzdolž blatnih kolovozov in po vlažnem obrežnem rastlinju. Drugič se spet trudoma vzpenjamo v hrib na stojšče ali prežo, v nižavjih se prebijamo skozi koruzna polja. To od sodobnega lovca zahteva, da se lovnič in vremenskim raz-

Nadevano zajčje stegno s pečenko in kostanjevim pirejem

Za šest oseb potrebujemo:

šest uležanih in mariniranih zajčjih stegen, šest polovic manjših in olupljenih pečenic, šest tankih rezin slanine, sol, poper, maščobo za peko.

Za kostanjev pire:

400 g kuhanega in olupljenega kostanja, 200 g kuhanega krompirja, 100 g svežega masla, 150 ml vrelega mleka.

Priprava:

Zajčjim stegnom odstranimo stegensko kost, jih pod polivinilasto vrečko narahlo potolčemo, začnimo, pokapamo z olivnim oljem in vinom. Čez položimo manjšo olupljeno in blanširano navadno pečenko in stegna z vrstico zvijemo v rulado.

Soljena stegna po obeh straneh zlato rumeno opečemo na maščobi, zalijemo s tekočino in zelenjavo iz marinade (pace), pokrijemo in dušimo okrog 20 minut oz., dokler stegna niso mehka. Meso pobereemo iz kozice in mu odstranimo vrstico. Medtem omako pokuhamo do polovice, jo precedimo v drugo kozico, dodamo razrezane rezine zajčjih stegen ter pokrito hranimo na toplem.

Maslo razpustimo, dolijemo mleko, dobro in natančno pretlačen kuhan kostanj in krom-

Kulinarični kotiček

pir, po okusu začnimo in toplo ponudimo skupaj z opečenim kostanjem k mesu.

Matjaž Erzar - Matiček
prmaticku@siol.net

Foto: M. Erzar

meram tudi primerno obleče in obuje. Le tako ne trpi zdravje.

Naše barve delovnih lovskih oblačil so zelenkasti in rjavkasti odtenki. Tiste sodobno-vojaške, pravzaprav maskirne, bi že zdavnaj morali prepustiti le vojaku in lovcem z lokom. Takšne »močeradaste barve« so na skupnih lovih celo nevarne, če nimamo prek njih še enobarvnega signalnega telovnika. Vedno bolj pa se tudi pri nas zavedamo izjemne koristnosti živobarvnih ali signalnih dodatkov na lovskih oblačilih, ki nam pomagajo na skupnih lovih obvarovati naša življenja pred nepredvidnimi in prehitrimi strelci. Res so vojaška oblačila poceni, a kaj, ko nimajo z lovstvom prav nobene povezave. **Maskirna oblačila delujejo prav nasprotno od signalnih**, zato bi jih morali pri skupinskih oblikah lova celo **prepovedati!** Tudi v udobnih enobarvno zelenih ali rjavih oblačilih vseh odtenkov in ob njihovi oblikovni menjavi zaplat na posameznih delih bomo lovsko urejeni. Med mnogimi ponudniki tovrstnih oblačil, ki oglašajo v

našem glasilu in že vemo zanje, imamo zadnja leta na našem trgu, zahvaljujoč poslovnim odločitvam in povezavam **AFP – Dobova, d. o. o.**, tudi oblačila francoske **firme Aigle**, ki nas je doslej že prepričala s svojo kakovostno ponudbo gumijastih lovskih škornjev. Res so Aiglovi izdelki nekoliko dražji od njim podobnih, so pa zato tudi veliko kakovostnejši od množice drugih, cenejših.

Eno od oblačil te firme – iz lovskega programa – nam je zastopnik in distributer v Sloveniji ponudil v preskus. In da ne bi pisali kar tako, »na dušek«, ker smo neki izdelek dobili brezplačno v preskus, nam je dal tudi dovolj časa; celo leto, da ga dobro preskusimo in realno ocenimo. Preskusili smo lovski površnik (lovci mu pravimo jakna), ki je za vlago in vodo nepropusten; to je **jakna Aigle moose ISO**, ki jo podrobno predstavljamo. (Glej tudi reklamo na str. 618.)

Lovska jakna je večinoma izdelana iz **MTD + tkanine**¹, ki je zelo kakovostna. Zanj so značilne posebne, 0,03 mm velike

mikropore (mikroodprtine), ki zagotavljajo potrebno zračenje navzven in ki obenem tudi v notranjosti, ob telesu, zadržuje potrebno suho toploto ter preprečuje vdor vlage in vode od zunaj. S takimi lastnostmi pa oblačilo za lovsko uporabo izpolnjuje ob primernem kroju in barvi tudi vse zahteve mednarodnih ISO standardov. To je na kratko – nepremočljivo, vendar »zračno« lovsko oblačilo. Proti pretirani obrabi so posamezni deli jakne zavarovani s posebnimi zaplatami iz **teflona**, še posebno odporne tkanine (**šok sbsorber**), ki je našita na ramenih in plečih, kolcolcih ter zapestjih. Na ramenih

¹ Da oblačilo lahko dejansko varuje telo pred vetrom, vlago, dežjem in tudi obrabo ter včasih združuje tudi sicer nezdržljivi funkciji, kot sta vodoodpornost materiala navznoter in hkrati prepuščanje vlage navzven, so najkakovostnejša oblačila laminirana z membranami gore-texa ali MTD-ja. V Aiglovih laboratorijih so razvili lastno tkanino MTD+, ki je cenovno ugodnejša od gore-texa. Ta material zdrži 5000 ml vodnega stolpca. Poskus so opravili tako, da so prek napenjale napeli 1 m² testne tkanine MTD+ in nanjo nalili 500 ml vode (vodnega stolpca). V 24 urah ta material ni prepustil vode.

je med podlogo in zunanjo tkano še posebna izolirna pena, ki pa jo lahko, če nas moti, tudi odstranimo. Zaščita pred obrabljanjem oblačila je tudi na zavihkih zunanjih žepov. Jakna je opremljena z odstranljivo kapuco, ki pa je predvsem ob padavinah izjemno koristna. V desnem in levem zunanjem žepu nas prijetno presenetita posebni, na notranji zgornji rob žepov prišiti in velikosti žepa prilagojeni dodatni krpi z elastičnimi predelki, kamor lahko potisnemo do 6 šibrenih (ali potrebno število rezervnih krogelnih) nabojev, ki nam zato ne skačejo in žvenketajo po žepih. Ker sta dodatka prišita na vrhu, ju na stojšču potegnemo navzven in ju spustimo ob zunanjih straneh našitih žepov, da imamo dodatne naboje pri roki. Da nas pri tem ne bosta ovirala zavihka žepov, ju dvignemo z dvema trakoma s pritiskalčkom (»drukerjem«), ki ju izvlečemo iz zadržago opremljenih dveh stranskih prsnih žepov. Ni kaj, koristno na stojšču, ob pogonih na divje prašiče, pa tudi na poljskih lovih na malo divjad. Tudi ob straneh

Lovec v več kot topli jakni Aigle moose ISO

hrbtne strani jakne je z dvema pokončnima zadrgama zaprt velik in dovolj visok prečen notranji žep, ki je namenjen, da vanj lahko potisnemo uplenjenega fazana ali zajca in ki nas na krajših lovih lahko reši nošnje nahrbtnika. Marsikaj lahko spravimo v ta žep (npr. tudi malico). Zaradi prevleke iz posebne tkanine lahko žep tudi hitro očistimo z vodo.

V zimskih dneh se je izjemno koristna izkazala tudi *podloga polartec*, ki je pravzaprav oblikovana v posebno jopico (po potrebi jo lahko nosimo tudi posebej), ki jo kot nekakšno dodatno zimsko podlogo s preprostima vzdolžnima zadrgama in dvema rokavnima pritiskačema tudi hitro odstranimo ali pa spet pritrdimo v notranjost jakne. Prav zaradi tega dodatka se jakna moose še posebej izkaže s svojimi toplotno-zadrževalnimi lastnostmi, saj nam pod njo, razen srajce, pozimi ni treba obleči nobene druge jope ali puloverja. Jakna se spredaj zapira z močnejšo, gladko tekočo in vzdržljivo zadrgo ter dodatno še s petimi pritiskači. Na zunanjih zavihkih žepov sta še dva pritiskača.

Moose ISO se nam je pri vseh vrstah lovov izvrstno izkazala, ko pa je pritisnil mrz in sem

vanjo vstavil še dodatno jopico polartec, mi je v še tako hudem mrazu pri hoji kmalu postalo celo preveč vroče. Toliko bolje sem se počutil pri čakanju na preži. Sicer je za »lisičjo jago« jakna iz omenjene tkanine ob telesnih premikih še vedno nekoliko preveč »zgovorna«, a če pazimo, nam zvitoropka vseeno lahko pušti svoj kožuh ...

Poleg jakne *moose-new* ponuja generalni zastopnik Aigle v Sloveniji – **AFP – Dobova** (z enotnimi Aiglovimi oblačili je v prejšnji sezoni pomagala opremiti tudi lovsko-strelsko ekipo LZS za nastop na Evropskem strelskem prvenstvu) tudi tej jakni podoben model *lovskih hlač* pa tudi zelo uporaben *lovski telovnik*, pa še paleto za vlago in vodo neprepustnih lovskih usnjenih čevljev z notranjo membrano *gore-tex* in *vložkom vibram* ter gumo, ki je na podplatih narezana, ob straneh in spredaj pa imajo čevlji koristne gumijaste ojačitve. Med tovrstnimi obuvami je za naše, pretežno sredogorske lovske razmere gotovo najudobnejši model visokih lovskih čevljev *Aigle genete GTX*, za poljski lov pa eden od že predstavljanih modelov škornjev *Aigle parcourse*.

Boris Leskovic

Iz članstva LD Golavabuka se je 6. 7. 2006 po hudi bolezní poslovil naš nadvse spoštovani lovec in ugledni javni delavec **Ciril Slemenik**, dr. stomatologije. Samo

nekaj dni nazaj je še spremljal dogodke v pripravah za 60-letni jubilej LD in želel s svojimi izkušnjami prispevati k uspešni lovski proslavi ter izdaji jubilejnega glasila Lovski rog. Izgubili smo človeka, velikega ljubitelja narave in tovariša, ki je veliko prispeval za varstvo in gojitev divjadi. Bil je plemenit mož, ki je na zunanaj kazal jeklen značaj, a je bil nežen in širokega srca. Pomagal je vsakomur in ob vsakem času; spoštovali so ga krajani, prijatelji, lovci zelene bratovščine v Mislinjski dolini, koroški regiji, Sloveniji in tudi v zamejstvu.

Ciril se je rodil 22. marca 1937. leta v delavski družini v Tomaški vasi pri Slovenj Gradcu. Po končani osnovni šoli in gimnaziji se je vpisal na Medicinsko fakulteto, smer stomatologija, in diplomiral v Ljubljani leta 1962. Med specializacijo stomatologije je leta 1968 postal član LD Golavabuka. Leta 1971 smo ga izvolili v UO in mu dodelili funkcijo gospodarja LD. Opozarjal nas je na varstvo narave, sobivanje človeka z divjadjo v skupnem prostoru ipd. Lovci smo zaupali njegovim nazorom in opozorilom, da je treba ohranjati naravo. Ni naključje, da je že po dobrih 10 letih članstva prevzel krmilo LD in postal starešina. V predledkih je bil naš predsednik kar 16 let starešina LD, 8 let gospodar, 4 leta predsednik disciplinskega razsodišča, 4 leta referent za lovni turizem, 4 leta član UO Koroške LZ, odgovoren za lovni turizem, en mandat pa je vodil LGB Slovenj Gradec. Vodil je tudi številne akcije v LD: bil je pobudnik in organizator, da je LD leta 1980 prevzela patronat nad partizanskim spomenikom na Markovi seči. Zato se vsako leto ob dnevu državnosti spominjamo teh

dogodkov in položimo venec k spomeniku. Ciril je bil tudi glavni organizator (predsednika gradbenega odbora za lovsko kočo) 22. srečanja LPZ Slovenije v Slovenj Gradcu leta 1995. Skratka, Slemenik je bil eden zelo požrtvovalnih in delavnih lovskih tovarišev, ki je lovec znal pritegniti k pravemu odnosu do divjadi, narave in okolja. Deloval je tudi na kulturnem področju in druženju članov (organizator številnih izletov), za kar smo mu izjemno hvaležni.

Ciril je za svoje požrtvovalno delo in razvoj družine prejel številna priznanja ter odlikovanja: znak LZS za lovske zasluge, red III. in II. stopnje. Matična družina mu je podelila številna priznanja, letos pa mu je LD Golavabuka izročila listino o častnem članstvu, ki je največje priznanje LD.

Dragi Ciril, v imenu članov LD se ti iskreno zahvaljujemo za tvoj trud in delo pri razvoju ter rasti naše LD in lovsstva na splošno, za prizadevanja pri ohranjanju narave. Obljubljamo ti, da bomo nadaljevali tvoj delo in smernice, ki si jih začrtal skozi desetletja članstva v LD Golavabuka. Ohranili te bomo v trajnem spominu.

LD Golavabuka – J. G.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Franc Klinar, LD Rečica ob Savinji, * 14. 10. 1923, † 19. 10. 2006.
Alojz Sodnik, LD Jezersko, * 9. 6. 1928, † 13. 5. 2006.
Hinko Polak, LD Tuhinj, * 22. 5. 1910, † 19. 10. 2006.
Slavko Winkler, LD Čepovan, * 21. 6. 1944, † 25. 10. 2006.
Anton Lah, LD Rogašovci, * 28. 12. 1928, † 19. 10. 2006.
Vinko Bokša, LD Velika Nedelja, * 16. 4. 1945, † 2. 11. 2006.
Tone Pšeničnjak, LD Pugled, * 23. 8. 1929, † 21. 10. 2006.
Emil Hočevnar, LD Turjak, * 20. 5. 1931, † 24. 5. 2006.
Franc Kolarič, LD Polzela, * 2. 1. 1926, † 22. 10. 2006.
Davorin Kenda, LD Tolmin, * 25. 8. 1956, † 13. 10. 2006.
Metka Kovačec, LD Kungota, * 5. 3. 1948, † 17. 10. 2006.
Drago Kastelic, LD Šentvid pri Stični, * 17. 8. 1967, † 19. 10. 2006.

Alojz Letonja, LD Dravinja, Majšperk, * 1. 4. 1931, † 19. 10. 2006.
Franc Šuligoj, LD Idrija, * 6. 10. 1928, † 19. 10. 2006.
Franc Škrlič, LD Begunje, * 16. 1. 1918, † 3. 10. 2006.
Ivan Gantar, LD Rovte, * 7. 7. 1924, † 31. 8. 2006.
Janez Mazgan, LD Muta, * 26. 10. 1928, † 8. 10. 2006.
Franc Grubelnik, LD Orlica, Vuhred, * 24. 4. 1935, † 30. 9. 2006.
Andrej Pevec, LD Log, Šentvid pri Grobelnem, * 24. 11. 1922, † 27. 10. 2006.
Jožef Kocijancič, LD Dobrovo, * 20. 2. 1941, † 13. 9. 2006.
Janez Collauti, LD Laze, * 11. 12. 1924, † 30. 9. 2006.
Franc Klaužar, LD Veliki Kamen, * 6. 1. 1956, † 19. 9. 2006.
Anton Zakrajšek, LD Mokrc, * 14. 10. 1929, † 5. 10. 2006.
Franc Uršič, LD Vipava, * 26. 1. 1948, † 4. 10. 2006.

Umrlim časten spomin!

POZIV vodnikom krvosledcev: Oddajte dnevnike iskanj!

Skladno s **Pravilnikom o uporabi lovskih psov v loviščih** (Ur. list R Slovenije, št. 28/2002), **Zakonom o divjadi in lovstvu** (Ur. list št., 324-01/90 – 1/46, 43. člen) ter **Pravilnikom o vrstah in moči lovskega orožja, načinu zasledovanja ranjene ali obstreljene živali ter o višini škode na divjadi, ki je povzročena s protipravnim lovom** (Ur. list št., 73/05), kjer je zapisano vse o iskanju in zasledovanju obstreljene divjadi ter kontrolnih pregledov nastrela s psi, preizkušeni na umetnem krvnem sledu, **pozivamo vse vodnike, ki so oziroma še bodo v tekoči lovni sezoni iskali in opravljali kontrolo nastrelcev, naj pošljejo podatke o iskanjih.**

Podatke pošljite: Delovni skupini za spremljanje praktičnega dela psov in vodnikov, usposobljenih za delo po krvnem sledu pri Komisiji za lovsko kinologijo pri LZS, in to takoj po končani lovni sezoni 2006 oz. **vsaj do 15. 1. 2007.**

Pričakujemo vaša poročila, vpisana v **Dnevnik vodnika krvosledca** ali pa v drugi obliki, in sicer skupaj s podatki o vodniku in o uporabljenem psu.

Podatke pošljite na naslov: **Komisija za lovsko kinologijo pri LZS, Zupančičeva 9, 1000 Ljubljana, s pripisom Dnevnik krvosledca.**

Hvala za sodelovanje!

Pripis: Seznam z imeni vseh vodnikov, ki so iskali obstreljeno divjad, skupaj z njihovimi naslovi, bomo objavili v reviji Lovec takoj po obdelavi podatkov, pa tudi v brošuri, ki bo vsebovala rezultate vseh iskanj.

Uporabnostna preizkušnja po krvni sledi v LD Borovnica

Na uporabnostno preizkušnjo, ki je potekala 16. 9. 2006 v LD Borovnica, se je prijavilo šest vodnikov. Dan pred tekmo sta sodnika ob pomoči domačih lovcev položila umetne krvne sledove, dolge okoli 1000 m. Med polaganjem sledov in ponoči je le-te vztrajno izpiral dež, pa tudi divjad je s svojimi svežimi sledovi še dodatno otežila tekmo.

V rahlo deževnem jutru so se pred lovskim domom v Borovnici zbrali prijavljeni vodniki psov, ki jih je najprej nagovoril **Gabriel Košir**, ki je bil tisti dan

vodja preizkušnje, in tekmovalnim parom zaželel veliko sreče. Za njim je besedo prevzel vodja sodniškega zbora **Peter Dimić**, ki je tekmovalce seznanil z določili ocenjevanja. Poleg njega je sodil še kin. sodnik **Ivan Traven**. Po uvodnih besedah in navodilih so se tekmovalci, sodniki in spremljevalci odpravili na teren, kjer je potekal preskus usposobljenosti psa za delo po krvnem sledu. Da so bile razmere za delo po sledu res zahtevne, je pokazalo tudi delo psov, saj smo po analizi njihovega dela ugotovili, da sta od šestih preizkušnjo opravila samo dva: **Štefan Sešel** z bavorskim barvarjem **Orisom** – 130 točk in III. n. r., in **Alojzij Hitij** s hanovrsko barvarko **Cibo**, ki je dosegla 100 točk in III. n. r. Na preizkušnji so sode-

lovali še **Štefan Lukan** s hanovrčanom **Aronom**, **Anton Škulj** z bavorskim barvarjem **Činom**, **Gorazd Sinjur** z resastim jazbečarjem **Arturjem** in **Peter Dimić** z brak-jazbečarjem **Asom**.

Ocenjevalne liste in praktične nagrade je podelil vodja preizkušnje, potem pa je vsakega udeleženca v lovskem domu že čakal prigrizek, za njim pa razpredanje pogovora v kinološkem vzdušju.

Katarina Košir

Neznanje, pomota ali namerno kršenje »fair playa«?!

Fair play – poštena igra! Vsaka igra, primerjanje med seboj, preizkušnja, tekma ... naj bi potekala v poštenem duhu, tako da se ob njenem zaključku udeleženci ne čutijo premagane, kaj šele opeharjene (beri *ogoljufane*). Res je, da mora biti na tekmi nekdo zmagovalček, nekdo pa na mestih za njim, kar ni nič narobe. Nepošteno pa je, da so na slabših (in posledično nekateri drugi na boljših) mestih tisti, ki si tega ne zaslužijo.

Dobro vem, da je težko ocenjevati spis slavistu, sodniku športne gimnastike ali umetnostnega drsanja umetniško vrednost vaje, pa tudi kinološkemu sodniku posamezne predpisane discipline. Ne bi pa smelo biti težav

pri merjenju, koliko nekdo skoči v daljino, koliko časa je porabil za tek na 100 m, koliko je 5 x 6 ali, če hočete, če je pes vodljiv prosto ali na jermenu.

Da preidem k stvari, zaradi katere sem se odločil, da napišem prispevek v glasilo Lovec.

14. 10. 2006, je bila v Postojni v lovišču LD Javornik **PNZ in uporabnostna tekma za delo po umetnem krvnem sledu**. Glede na to, da sem na takih prireditvah tudi sam že sodeloval (kot organizator in udeleženec), na nekaterih pa sem bil le kot opazovalec, si drznem oceniti, da sta **LKD Postojna** in matična **LD Javornik** prireditve dobro izvedli, **razen ...**

Na zbornem mestu v predelu lovišča, kjer so bili postavljeni umetni krvni sledovi, je bilo slišati pogovor med dvema sodnikoma približno takole: »Kaj pa ta s to eksotično pasmo počne danes tu? Ta je v glavnem za pogone; itn ...«. Res jima ne zamerim, če dela pasme (rodezijski grebenar) oz. moje psice v lovišču ne poznata, saj sem menda edini v Sloveniji, ki jo uporabljam za lov (z opravljenim PNZ za gonice – I. nagradni razred in od 14. 10. 2006 tudi za delo po krvnem sledu – III. nagradni razred)! Ni se mi pa zdelo pošteno, da sodita o nečem, česar še ne poznata oz. še nista imela priložnosti preveriti (beri oceniti) tudi v praksi. Na šoli, kjer sem zaposlen, smo imeli tudi veliko učenčev beguncev in če bi jih ocenjevali »od oka«, samo po njihovem socialnem statusu, med njimi ne bi bilo nobenega prav dobrega ali odličnega učenca, ampak bi vsi »nekako zlezli« v višji razred. »Stvar« sem preslišal in upal, da me psica ne bo razočarala in da bo pokazala vsaj del tistega, kar se nama je ob doslednem in vztrajnem (lahko rečem dobesečno vsakodnevnem) delu uspelo naučiti.

Moteče »okolščine tekme« so pričakovano nekoliko vplivale na oba, tako da je zahtevane naloge opravila nekoliko slabše, kot jih opravi v »normalnih« situacijah. Sledenje po umetnem sledu je opravila z enim »popravkom«, premalo ostra pa je bila pri čuvanju mrtve divjadi. (Resnici na ljubo moram zapisati, da jo vzgajam v miroljubno in nenapadljivo, saj je velikokrat slišati o napadih te ali one pasme psov na ljudi. Glede na velikost psice in avtohtoni »delovni nalog« dežele, iz katere izhaja – lov na velike

Skupinska fotografija tekmovalcev s psi, sodnikov in vodje preizkušnje v delu psov po KS (Borovnica 16. 9. 2004)

Foto: K. Košir

zveri: leve, leoparda ... si niti najmanj ne želim, da bi bila za okolje, v katerem se gibljeva, nevarna in moteča.) Za to je, pravilno, prejela nič točk. Vse druge naloge je opravila dobro, še zlasti je pokazala splošno vodljivost, saj sem jo vodil ves čas prireditve (razen pri preskusu strelomirnosti, po načelu »bolje vrabec v roki, kot ...«) in po njej brez jermena in ovratnice. Tudi na lov (zalaz, čakanje) jo zadnje mesece vodim vedno prosto ob sebi.

Sledila je razglasitev uspešnosti opravljenega dela, na katero smo imeli udeleženci možnost pritožbe v 5 minutah, še preden smo od vodje sodnikov prejeli zapisnike z oceno. Priznati moram, da sem bil z uvrstitvijo v doseženi nagradni razred začuden, vendar v upanju, da je vse pravilno, nisem želel »dvigovati prahu«. Med potjo na zborni mesto v Postojni, kjer sta nas čakala golaž in podelitev pisnih priznanj, sem opazil, da mi je dal sodnik (iz spoštovanja, ker je nekoliko starejši od mene, ga ne bom imenoval!) za oceno splošne vodljivosti in poslušnosti oceno, kot če bi imel psico ves čas na povodcu in ne prosto vodljivo. Ko sem ga na to opozoril, se je le spomnil in priznal, da je bila psica res ves čas vodljiva brez jermena. Začel se je nekaj izgovarjati, da smo pokale že razdelili itn. in v zagati naredil **drugo nedopustno napako** s tem, ko je dejal, da je pa zato pri eni izmed drugih disciplin psico ocenil boljše, kot si je zaslužila. Pojasnil sem mu, da se s tem ne strinjam, da ji je dal nekje boljšo oceno, kot si jo je zaslužila, da me sama uvrstitev ne zanima toliko kot vpis njene delovne uspešnosti v rodovnik in upam, da bo to popravil. Zgodilo se ni nič.

Omenil sem že, da poučujem v šoli. Predstavljajte si, da svoji učenki, ki je večkratna državna prvakinja v tekih na dolge proge na stadionu, krosih, gorskih tekih, ne bi dal najvišje ocene iz vzdržljivosti. Ko bi me na to opozorila, pa bi ji odgovoril: »Saj sem ti pa pri suvanju krogle pogledal skozi prste!« V trenutku se zaupanje, ki sva ga ustvarjala več let, zruši in nastane senca dvoma: »Ali me ni mogoče že prej kdaj ogoljufal! Ali misli resno in iskreno, ko načrtujemo delo za naslednjo sezono in mi (nam) ne vzbuja le lažnega upanja, ko me (nas) pohvali tudi takrat in pri tistih nalogah, ko si tega ne zaslužim(o) ??!«

Nekako tako sem se takrat po-

čutil sam, ko sva bila s psico pri-
krajšana za oceno dela splošne
vodljivosti in nagrajena (če sva
sploh bila – sam zdaj nimam ta-
kega občutka!!!) za neko drugo,
manj uspešno opravljeno nalogo.
In kar je še slabše: povečalo se je
moje – verjetno še marsikaterega
lovca – zaupanje v pošteno oprav-
ljeno delo nekaterih kinoloških
sodnikov, ki jim ga zaupamo
LZS in lovci - vodniki.

Menim, da tako kot so včasih
lahko nekateri begunski učenci
uspešnejši od naših, so lahko tudi
»eksoti« boljši od »specialistov«.

Podobno je bil pred leti moj
(drugi) pes ocenjen, da je samo v
»primerni kondiciji«, čeprav sva
**na teden pretekla 40 do 50 kilo-
metrov**. Na pripombo sodniku,
ki je komaj sopihal za nama, da
vsebine izraza »kondicija« ni raz-
umel (uporabil) pravilno, mi je
odgovoril, da je v kinologiji dru-
gače kot v športu, kar je za stroko
nesprejemljivo.

Prisrčen lovski pozdrav v
želji, da bi bilo podobnih prime-
rov čim manj.

P. S.: S psico bova kljub vse-
mu vadila naprej!

Mag. Branko Peternelj,
LD Javornik - Postojna

PNZ goničev na Erzeltju

LKD Gorica je organiziralo
PNZ goničev in brak-jazbe-
čarjev, in sicer v soboto, 21. 10.
2006. Na zborni mesto pred
dom **LD Tabor - Erzeltj** na Vi-
pavskem je prišlo kar 28 vodni-
kov in njihovih psov, med kateri-
mi je bilo 5 brak-jazbečarjev,
preostali pa so bili visokonogi
goniči. Sodelovali so tudi pred-
stavniki sosednje LD Vojkovo,
ker je del preizkusa potekal tudi
na njihovem lovišču.

Pozdravil nas je predsednik
LKD Gorica **Angel Vidmar**.
Sodniško komisijo so sestavljali
štirje sodniki: **Štefan Božič** –
predsednik, **Janez Nahtigal**,
Miloš Ambrožič in **Zdravko**
Kosmač. Božič je predstavil po-
tek dela in povzetek pravilnika,
tako da smo vodniki izvedeli,
pod kakšnimi pogoji bo potekal
preizkus naših psov. S pomočjo
žreba smo se razdelili v štiri sku-
pine in šli na različna mesta v
lovišči **LD Tabor** in **LD Voj-
kovo**.

Znašla sem se v skupini sodni-
ka **Zdravka Kosmača**, ki oce-
njuje naše štirinožne prijatelje že
46 let. Izkušnost je pokazal tudi
tako, da pri ocenjevanju dejav-

Foto: N. R. Koradin

Zbrani za preskus naravnih zasnov goničev pred domom LD Tabor - Erzeltj na Vipavskem

nosti psa ni popuščal niti za malo. Kljub temu je ocenjevanju vsakega psa namenil veliko časa. Opazoval ga je, poslušal, se pogovoril z vodnikom, analiziral pasje gibanje ob prihodu in na koncu stopil korak v stran ter zapisal v zapisnik. V njegovi skupini je bilo 8 psov in za vsakega, tudi zadnjega v vrsti, je vztrajal, naj poišče sled zajca in pokaže svoje naravne zasnove. Ker vem, da vsi nismo bili odličnjaki, tudi vem, da naša Cana ni naj - naj super, pa čeprav lovci radi tako govorijo o svojih lovskih pomočnikih. Sodnikove ocene so bile korektne, realne, nihče izmed nas se ni pritožil nanje. Zaupali smo v njegovo strokovnost, ki jo je utrdil še z dolgoletno sodniško in vodniško prakso.

Po opravljenem preizkusu so sodniki vpisali podatke v rodov-
nike, sodniški pripravnik **Miha Ambrožič** pa je poskrbel še za zadnja organizacijska dela in pripeljal zasluženi golaž. Brez posebnega razporeda so v službo

natakarja stopili tisti, ki so tega bolj vajeni. Ob koncu nas je predstavnik sodnikov obvestil še o nadaljnjih aktivnostih, ki jih za nas vodnike organizira LKD.

V jutru tiste meglene sobote smo bili sicer vsi precej vznemirjeni: psi željni gibanja, mi pa uspešnosti na preizkusu. V popoldanskih urah smo se razšli pomirjeni, saj je velika večina uspešno opravila preskus naravnih zasnov. Po preizkusu mi je sodnik Kosmač namignil, da imamo srečo, ker je bilo v lovišču dovolj divjadi. Vsi se radi pohvalimo, češ: »Če je divjad, potem bo moj pes zagotovo zalajal (pokazal glasno gonjo).« Toda besedam staroste med sodniki verjamem – imeli smo tudi malo sreče.

Vsem vodnikom, ki so bili tisti dan na Erzeltju, želim uspešno delo s psom v vseh loviščih, kamor jih bo vodil lovski korak, **LKD Gorica** pa izrekam vse priznanje za dobro pripravljen in izpeljan PNZ.

Nadja Rodman Koradin

Predvidena legla lovskih psov

Nemški lovski terierji (SLRLt):
O: 5/I, m: 5/I, 3. 11.,
Mirko Krajnc,
Sp. Kapla 104/a, 2362 Kapla.

Res. istrski goniči (SLRGlr):
O: 5/I, m: 4/I, 26. 11.,
Alojz Jagodnik,
Šembije 21, 6253 Knežak.

Planinski goniči (SLRGpl):
O: 4/I, m: 5/I, 7. 11.,
Janko Logar,
Pod bregom 2,
2380 Slov. Gradec.

Brak-jazbečarji (SLRBj):
O: 5/I, m: 4/I, 1. 11.,
Ivan Kokot,
Črnova 29/a, 3320 Velenje.

Nemški ptičarji – žimavci (SLRNŽ):
O: tuj plemenjak,
m: 4/5 JZP 180 + 24, 2. 12.,
Viktor Čuden,
Podpeška c. 277,
1357 Notranje Gorice.

Labradorci (SLRLR):
O: 5/TPR, m: 5/TPR, 5. 10.,
Zinka Rovar,
Kolomban 77, 6280 Ankanan.
O: 5/TPR, m: 5/TPR, 3. 10.,
Zinka Rovar,
Kolomban 77, 6280 Ankanan.
O: 5/IPO, m: 5/PNZ, 17. 10.,
Barbara Anžur,
Završje 17, 1261 Dobrunje.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Orožje in optika

Prodaj puške: petelinko Pieper Diana, kal. 12/12, - za 150 €; **petelinko** belgijsko, kal. 12/12, - za 250 €; **petelinko** Siace (skoraj nova), kal. 12/12 za 1400 €, **petelinko** Pieper, kal. 12/12, - Magnum za 1.100 €, **petelinko** polrisanico, kal. 11 mm/16, za 900 €; **brezpetelinko** W.W. Greener London, kal. 16/16, - za 3.500 €; **brezpetelinko** LePage, kal. 16/16, - za 400 €; **brezpetelinko** Manu-france Ideal, kal. 12/12, - za 300 €; **brezpetelinko** Manu-france Robust, kal. 16/16, - za 600 €; **brezpetelinko** Verney Carron, kal. 12/12, za 300 €; **enostrelni risanico - petelinko** Husqvarna rolling block; kal. 8 x 48 R, za 900 €, **risanico** Mannlicher - Schönauer M.1908 7 x 57, s strelnim daljnogledom 1,5-5 x (Suhlova montaža) - za 1.400 €, novo **risanico repe-tirko** na vzvod Browning BLR, kal. .308 Win.- luksuzno (tovar-niška zlata gravura) - za 2.200 €, **repetirko** Mannlicher M 95, kal. 8 x 50 R, - za 600 €, **kombi-nirano bokarico** Lux, kal. .22 LR/410 Mag., - za 450 €; **re-volver** Smith & Wesson 317 AirLite, kal. .22 LR (cev 50 mm, masa 300 g), za 600 €. Tel. 03/54-51-146; 031/285-700.

Prodaj tricevko Suhl, kal. 12 - 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom Tasco 3 - 9 x 44 (Suh-lova montaža) in rdečo piko Bushnell-Trophy (Suhlova montaža); **Suhlovo šibrenico**, kal. 12/12, mod. 100 E, z ejektorji (z enim sprožilcem), cevi 71 cm; ter **karabinko** Remington, kal. .222, natančna, s str. daljnogle-dom Tasco 6 - 24 x 42 HC. Tel.: 041/285-865.

Prodaj češko bokarico, kal. 7 x 57 R/16, z menjalnimi cevmi 16/16, naprožilom in strelnim daljnogledom Kahles 4 x 32 (Suhlova montaža). Cena 150.000 sit. Tel.: 031/686-589.

Prodaj češko bokarico, kal. 7 x 57 R/12, s str. daljnogle-dom Zeiss - Jena 4 x 32. Tel.: 041/713-317, Tomaž.

Prodaj dvogled 10 x 50, ze-leno gumiran; **strelni daljno-gled** Zeiss - Jena 4 x 32 s kompletnimi montažnimi deli za zasušno montažo. Tel.: (04) 531-86-64.

Prodaj boroveljsko boka-rico, kal. 7 x 65 R, z menjalnimi cevmi, kal. 12/12, in str. daljno-gledom Swarovski 6 x 42 (stara je 3 leta, puška ima tudi lepo gravuro, posebno kopito in dalj-se cevi iz posebnega materiala). Cena 5.000 €. Tel.: 041/664-878.

Prodaj tricevko, kal. 12 - 12 7 x 65 R; **risanico**, kal. 7 x 64, in **rusko MK puško**, kal. 22 l. r. Cena po dogovoru. Tel.: (01) 70-57-838 ali 031/773-102.

Prodaj revolver Taurus, mod. 70 (bruniran), kal. .32 SW long. Tel.: 031/675-989.

Prodaj revolver Arminius HWS, kal. .22 WMR, menjalni boben, kal. .22 L.R. Cena po dogovoru. Tel.: 041/215-716.

Prodaj kombinirko - bik-sarico, kal. 6,5 x 57 R - 16, z

menjalnimi cevmi 16 - 16 in montiranim str. daljnogledom Swarovski 1,5 - 6 x 42 (Suhlova montaža). Tel.: 041/763-789.

Prodaj novi dvogled Swarovski SLC 8 x 30 WB, zeleno gumiran. Tel.: (03) 58-74-739.

Prodaj pištolo Kimber, kal. .45 ACP, mod. 1911 Gold Combat, skoraj novo. Tel.: 031/820-257.

Prodaj naboje: 250 kosov šib-renih nabojev, kal. 16 (3,4 mm); 80 kosov krogelnih nabojev, kal. .308 Win.; 40 kosov krogelnih nabojev, kal. 8 x 57 IS. Cena po dogovoru. Tel.: (03) 58-74-739.

Ugodno prodaj strelni dalj-nogled Swarovski PV 3 - 12 x 50 z osvetljenim križem. Tel.: 041/741-209.

Prodaj bogato gravirano bo-roveljsko tricevko, kal. 16 - 16/7 x 65 R, z vložno cevjo, kal. .22 Mag. in str. daljnogledom Smith & Bender 6 x 42 (Suhlova montaža). Tel.: 041/455-686.

Prodaj trap puški Beretta 686 (cena 850 €) in Beretta 682 Gold X trap (cena 1950 €). Obe puški imata nastavljivo kopito. Tel.: 041/567-126.

Prodaj risanico, kal. .308 Win. CZ, s str. daljnogledom Tasco Zoom 3 - 9 x (Suhlova montaža). Tel.: (03) 575-01-12 ali 041/423-569.

Prodaj nov strelni daljno-gled Meopta 7 x 50 Artemis, nov **lovski kraj** Mura, št. 50 (ali ga zamenjaj za št. 54), ter 50 nabojev, kal. 6,5 Rem. Mag. Tel.: 041/574-262.

Prodaj risanico Mannlicher Schönauer M 1950, kal. 7 x 64 (Suhlova montaža), s str. daljno-gledom 6 x 42. Tel.: 041/376-491.

Prodaj risanico - prelama-čo Baikal IZH -18MH, kal. .308 Win.; **enocavno šibrenico**, prelamačo Baikal IZH-18 EM-M, kal. 20 Mag.; **risanico** Sabatti Sporter, kal. .22 l. r. (nabojnik za 10 nabojev). Orožje je staro manj kakor eno leto in dobro ohranjeno. Prodajam zaradi in-validnosti. Tel.: 041/651-388.

Prodaj skoraj novo karabin-ko, kal. 12/7 x 65 R, z menjalni-mi cevmi 12/12 in montiranim str. daljnogledom Kahles 4 x 32. Tel.: (03) 58-81-268 ali 041/297-949.

Prodaj dve puški z gladko cevjo, kal. 20/20, in kal. 12. Tel.: 040/897-257.

Prodaj skoraj novo karabin-ko CZ M-70, kal. .30 - 06, z uni-katnim kopitom, brez str. dalj-nogleda in **zasušno montažo EAW** (obročki Š 30 mm). Tel.: 031/372-031.

Lovski psi

Prodaj bavarskega barvar-ja, starega 3 leta, izšolanega za delo po krvnem sledu. Mati: 5/1, oče, 5/1, ter **psičko pasme planinski gonič**, staro 6 me-secev, vrhunskih staršev (mati: 5/1, evropska prvakinja; oče: 5/1). Tel.: (02) 82- 39-013; 031/830-408.

Za paritev imam na voljo kratkodlakega istrskega goni-ča (Glk-006119), poleženega 17. 12. 2004. Ima odlične ocene: leto 2006: CACIB, CAC, BOB (Maribor), CAC, BOB (Trbovlje), CAC (Koroška). Tel.: (07) 492-54-35.

Prodaj mladiče hanovr-skih barvarjev. Tel.: (05) 307-55-39.

Na voljo so mladiči, nemški ptičarji - žimavci, potomci vrhunskih delovnih staršev, po-leženi prve dni decembra. Mati: Bea II vom Rauhhaar, 4/5, JZP 180 +24 t, SPP - SM 196, l.e n.r.; oče: Balu vom Bachbrückl, prv-ak Avstrije, 5 x šampion Avstri-je, A.N.L.P (PZP) 135 t, preskus trdnosti značaja, 4/4 (odlično), F.F.W. (ŠPP) 291, II.a n.r., F.V.F.G.P. VUP) 403, II. a n. r. Dodatne informacije in rezerva-cije po tel.: 041/717-464.

Prodaj nemškega ptičarja - žimavca - rjavca (6. 2. 2005), z opravljeno tel. oceno 4/4, PZP 50 t in JZP 184 t. Tel.: 041/717-464.

Prodaj mladiče pasme bal-kanski gonič (leglo 10. 10. 2006), odličnih delovnih staršev in **nemškega lovskega terierja**, starega 3 leta. Tel.: 031/388-823.

Prodaj mlade resaste istr-ske goniče (leglo 22. 11. 2006), odličnih staršev. Alojz Jagodnik, Šembije 21, 6253 Knežak. Tel.: 031/431-591 ali (05) 788-01-24.

Prodaj resasto jazbečar-ko, staro 2 leti (vzrejna ocena 5/1), zanesljivo goni zajca in lisi-co. Tel.: 031/674-629.

Prodaj mladega špringer španjela, rjavo-bele barve, pri-peljanega s Češke. Tel.: 031/687-718.

DECEMBER

Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)
	vzide	zaide	vzide zaide začet. konec
1. Pe	13:54	2:50	7:23 16:18 6:12 17:30
2. So	14:17	4:12	7:25 16:18 6:13 17:30
3. Ne	14:45	5:37	7:26 16:17 6:14 17:29
4. Po	15:23	7:00	7:27 16:17 6:15 17:29
5. To	16:12	8:17	7:28 16:17 6:16 17:29
6. Sr	17:13	9:23	7:29 16:17 6:17 17:29
7. Če	18:23	10:14	7:30 16:16 6:18 17:29
8. Pe	19:37	10:52	7:31 16:16 6:18 17:29
9. So	20:49	11:20	7:32 16:16 6:19 17:29
10. Ne	21:58	11:42	7:33 16:16 6:20 17:29
11. Po	23:05	12:00	7:34 16:16 6:21 17:29
12. To	-----	12:15	7:35 16:16 6:22 17:29
13. Sr	0:09	12:30	7:36 16:16 6:23 17:29
14. Če	1:13	12:44	7:37 16:16 6:23 17:29
15. Pe	2:17	13:00	7:37 16:17 6:24 17:30
16. So	3:24	13:19	7:38 16:17 6:25 17:30
17. Ne	4:33	13:42	7:39 16:17 6:26 17:31
18. Po	5:44	14:11	7:39 16:17 6:26 17:31
19. To	6:54	14:51	7:40 16:18 6:27 17:31
20. Sr	8:00	15:44	7:41 16:18 6:27 17:32
21. Če	8:56	16:49	7:41 16:19 6:28 17:32
22. Pe	9:40	18:04	7:42 16:19 6:28 17:33
23. So	10:14	19:24	7:42 16:20 6:29 17:33
24. Ne	10:40	20:44	7:43 16:20 6:29 17:34
25. Po	11:02	22:03	7:43 16:21 6:30 17:34
26. To	11:22	23:21	7:43 16:22 6:30 17:35
27. Sr	11:40	-----	7:44 16:22 6:30 17:36
28. Če	11:58	0:38	7:44 16:23 6:31 17:36
29. Pe	12:19	1:57	7:44 16:24 6:31 17:37
30. So	12:45	3:18	7:44 16:25 6:31 17:38
31. Ne	13:18	4:39	7:44 16:26 6:31 17:39

Drugo

Prodaj originalno starin-sko stensko uro z lovskim motivom; olje na kovinski plošči (stara več kot 100 let), vredna ogleda. Cena po dogovoru. Tel.: 031/716-788.

Prodaj gume M+S, Good Year, skoraj neuporabljene, di-menzijske 215 - 65 - 16. Cena 80.000 sit. Tel.: 041/722-693.

Prodaj vezane letnike Lov-ca od 1959 do 1990. Cena za letnik v kompletu je 5000 sit. Tel.: 031/260-367.

Prodaj lovske trofeje, ro-govje jelena, damjaka in srnja-ka, roglje gamsov, čekane mer-jasca, na ročno izrezljanih pod-ložnih deščicah, ter pripravane divje živali (srnjak, damjak, gams, merjasec, svizec, divji pe-telin, ruševac, in druga pernata divjad. Tel.: (03) 58-74-739.

Opravičujem se solovcu **Fran-co Lajkoviču**, članu LD Veliki Podlog, za izrečene besede na strelišču Zasap. - **Ivan Unetič**.

V bogatem lovišču z divjimi prašiči na Dolenjskem **orga-niziramo skupinski lov na divje prašiče**. Informacije po tel.: 040/411-201.

IZDELAVA LOVSKIH OBLEK (KROJEV)
IN KLOBUKOV PO MERI,
KAKOVOSTNO IN PO ZELO
UGODNI CENI!
PREPRIČAJTE SE SAMI!

KROJAŠTVO PEČOLAR, s.p., Kranj
Tel.: 04/23-28-332
GSM: 031/711-055

kontaktni naslov: joze.pecoler@tele-cable.net

VSEM SLOVENSKIM LOVCEM ŽELIMO VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO. V LETU 2007 SI ŽELIMO ŠE NAPREJ USPEŠNO POSLOVNO SODELOVATI Z VAMI, ZATO VAM ŽELIMO DOBER POGLED IN RAVNE CEVI.

WALTHER
IME, OROŽJE, VARNOST

RUGER
AMERIŠKA KAKOVOST
OROŽJA

COAL
Generalni zastopnik v Sloveniji
Coal, d.o.o.,
Nova 1, Petišovci, 9220 Lendava
Trgovina Centershot,
Glavna ulica 24, Lendava
web: www.coal.si
Tel.: 02 57 88 273
Faks: 02 57 88 274
e-mail: info@coal.si

NOVO

Revolver Alaskan
.454 Casull/.45 Colt
244.000,00 sit
(1018,19 €)

Pištola P99c AS
9x19 ali .40 SW
161.550,00 sit
(674,14 €)

Pištola P22 .22 l.r.
62.000,00 sit
(258,72 €)

Šibrenica za lov in športno streljanje Optima 512 .12/76x12/76
110.438,00 sit (460,85 €)

Zračna puška Hatsan 55S 4,5mm /300m/sek
30.593,00 sit (127,66 €)

Revolver Redhawk
.44M ali .45 Colt
204.400,00 sit
(852,95 €)

Revolver GP141
.357M/.38 Sp
143.544,00 sit
(599,00 €)

Revolver SP101
.357M/.38 Sp
139.950,00 sit
(584,00 €)

Poiščite Walther, Hatsan in Ruger orožje v vseh bolj založenih trgovinah z orožjem.
Na zalogi tudi drugo kratkoceveno in dolgoceveno orožje ter lovska in športna oprema.

34. srečanje LPZ in registrov Slovenije bo 23. junija 2007 v Mariboru

V letu 2007, ko bo slovenska lovska organizacija praznovala visoki jubilej, 100 let organiziranega lovstva na Slovenskem, bo tradicionalno, že 34. srečanje lovskih pevskih zborov in skupin registrov na Štajerskem v organizaciji Lovske zveze Maribor. Glede na pomembnost tega tradicionalnega srečanja, ki bo leto 2007 še posebno slovesno, smo odgovorni v vodstvu LZ Maribor takoj začeli s pripravami za organizacijo in izvedbo te prireditve. Tako smo pripravili logotip 34. srečanja, imenovali organizacijski odbor in vse potrebno za organizacijo srečanja, ki bo 23. junija 2007.

Prireditve bo hkrati predvidoma potekala na več prireditvenih krajih: v Mariboru, Lenartu, Rušah in Slovenski Bistrici. Posebnost tokratnega srečanja naj bi bila osrednja zaključna prireditve, ki naj bi bila v okviru znanih Mariborskih kulturno-glasbenih prireditev *Lent 2007*, kar naj bi 34. srečanju dalo še posebno pomemben pečat tovrstnih prireditev, s tem pa tudi veliko priznanje slovenski lovski glasbeni kulturi. Zaradi vsega naštetega bo treba koncept tokratnega srečanja lovskih pevskih zborov in skupin registrov nekoliko spremeniti, česar se organizatorji dobro zavedamo. Zato smo tudi s pripravami omenjene prireditve začeli že sedaj.

Brane Kurnik,
predsednik LZ Maribor

molex

LOVSKA OBLACILA

INDUSTRIJSKA GOMA TRZIN
Dobrova 1
Telefon: 00 386 (01) 962 13 10
GSM: 00 386 40 534 385

3/4 JAKNA IZ LODNA IN JAKNA IZ
TERMO VELLURJA
WATER & WIND STOPPER

NOTRANJA STRAN JAKNE JE PREVLEČENA
S PAROPREPUSTNO FOLIJO, KI ODVAJA
PARO IN NE PREPUŠČA VODE TER VETRA.
VSI ŠIVI SO VARJENI.

ČAKALNE VREČE IZ LODNA
PUMPAČICE IN DOLGE HLAČE IZ LODNA
ČEPIČE IZ LODNA
JAKNE IZ TERMOVELLURJA
DELOVNE BRAUČE
DELOVNE VODOODBOJNE PODLOŽENE
IN NEPODLOŽENE BOMBAŽNE HLAČE
JAKNE IZ VODOODBOJNEGA BOMBAŽA
POLO MAJICE IZ BOMBAŽA

SPREJEMAMO TUDI NAROČILA PO POŠTI.

Hubertus

Club d.o.o.

Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@siol.net

MADŽARSKA

JESENSKO-ZIMSKI LOV NA MERJASCA IN
DAMJAKA
4 polpenzionirani v luksuzni lovski koči, 3 dnevi
organizacije lova z vodenjem poklicnega lovca
in terenska priprava trofeje ter odstrel

MERJASCA s čekani
do 12 cm 800 €
do 14 cm 1.000 €
do 16 cm 1.200 €
do 18 cm 1.600 €

DAMJAKA z rogovjem
do 2,5 kg 1.150 €
do 3,0 kg 1.550 €
do 3,5 kg 2.000 €
do 4,0 kg 3.200 €

NAMIBIJA

PAKET 11-DNEVNEGA POTOVANJA
s pletom, prevozi, bivanjem in hrano,
organizacijo lova ter
VKLJUČENIM ODSTRELOM SEDMIM
KAPITALNIH TROFEJNIH ŽIVALI
(veliki kudu, oriks, svinja bradavičarka, hartebeest,
springbock, šakal in samica ene od trofejnih
antilop)

All inclusive Ljubljana-Ljubljana
4.200 €

JUŽNOAFRIŠKA REPUBLIKA

11-dnevni safari
All inclusive Ljubljana-Ljubljana
2.490 €

Ugodni odstrel: impala 200 €; blesbuck 180 €;
svinja bradavičarka 200 €
bushpig 250 €; springbuck 200 €
lechwe, niala, reedbuck, tsessebe,
waterbuck, gnu ...

UVOZNIK IN DISTRIBUTER ZA SLOVENIJO **FAMM COMMERCE, d.o.o.** www.fammcommerce.si

MAXXIS **LASSA 4x4**
DELEK DUNSA BRIDGESTONE SAFARI TIRE MANUFACTURING AND TRADE INC.

INFORMACIJE PRI
 VAŠEM VULKANIZERJU
 ALI PO TELEFONU
 (01) 242-50-30

MA-VICTRA MA-751 MA-753 MA-754 COMPETUS OK 144

KROJASTVO

Branko Rožman, s.p.
 Erjavčeva 5, Brežice
 GSM: 031/544 808
www.krojastvo-rozman.si
 e-pošta: krojastvo-rozman@siol.net

Slavnostne
 lovske kroje,
 srajce (tudi
 z dolgimi
 rokavi),
 telovnike,
 hubertus
 plašče
 in pelerine
 izdelujemo
 po meri.

ROŽMAN

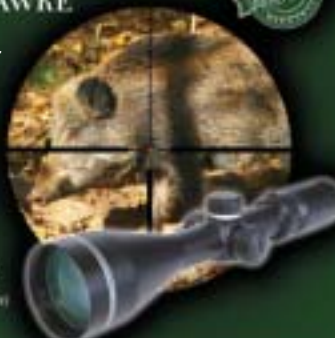
Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI DALJNOGLED 7 X 42 WP

- vrhunska kakovost slike
- izvestna vidljivost v mraku
- široko vidno polje
- polnjen z dušikom
- natančna nastavljivost
- 10-letna garancija
- cena: **49.900 00 SIT**

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

STRELNI DALJNOGLEDI
ANGLEŠKE FIRME HAWKE

Velika izbira strelnih daljnogledov z osvetlitvijo ali brez. Daljnogledi so polnjeni z dušikom, so odporni proti odsunu in imajo 5-letno garancijo.

ME 2x-44 IP 39.500 SIT (164,030)
 ME 1,5-8x-44 IP 45.200 SIT (188,030)
 ME 2,5-10x-50 IP 53.700 SIT (224,030)

Informacije in naročila **BELUGA, d.o.o., Ljubljana; Tel. 01 25 10 880 ali 041 72 60 11**

Vodilni svetovni proizvajalec nočnih optik

Možna prezentacija v naravi

Mikos

Mikos, Travnjska ulica 25, 2331 Pragersko
 (v dvorani Strelskega centra Gaj)
 Tel.: 02/8037 888, Mobilni tel.: 041/667-890,
 E-mail: mikos.boris@siol.net

Na divje prašiče na Hrvaško in v Turčijo!

HRVAŠKA: 3 do 4 pogoni na dan po pavšalni ceni 150 €/lovni dan. Zagotovilo za uspeh lova! Pridružite se našim skupinam za sobotne love. Za zaključene skupine je lov mogoče organizirati kadar koli.

TURČIJA: 7 dni s 5 dnevi lova, 3-5 pogonov na dan, vsi prevozi po lovišču ter polni penzion za 1.990 €. Termin lova je 28. 1. do 3. 2. 2007. Ni doplačila za odstrel merjascev v medalji. **Zagotovilo uspeha:** v primeru, da skupina upleni manj kot 15 divjih prašičev, dobi gost povrnjenih 1.000 €.

LOV NA MALO DIVJAD v bogatih loviščih Madžarske.
 Odstrel fazana 13 €, zajca 30 €, race 12 €, gosi 40 €, jerebice 15 €.

SAFARI V JUŽNI AFRIKI: 6 dni v lovišču s polno oskrbo in 5 dni lova ter odstrel 3 glav divjadi (belorepi gnu, blesbok ali mountain reedbok ter springbok) za ceno 1.990 €. Odhod skupine v spremstvu PASAT-a 13. 4. 2007. Za prijavo do 15. 12. 2006 še dodatna ugodnost: brezplačen odstrel blesboka!

Pasat, d.o.o.
<http://www.pasat.si> > tel. 01/428 37 40 > e-pošta: info@pasat.si

OPTIČNE PIKE

Optične pike so namenjene za hitro streljanje in za streljanje v razmerah slabše vidljivosti.

RD 42 RD 30H RD 25H RD 30

Optična pika 3. generacije
 Pasatova

dolžina 82 mm, teža: 325 g,
 4 velikosti merne pike, 7 jakosti
 svetlobe, optična slika:
 30x40 do 30x

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

AIGLE **UNIVERS**
Kompletna ponudba za lovsko sezono 2006/07

BANNER

V DECEMBRU PA

NAJVEČJA PONUDBA PIROTEHNIKE DOSLE!

CELE BREŽICE
V MERCATOR CENTRU IN INTERMARKETU

hold

TEL: 03 49 113 74 IN 07 499 34 30

NABOJI NAJRAZLIČNEJŠIH BLAGOVNIH ZNAMK:
KROGELJNI NABOJI - NORMA, RWS, BELLOT, HIRTENBERG
ŠIBRENI N. - FIOCCHI, ROTWEIL, PELLAGRI, ELEKTROPLASTIKA, CHEDITTE
...in ostala lovška oprema na enem mestu

NOVO V GROSUPLJEM

MEDO šport
TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

**CESTA TONETA KRALJA 2,
GROSUPLJE
(OBRTRNA CONA POD SLIVNIŠKIM HRIBOM)
TEL.: 01/78-73-701**

- puške, pištole, revolverji
- strelivo
- vse vrste lovskega tekstila
- lovski in klasični klobuki za gospe in gospode
- strelni daljnogledi, dvogledi itn.

**Ugodne cene,
AKCIJE in prodaja na POSOJILO.**

Odperto:
vsak delovnik od 8. do 12. ure in od 13. do 17. ure;
sobota od 9. do 11.30.

MEDO šport
Bon MEDO šport -10 % velja do 31. 12. 2006

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI SPEKTIV SANJU 15 - 45 x 60 WP

izjemna vidljivost v mraku • vrhunska kakovost slike • polnjen z dušikom
dolžina: 33 cm • teža: 980 g • neoprenska torbica

CENA: 64.900,00

Beluga, d.o.o. • Ljubljana
Naročila in informacije: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

MOOSE ISO TEST 0-186 AIGLE

MTD

neprepuščalna - za vodo in veter
omogoča prehod vlažne navdven
ipešana ramena
5000 ml H₂O

Uvoznik za Slovenijo: AFP d.o.o., Sela 2, 8257 Dobova
informacije: 07 / 466 8 380, e-mail: info@afp.si

Prodajna mesta:
ULER, d.o.o., Ljubljana, TPC Ljubljana (tel.: 01/25 10 880); MOSE, d.o.o., Trzin (tel.: 01/25 10 880);
MOLO, d.o.o., Maribor (tel.: 02/25 10 880); SLO, d.o.o., Celje (tel.: 03/25 10 880); SLO, d.o.o., Nova Gorica (tel.: 05/25 10 880);
VLA, d.o.o., Ljubljana (tel.: 01/25 10 880); LUCE, d.o.o., Ljubljana (tel.: 01/25 10 880);
MVE, d.o.o., Ljubljana (tel.: 01/25 10 880); TRADE, d.o.o., Ljubljana (tel.: 01/25 10 880);
SALO, d.o.o., Ljubljana (tel.: 01/25 10 880);
PULHARSTVO SLOVENIJE, d.o.o., Ljubljana (tel.: 01/25 10 880);
PRISILNA, d.o.o., Ljubljana (tel.: 01/25 10 880);
PRISILNA, d.o.o., Ljubljana (tel.: 01/25 10 880);

interclass
servis in prodaja vozil

VOLVO
Ljubljana: Ljubljanska c. 30, (01) 2355 940
Gorjupova 1, (01) 2000 340

mazda
Ljubljana: Gorjupova 1, (01) 2000 955

Ugodnosti za člane LD

www.interclasscars.si